

T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK
BAKANLIĞI

AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AB UZMANLIK TEZİ

ULUSLARARASI BİTKİ KORUMA
SÖZLEŞMESİ VE TÜRKİYE

AB UZMAN YARDIMCISI

Mehmet Rifat ALDAĞ

DANIŐMAN

Atike ALTEKİN

AB Uzmanı

Ankara
Temmuz 2015

**T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel M¼d¼rl¼đ¼**

**ULUSLARARASI BİTKİ KORUMA SÖZLEŞMESİ VE
T¼RKİYE**

AB UZMANLIK TEZİ

**Mehmet Rifat ALDAğ
AB UZMAN YARDIMCISI**

DANIŐMANI

**Atike ALTEKİN
AB UZMANI**

**ANKARA - 2015
Mayıs**

T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AB Uzman Yardımcısı..... tarafından hazırlanan
“.....” adlı tez
çalışması aşağıdaki Tez Değerlendirme Komisyonu tarafından oy çokluğu ile Avrupa
Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü AB Uzmanlık Tezi olarak kabul edilmiştir.

Üye : Doç. Dr. Feysel TAŞÇIER
Unvanı : Genel Müdür Yardımcısı V.
Bu tezin, kapsam ve nitelik olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum
.....

Üye : Dr. Nevzat BİRİŞİK
Unvanı : Strateji Geliştirme Başkan V.
Bu tezin, kapsam ve nitelik olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum.
.....

Üye : Dr. İbrahim ÖZCAN
Unvanı : Genel Müdür Yardımcısı
Bu tezin, kapsam ve nitelik olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum.
.....

Üye : Selda COŞKUN
Unvanı : AB Uzmanı
Bu tezin, kapsam ve nitelik olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum.
.....

Tez Savunma Tarihi:...../...../2015

Tez Değerlendirme Komisyonu tarafından kabul edilen bu tezin AB Uzmanlık Tezi olması
için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Çınar BAHÇECİ
Komisyon Başkanı
Genel Müdür V.

ÖZET

AB Uzmanlık Tezi

ULUSLARARASI BİTKİ KORUMA SÖZLEŞMESİ VE TÜRKİYE

TC. GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Enformasyon ve üretim teknolojilerindeki gelişme ile birlikte hızlı bir küreselleşme sürecinin yaşandığı günümüzde, standartlar uluslararası ticaretin “ortak dili” haline gelmiştir. Artık, uluslararası pazarlarda rekabet edebilmenin yolu standartlara uygun ve kaliteli mal ve hizmet üretiminden geçmektedir. Bu yüzden standartların önemi gün geçtikçe daha da artmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü Sağlık ve Bitki Sağlığı Anlaşması (DTÖ-SPS) tarafından; gıda güvenliği alanında Kodeks Alimentarius Komisyonu, (CAC) bitki sağlığı alanında Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC) ve hayvan sağlığı alanında Uluslararası Hayvan Sağlığı Teşkilatı, (OIE) uluslararası standart belirleyici kuruluş olarak tanınmıştır.

IPPC, 1951 yılında kabul edilmiş, 1952 yılında yürürlüğe girmiştir. Uluslararası arenadaki önemi ve etkinliği, bitki sağlığı alanında DTÖ-SPS tarafından resmi “Uluslararası Standart Belirleyici kuruluş” olarak tanınması ile daha da artmıştır. 1993 yılında gerçekleştirilen 27. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Konferansı’nda bitki sağlığı tedbirlerine ilişkin uluslararası standartlar (ISPM) ilk kez benimsenmiştir. Standartlar Komitesi 2006 yılında kurulmuştur. IPPC standart belirleme süreci dört aşama ve sekiz adımdan oluşmaktadır. Eylül 2013 itibarıyla, onaylanmış ISPM sayısı 36’dır. Sözleşmeye 1988 yılında taraf olan Türkiye, IPPC’nin bitki sağlığı alanında belirlediği uluslararası standartlara uyum sağlamada gerekli çalışmaları yürütmektedir.

Çalışmanın amacı; IPPC’nin faaliyetlerini ve kabul ettiği standart belirleme sürecini incelemek, Türkiye’nin IPPC ve oluşturduğu ISPM’lere uyumu ile bu zamana kadar gerçekleştirilen çalışmalar ve gelecekte atılması gereken adımları göz önünde bulundurarak bir perspektif sunmaktır.

Çalışma, üç bölümden oluşmakta olup birinci bölümde, DTÖ-SPS Anlaşması ve IPPC ile olan ilişkisi, IPPC’nin yapısı ve faaliyetleri; ikinci bölümde, IPPC standartları ile standart belirleme süreci ve üçüncü bölümde, IPPC-Türkiye ilişkileri, IPPC standartlarına uyum sağlanması noktasında kaydedilen çalışmalar yer almaktadır. Çalışmanın sonuç bölümünde, ülkemiz tarafından IPPC standart belirleme sürecine daha etkin katılım sağlanması ve IPPC’nin faaliyetlerinin ülkemizde tanınırlığının artırılması noktasında görüş ve önerilere yer verilmiştir.

2015, 94 sayfa

Anahtar Kelimeler: DTÖ-SPS, IPPC, ISPM, standart belirleme süreci

ABSTRACT

EU Expertise Thesis

INTERNATIONAL PLANT PROTECTION CONVENTION AND TURKEY

TR.

MINISTRY OF FOOD AGRICULTURE AND LIVESTOCK General Directorate for European Union and Foreign Relation

Today, along with the duration of rapid globalisation in the information and the development of manufacture technologies, standards have become the “joint language” of international trade. Anymore, the unique way of competing at international markets is to produce quality good and services in compliance with standards. That is why the prominence of standards has been increasing day by day.

Codex Alimentarius Commission (CAC), International Plant Protection Convention (IPPC), Organization International Epizootics (OIE) have been recognized as international standard-setting organizations by World Trade Organization-Sanitary Phytosanitary Agreement (WTO-SPS) respectively on food security, plant health and animal health.

IPPC was accepted in 1951 and put in force in 1952. It enhanced its prominence and efficiency in international arena after it had been recognized as official “International Standard-Setting Organization” on plant health by WTO-SPS. International Standards on Phytosanitary Measures (ISPM) were adopted for the first time at 27th FAO Conference in 1993. Standards Committee was established in 2006. IPPC standard-setting process comprises four stages and eight steps. By September 2013, the number of approved ISPMs are 36. Turkey, contracting party to the Convention in 1988, has been carrying out required work in the harmonization of international standards set by IPPC on plant health.

The purpose of this study is to monitor activities of IPPC and standard-setting process adopted by IPPC and give a perspective considering in Turkey harmonization of IPPC and its international standards and working activities that have been implemented upto now and steps to be taken in the future. The study comprises three chapters. and in the first chapter, WTO-SPS Agreement and its relevance with IPPC and the structure and activities of the IPPC, in the second chapter IPPC standards and its standard-setting process and in the third chapter IPPC-Turkey relations and harmonization activities of Turkey to ISPMs have taken place. In the epilogue of the study, opinion and suggestions have been presented regarding the effective participation of IPPC standard-setting process and the enchanment of recognition of IPPC activities in our country.

2015, 94 pages

Key Words: WTO-SPS, IPPC, ISPM, standard-setting process

KISALTMALAR DİZİNİ

APPPC	: Asya ve Pasifik Bitki Koruma Komisyonu
BM	: Birleşmiş Milletler
BKÜ	: Bitki Koruma Ürünleri
BWC	: Biyolojik Silah Sözleşmesi
CA	: Andina Komisyonu
CAC	: Codex Alimentarius Commission-Kodeks Alimentarius Komisyonu
CBD	: Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi
CDC	: Kapasite Geliştirme Komitesi
COSAVE	: Comité de Sanidad Vegetal del Cono Sur – Güney Amerika Bitki Sağlığı Komitesi
CPM	: Commission on Phytosanitary Measures – Bitki Sağlığı Komisyonu
DP	: Diagnostic Protocols – Teşhis Protokolleri
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
DTÖ-SPS	: Dünya Ticaret Örgütü Sağlık ve Bitki Sağlığı Anlaşması
EDG	: Expert Drafting Group – Uzman Taslak Grubu
EPPO	: Avrupa ve Akdeniz Bitki Koruma Organizasyonu
EWG	: Expert Working Group – Uzman Çalışma Grubu
FAO	: Dünya Gıda ve Tarım Örgütü
GATT	: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması
GSIP	: Küresel İstilacı Türler Programı
IAEA	: Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı
IAPSC	: Afrika Bitki Sağlığı Konseyi
IFAD	: Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
IPPC	: International Plant Protection Convention – Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi
IPP	: Uluslararası Bitki Koruma Portalı
ISF	: Uluslararası Tohum Federasyonu
ISO	: Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu
ISPM	: Uluslararası Bitki Sağlığı Standartları
ISTA	: Uluslararası Tohum Test Birliği
LRG	: Language Review Group – Dil İnceleme Grubu
NAPPO	: Kuzey Amerika Bitki Koruma Organizasyonu
NEPPO	: Yakın Doğu Bitki Koruma Organizasyonu
NPPO	: Ulusal Bitki Koruma Organizasyonu
OCS	: Online Yorum Sistemi
OIE	: Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı
OIRSA	: Organismo Internacional Regional de Sanidad Agropecuaria Uluslararası Tarım Sağlığı Bölge Ajansı
OS	: Ozon Sekreteryası
PPPO	: Pasifik Bitki Koruma Organizasyonu
PT	: Phytosanitary Treatments – Bitki Sağlığı Uygulamaları
RPPO	: Bölgesel Bitki Koruma Organizasyonu
SBDS	: Anlaşmazlıkların Halli Kurulu
SC	: Standartlar Komitesi
SC-7	: Standartlar Komitesi Çalışma Grubu
SCCP	: Kayda Değer Sorun ve Görüşlerin Bildirilme Süreci

SPG : Strateji Planlama Grubu
SPS : Sağlık ve Bitki Sağlığı
STDF : Standart ve Ticaret Geliştirme Hizmetleri
WFP : DÜnya Gıda Programı

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	iv
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
ÇİZELGELER DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1
1. DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ SAĞLIK VE BİTKİ SAĞLIĞI ÖNLEMLERİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN ANLAŞMA (DTÖ-SPS ANLAŞMASI) VE ULUSLARARASI BİTKİ KORUMA SÖZLEŞMESİ (IPPC)	3
1.1 Dünya Ticaret Örgütü Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemlerinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma (SPS Anlaşması)	3
1.1.1 DTÖ-SPS Anlaşması Kapsamında İthalatçı Ülke Hak ve Yükümlülükleri	4
1.1.1.1 Egemenlik	4
1.1.1.2 Ayrımcılık Yapmama ve Ulusal Muamele	5
1.1.1.3 Risk Değerlendirme ve Uygun Koruma Düzeyi	5
1.1.1.4 Bildirim ve Şeffaflık	6
1.1.2 DTÖ-SPS Anlaşması Kapsamında İhracatçı Ülke Hak ve Yükümlülükleri	7
1.1.2.1 Bilimsel Bilgi Paylaşımı	7
1.1.3 Özel Yükümlülük ve Taahhütler	7
1.1.3.1 Zararlıdan Ari ve Zararlı Yayılımının Düşük Olduğu Alanlar	7
1.1.3.2 Eşdeğerlik	8
1.1.3.3 Ulusal Bitki Sağlığı Kapasiteleri	8
1.1.3.3.1 İdare	9
1.1.3.3.2 Operasyon	10
1.1.3.3.3 Analiz	11
1.2 Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi	11
1.2.1 Tanım	11
1.2.1.1 IPPC'nin Tarihçesi	12
1.2.1.2 IPPC Yönetimi	13
1.2.1.2.1 Bitki Sağlığı Tedbirleri Komisyonu	13

1.2.1.2.2	CPM Ofisi	14
1.2.1.2.3	Strateji Planlama Grubu	16
1.2.1.3	Standartlar Komitesi	16
1.2.1.3.1	Standartlar Komitesi Çalışma Grubu	16
1.2.1.3.2	Teknik Paneller (TP)	17
1.2.1.3.3	Uzman Çalışma Grupları (EWG).....	18
1.2.1.4	İhtilafın Halli Yardımcı Kurulu (SBDS)	18
1.2.1.5	Kapasite Geliştirme Komitesi (CDC).....	19
1.2.2	IPPC Sekretaryası	19
1.2.3	Ulusal Bitki Koruma Organizasyonları (NPPO).....	20
1.2.4	Bölgesel Bitki Koruma Organizasyonları (RPPO)	21
1.2.4.1	Avrupa ve Akdeniz Bitki Koruma Organizasyonu (EPPO)	22
1.2.5	IPPC'nin Amacı	24
1.2.6	IPPC Paydaşları	25
1.2.7	Sözleşmeye Taraf Ülkelerin IPPC'ye Karşı Yükümlülükleri.....	26
2.	IPPC STANDARTLARI VE STANDART BELİRLEME SÜRECİ.....	28
2.1	IPPC Standartlarına Genel Bakış.....	28
2.2	IPPC Standartlarının Oluşturulmasına Yönelik Çerçeve.....	28
2.3	IPPC Standart Belirleme Çalışma Programına İlişkin Çerçeve.....	29
2.4	IPPC Standart Belirleme Süreci.....	31
2.4.1	Birinci Aşama: IPPC Standartları için Konu Başlıklarının Oluşturulması.....	31
2.4.1.1	Birinci Adım: Konu Başlıkları Çağrıyla Çıkılması	31
2.4.1.2	İkinci Adım: IPPC Standartlarına ilişkin Konu Başlığı Listesi Kapsamında Düzenlemeler Yapılması ve Onaylanması	32
2.4.2	İkinci Aşama: Taslak Hazırlama.....	33
2.4.2.1	Üçüncü Adım: Şartnamenin Oluşturulması.....	33
2.4.2.2	Adım 4: Taslak ISPM'nin Hazırlanması	35
2.4.3	Üçüncü Aşama: Taslak ISPM'lere ilişkin Üyelerin Görüş Bildirmesi.....	36
2.4.3.1	Beşinci Adım: Üyelerin Görüş Bildirmesi	36
2.4.3.2	Altıncı Adım: CPM Öncesi Taslak ISPM'lerin Gözden Geçirilmesi	37
2.4.4	Dördüncü Aşama: Onaylama ve Yayımlama	38
2.4.4.1	Yedinci Adım: Onaylama.....	38
2.4.4.2	Sekizinci Adım: Yayımlama.....	41

2.5	IPPC Standartları Belirleme Sürecine Etkin Katılımına Yönelik Esaslar.....	44
2.5.1	Standart Belirleme Sürecine Katılıma İlişkin Genel Bakış	44
2.5.2	ISPM Konu Başlıklarının Oluşturulmasına Katılım Sağlanması	45
2.5.2.1	Yeni Bir Standart Oluşturulması ya da Mevcut Standartlarda Değişikliğe Gidilmesinin Teklif Edilmesi	46
2.5.2.2	Teklif Edilen Bir Standardın Şartnamesinin İyi Hazırlanması	46
2.5.2.3	Şartnameye İlişkin Kriterlere Uyulması	48
2.5.2.4	Konu Başlıklarının Standart Komite Tarafından Gözden Geçirilip Önceliklendirilmesini Kolaylaştıran Hususlar	49
2.5.3	Taslak Standartların Oluşturulmasında Görevlendirilmek Üzere Uzmanların Belirlenmesi.....	49
2.5.3.1	Faaliyetlerin İzlenmesi Amacıyla Kriter ve Prosedürlerin Oluşturulması	51
2.5.4	Üye Ülkelerin Değerlendirme Sürecinin Fonksiyonel ve Etkin Bir Şekilde Yürütülmesi	51
2.5.4.1	Taslak ISPM'lere İlişkin Yorumların Oluşturulması	52
2.5.4.2	Taslak ISPM'ler Kapsamında Bölgesel Çalıştaylar Düzenlenmesi	53
2.5.4.3	Taslak Standarda İlişkin Yorumların İletilmesi Sonrasındaki Süreç	55
2.5.4.4	Kayda Değer Sorun ve Görüşlerin Bildirilmesi Süreci (SCCP).....	55
2.5.5	Standardın Onaylanması ve Yayınlanması	56
2.6	IPPC Standart Belirleme Sürecine Katılım Sağlamasında Uygulamada Kullanılan Araçlara İlişkin Rehber.....	56
2.6.1	Diğer IPPC Faaliyetleri.....	56
2.6.2	IPPC Standart Belirleme Sürecine Katılımın Arttırılması.....	57
2.6.2.1	Etkin Katılıma Yönelik Düzenlemeler	58
2.6.2.2	Koordinasyon Mekanizması	60
2.6.3	Bölgesel İstişareler.....	61
2.6.4	Geri Bildirim Mekanizmaları ve Eylem Planlama	62
3.	IPPC ULUSLARARASI STANDARTLARINA TÜRKİYE'NİN UYUMU	63
3.1	IPPC-Türkiye İlişkileri	63
3.2	IPPC Standart Belirleme Faaliyetleri Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmalar	63
	SONUÇ.....	68

KAYNAKÇA.....	71
EKLER.....	72
EK-1: 2013 TEMMUZ İTİBARIYLA ONAYLANMIŞ OLAN ULUSLARARASI BİTKİ SAĞLIĞI STANDARTLARI LİSTESİ	72
EK-2: AHŞAP AMBALAJ MALZEMELERİNİN ISIL İŞLEME TABİ TUTULMASI VE İŞARETLENMESİNE DAİR YÖNETMELİK (27 Mayıs 2015 Tarih ve 29368 Sayılı Resmi Gazete).....	75
EK-3: BİTKİ KARANTİNASI YÖNETMELİĞİ	90
EK-4: BİTKİ KARANTİNASI YÖNETMELİĞİ	91
ÖZGEÇMİŞ	93
ETİK BEYAN.....	94

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 : Bitki Sağlığı Komisyonu Çalışma Şeması	15
Şekil 2 : Yardımcı kuruluşlara üyelerin atanma süreci (SC dahil)	17
Şekil 3 : EPPO Faaliyet şeması	23
Şekil 4 : IPPC Standart Belirleme Süreci	28
Şekil 5 : IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 1	33
Şekil 6 : IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 2, Adım 3	34
Şekil 7 : IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 2, Adım 4	35
Şekil 8 : IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 3, Adım 5	36
Şekil 9 : IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 3, Adım 6	38
Şekil 10 : IPPC standart belirleme süreci Aşama 4, Adım 7 (DP'ler hariç)	39
Şekil 11 : IPPC standart belirleme süreci Aşama 4, Adım 7 (DP'ler dahil)	41
Şekil 12 : IPPC standart belirleme süreci Aşama 4, Adım 8	42
Şekil 13 : Uzman atamaları için çağrıya çıkılma süreci	49

ÇİZELGELER DİZİNİ

Tablo 1: Standartlar için terimler hiyerarşisi.....	31
Tablo 2: Standart Belirleme Süreci Akış Şeması	42

GİRİŞ

Kısaca "bir örneklik" anlamına gelen standardizasyon, Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO) tarafından, "belirli bir çalışmanın, o çalışma ile ilgili bulunanların ve özellikle milli ekonominin yararına yapılabilmesi için tüm tarafların katkı ve işbirliği ile belirli kurallar koyması ve bu kuralları uygulama işlemi" şeklinde tanımlanmaktadır.¹ Bu tanımlı oluşturan bazı unsurlar bulunmaktadır. Öncelikle bir çalışma söz konusudur. Bu çalışma ekonomik alanda olabileceği gibi, bilimsel bir araştırma, bir deney, uygulama ile ilgili bir metot, sosyal amaçlı herhangi bir çalışma da olabilir. Bahse konu çalışma; üretici, tüketici gibi tüm ilgili tarafların ekonomik yararını gözetmelidir. Söz konusu yarar, sosyal hayatı da olumlu yönde etkileyeceğinden, buna toplumun yararı demek daha doğru olur. Kural koyma ve uygulama çalışmalarında ilgililerin katkısı ve işbirliği son derece önem arz etmekte olup belirli kurallar koymak ve bu kuralları uygulamak gereklidir. Standardizasyon çalışması sonucu ortaya çıkan belge, doküman veya esere "standart" adı verilmektedir. Standartlar bilimsel, teknik ve deneysel çalışmaların kesinleşmiş sonuçlarını esas alır. Standartlar ile sadece günümüzün şartları değil, geleceğin gelişme imkanları da göz önünde bulundurulur ve gelişmelere uyum sağlanır.

İnsanoğlu yaratıldığı günden bu yana karışıklıktan kurtulma ve belirli bir düzen tesis etme gayreti içerisinde olmuştur. Bu düzenleme sürecinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmış olan standart ve standardizasyon olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. Bugün insan yaşamının her anında standartlar kullanılmaktadır. Yeryüzünde kıt olan iktisadi kaynakları optimum değerlendirme çabalarının bir ürünü olan standardizasyon, insanlık için bir lüks olmayıp mutlak bir gerekliliktir. "En ekonomik üretim, standartlara uygun üretim, ve yine en ekonomik tüketim standartlara uygun tüketimdir."²

Standartlar yaşam kalitesini yükseltmekte, ürünlerin emniyetli, can ve mal güvenliğini sağlayıcı bir şekilde üretilerek piyasaya arzını sağlamaktadır. Standartların uluslararası ve bölgesel olarak uygulanması ise yurt dışından alınan bir ürünün tüketicinin kendi ülkesinde veya diğer ülkelerde problemsiz olarak kullanılmasını mümkün

¹ <http://www.artibel.com.tr/standart-C9/kalite-belgesi-P1.html> (03.06.2014)

² "Standardizasyonun Mahiyeti ve Önemi", <http://www.tse.org.tr/hizmetlerimiz/standahizmetleri/ulusal-standardizasyon> (03.06.2014)

kılmaktadır. Standartlar, piyasalar arasında kurduğu bağlantının yanı sıra gelişmekte olan ülkeler ile geçiş ekonomileri arasında da güncel teknik bilgi açısından bir bağlantı sağlayarak ihracat ve rekabet güçlerini arttırır.

Enformasyon ve üretim teknolojilerindeki gelişme ile birlikte hızlı bir küreselleşme sürecinin yaşandığı günümüzde, standartlar uluslararası ticaretin “ortak dili” haline gelmiştir. Artık, uluslararası pazarlarda rekabet edebilmenin yolu standartlara uygun ve kaliteli mal ve hizmet üretiminden geçmektedir. Standardizasyon işlemleri ile öncelikli olarak can ve mal güvenliği hedeflenirken aynı zamanda kalitenin alt sınırı tespit edilmek suretiyle belirlenen düzeyin altında mal ve hizmet üretimine müsaade edilmemektedir. Uluslararası standardizasyon kuruluşları, iş dünyasının, devletlerin ve toplumların karşılaştığı teknik ve ekonomik güçlükleri aşmak için çözümler üreterek bu çözümleri standart olarak yayınlamakta ve bu standartları kullanıcıların hizmetine sunmaktadır. Standartlar tedarikçi - müşteri arasındaki bağlantıların her yerde tek tip haline gelmesini sağlayarak ticaretin daha hızlı, emniyetli ve ekonomik olmasını sağlamaktadır.

Her alanda olduğu gibi gıda, tarım ve hayvancılık alanında da standartlara ihtiyaç duyulmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü Sağlık ve Bitki Sağliğı Anlaşması (DTÖ-SPS) tarafından; gıda güvenliği alanında Kodeks Alimentarius Komisyonu, (CAC) bitki sağliğı alanında Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC) ve hayvan sağliğı alanında Uluslararası Hayvan Sağliğı Teşkilatı, (OIE) uluslararası standart belirleyici kuruluş olarak tanınmıştır.

1. DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ SAĞLIK VE BİTKİ SAĞLIĞI ÖNLEMLERİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN ANLAŞMA (DTÖ- SPS ANLAŞMASI) VE ULUSLARARASI BİTKİ KORUMA SÖZLEŞMESİ (IPPC)

1.1 Dünya Ticaret Örgütü Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemlerinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma (SPS Anlaşması)

Dünya Ticaret Örgütü Kurucu Anlaşmasına ekli Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemlerinin Uygulanması Anlaşması'nın (DTÖ-SPS Anlaşması) 1995 tarihinde yürürlüğe girmesi neticesinde ülkeler tarafından yerine getirilen sağlık ve bitki sağlığı önlemleri belirli bir disiplin altına alınmıştır.

DTÖ-SPS Anlaşmasının temel amacı; her ülkenin kendince uygun gördüğü sağlık koruma seviyesini sağlama hakkının sürdürülmesini teminat altına almak ve bu hakkın korumacı yaklaşımla keyfi kullanımının önüne geçerek uluslararası ticarete engel oluşturmamasını sağlamaktır. Böylelikle, tüketiciler için güvenilir gıda maddeleri ve üreticiler için güvenilir girdilere ulaşılması mümkün kılınarak adil bir ticari rekabet ortamı ile birlikte korumanın da sürdürülebilmesi sağlanabilmektedir.

DTÖ-SPS Anlaşması ile ulusal sağlık ve bitki sağlığı (SPS) önlemlerinin uluslararası standartlar ve tavsiyeler ile uyumlu olarak belirlenmesi teşvik edilmekte olup, gıda güvenilirliği alanında Kodeks Alimentarius Komisyonu (CAC), hayvan sağlığı alanında Uluslararası Hayvan Sağlığı Teşkilatı (OIE-International Office of Epizootics) ve bitki sağlığı alanında Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC-International Plant Protection Convention) standart belirleyici kuruluşlar olarak tanınmaktadır. Bu kapsamda, ulusal mevzuat oluşturulurken ilgili kuruluşlar tarafından belirlenen uluslararası standartların esas alınması durumunda, söz konusu mevzuatın bilimsel dayanağının bulunduğu kabul edilmektedir. Ülkemiz CAC, OIE ve IPPC çalışmalarına katılım sağlamakta olup standart belirleme sürecinde aktif rol oynamaktadır.

IPPC standartlarını kabul eden ülkelerin DTÖ-SPS Anlaşması kapsamında yükümlülüklerini yerine getirdikleri varsayılır ve teknik açıdan gerekçelendirme ile ilgili zorluklardan korunurlar. İlgili bitki sağlığı önlemine ilişkin standart bulunmadığı veya bitki sağlığı önlemlerinin ilgili standardı esas almadığı durumlarda, IPPC zararlı risk analizi ile ilgili standart dikkate alınarak ülkelerin önlemlerini risk değerlendirmesine dayandırması beklenmektedir. İthalatçı ülkenin bitki sağlığı gerekliliklerindeki değişiklikleri diğer üye ülkelere bildirmesi gerekmektedir.

DTÖ-SPS Anlaşması, ticareti doğrudan veya dolaylı yoldan etkileyen sağlık önlemlerinin alınmasına yönelik kurallar getirmektedir. Böylelikle, ülkelerin bitki sağlığının korunması için gerekli olan bilimsel ilke ve kuralları esas edinen önlemleri alma hakkını tanınmaktadır. DTÖ-SPS Anlaşmasının temel amacı, ticarete haksız kısıtlamaların önlenmesi iken, IPPC'nin hedefi ise uluslararası ticarete bitki zararlılarının yayılmasının önlenmesidir. Bu bağlamda DTÖ-SPS Anlaşmasının temel amacı ile IPPC hedefleri arasındaki tutarlılık dikkati çekmektedir.

Yukarıda yer alan hususlara ilaveten, DTÖ-SPS Anlaşması, bitki sağlığı önlemlerine ilişkin uluslararası standartların oluşturulması ve kullanımı, bilgi değişiminin teşvik edilmesi, DTÖ'ye teknik uzman alımı ve gerekli tavsiyelerin sağlanması, DTÖ ve üye ülkelerle işbirliğinin sağlanmasında IPPC'ye önemli görevler vermektedir.

1.1.1 DTÖ-SPS Anlaşması Kapsamında İthalatçı Ülke Hak ve Yükümlülükleri

1.1.1.1 Egemenlik

DTÖ-SPS Anlaşması, ülkelerin bitki sağlığının korunması için gerekli bitki sağlığı önlemlerini alma hakkını açık bir biçimde tanımaktadır. Ayrıca, her ülkenin kendi bitki sağlığı önlemleri ve gerekliliklerinin oluşturulmasında kabul edeceği IPPC standardının boyutuna karar verilmesinde egemenlik hakkı bulunmaktadır. Benzer şekilde, bir ülke tarafından, IPPC standardı, kılavuz rehberi veya tavsiyesini esas alan bitki sağlığı önlemlerinin oluşturulması ve uygulanması esnasında ortaya çıkabilecek olumsuzluklarda, o ülkeye IPPC yükümlülükleri kapsamında bir yaptırım uygulanmamaktadır.

Ülkeler mevcut standarttan daha sıkı bitki sağlığı önlemi alabilmektedir. Bununla birlikte, herhangi bir ülkenin bitki sağlığı yetkililerinin, ilgili standarttan sapma göstermesi durumunda bilimsel gerekçesini ortaya koyması gerekmektedir. Söz konusu gerekçenin SPS bildiriminde belirtilmesi önem arz etmektedir. Mevcut bilimsel veriler çerçevesinde bir ülke, eğer ilgili uluslararası standardın, kendi ülkesinin bitki koruma şartlarını karşılamada yetersiz kaldığını düşünürse, bu hususu dile getirebilir.

IPPC standartları, kılavuz rehberleri veya tavsiyelerini kabul eden ülkelerin DTÖ-SPS Anlaşmasından doğan yükümlülüklerini yerine getirdiği kabul edilir. Yalnızca uluslararası standartları uygulayıp uygulamadığı esas alınarak, ülkeler sorgulanamaz. Ancak, ülkelerin uluslararası standartları keyfi uygulamama hakkı yoktur.

Bir ülkenin aldığı bitki sağlığı önlemlerinin keyfi veya haksız olması, IPPC standartları ile bağlantısının bulunmaması veya DTÖ-SPS Anlaşmasını ihlal ettiğine ilişkin Panel kararı olması halinde, söz konusu ülke, uyguladığı önlemlerde değişikliğe gitmesi gerekmektedir. Makul bir süre içerisinde ilgili değişikliğin yapılmaması halinde, o ülke, şikayetçi ülke tarafından ihraç edilen ürünlere uyguladığı ticari engeli azaltarak durumu telafi etmelidir. Karşılıklı olarak kabul edilebilir bir telafinin sağlanamaması halinde, şikayetçi taraf, DTÖ yetkililerinden ilgili ülkeye sağlanan eş değer bir kolaylığın askıya alınması şeklinde bir misilleme talep edebilmektedir.

1.1.1.2 Ayrımcılık Yapmama ve Ulusal Muamele

Ülkeler, aldığı bitki sağlığı önlemlerinin aynı veya benzer koşulların hüküm sürdüğü üye ülkeler arasında keyfi veya haksız ayırım yapılmamasını güvence altına alırlar.

1.1.1.3 Risk Değerlendirme ve Uygun Koruma Düzeyi

Bir ülke, kendi bitki sağlığı önlemlerini oluştururken, uygulanabilir bir standardın bulunmaması halinde, bitki sağlığı risk değerlendirmesi, IPPC zararlı risk analizi ve ilgili kılavuz rehberini kendisine dayanak olarak göstermesi gerekmektedir (DTÖ-SPS Anlaşması, Madde 5.1).

Risk değerlendirmesi gerçekleştirilirken, ithalatçı ülkenin, mevcut bilimsel verileri, belirli zararlı organizmaların yayılım durumunu, zararlıdan arı alanları, ilgili ekolojik ve çevresel koşulları, karantina ve diğer uygulamaları dikkate alması gerekmektedir. Bilimsel

verinin yetersiz olması halinde ithalatçı ülke, IPPC, bölgesel kuruluşlar ve diğer ülkelerden gelen bilgiler dahil olmak üzere mevcut kaynakları esas alarak geçici bitki sağlığı önlemlerini oluşturabilmektedir. Ancak, ithalatçı ülke, en kısa süre içerisinde gerekli bilgileri tedarik ederek risk değerlendirmesini tamamlamalıdır. (DTÖ-SPS Anlaşması, Madde 5.7).

İthalatçı ülkenin uygun koruma seviyesine erişilmesi için uygulanacak önlemlerin belirlenmesinde ve risk değerlendirmesinin gerçekleştirilmesinde ülkeler, bir zararlı organizmanın bir ülkenin topraklarına girişi ve yerleşmesi durumunda ortaya çıkabilecek üretim ve satış kayıpları, ilgili zararlı organizmaya karşı mücadele veya eradikasyon maliyetleri ve zararlı organizma risklerinin azaltılmasına ilişkin maliyet etkinliği gibi ekonomik faktörleri dikkate alabilirler (DTÖ-SPS Anlaşması, Madde 5.3).

Ülkeler, farklı durumlarda uygun olarak kabul edilen koruma düzeylerini belirlerken ayrımcılık yapmamalı, uluslararası ticarete gizli kısıtlamalara gitmemeli, keyfi veya gerekçesi olmayan uygulamalardan kaçınmalıdır (DTÖ-SPS Anlaşması, Madde 5.5).

1.1.1.4 Bildirim ve Şeffaflık

İthalatçı ülkeler, bitki sağlığı kapsamında özellikle de ticareti etkileyecek boyuttaki taleplerini DTÖ-SPS Sekreteriyasına resmi yollardan bildirmeli ve üye ülkeleri bilgilendirmelidir. İthalatçı ülkenin, bitki sağlığı önlemlerindeki değişikliklerini resmi olarak yayımlaması gerekmektedir. Üye ülkelerin talep etmeleri halinde, değişikliklerinin ne amaçla yapıldığını ve hangi bilimsel verilere dayandığını ülkelerle paylaşmalıdır (örn. risk değerlendirme verileri, metodoloji).

Ticaret ortaklarının ilgili bitki sağlığı önlemlerinden haberdar olmaları ve söz konusu düzenlemelere ilişkin yazılı yorumlarını iletebilmelerini sağlayacak şekilde düzenlemelerin bildirildiği tarihten itibaren en az altmış günlük bir sürenin tanınması gerekmektedir.

1.1.2 DTÖ-SPS Anlaşması Kapsamında İhracatçı Ülke Hak ve Yükümlülükleri

1.1.2.1 Bilimsel Bilgi Paylaşımı

İthalatçı ülkenin risk değerlendirmesi yürütebilmesi için gerekli olabilecek bilimsel verilerin sağlanmasından ihracatçı ülke sorumludur. İhracatçı ülkenin belirli bir bitki sağlığı önleminin bilimsel dayanağının bulunmadığı hususunda bir diğer ülkeyi sorgulama hakkı bulunmaktadır. Bununla birlikte, şikayetçi tarafın öncelikle ilgili ülke ile sorunun çözümü arayışı içerisinde olması ve ikili düzeyde konuyu görüşmesi gerekmektedir. Anlaşmazlığa düşen ülkeler, sorunun çözülmesi amacıyla, IPPC'ye teknik bilgi, tavsiye veya yardım almak başvurabilmektedir. IPPC bünyesinde yer alan Anlaşmazlıkların Halli Kurulu'nun (SBDS) bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

Şikâyetçi tarafın istişareler için DTÖ-SPS Komitesi seviyesinde konuyu gündeme getirme hakkı da bulunmaktadır. DTÖ-SPS Anlaşması kapsamında sorunlara ilişkin istişarelerin kolaylaştırılmasından DTÖ-SPS Komitesi sorumludur. Komite, ticari sorunun çözümüne yardımcı olması için IPPC'den teknik yardım ve uzman talebinde bulunabilir. Şikayetçi tarafın, SBDS vasıtasıyla diğer ülkeleri resmi olarak sorgulama hakkı bulunmaktadır.

1.1.3 Özel Yükümlülük ve Taahhütler

1.1.3.1 Zararlardan Ari ve Zararlı Yayılımının Düşük Olduğu Alanlar

DTÖ-SPS Anlaşması kapsamında anlaşmaya taraf ülkeler, kendi bitki sağlığı gereksinimlerini, ürünlerin ithal edildiği bölge koşullarına göre uyumlaştırmalı ve böylelikle “zararlardan ari alan” ve “zararlıların düşük yayılım gösterdiği alan” kavramlarını tanıdığını ispatlamalıdır. (DTÖ-SPS Anlaşması Madde 6.1)

Zararlardan ari veya zararlıların düşük yayılım gösterdiği alanların tanınmasına ilişkin olarak karar verilmesi amacıyla risk değerlendirilmesi yapılması, ithalatçı ülkenin sorumluluğundadır.

İthalatçı ülkenin bitki sağlığı durumunu değerlendirmek amacıyla ihracatçı ülke tarafından ihtiyaç duyulan bilgi ve verilerin sağlanmasında ithalatçı ülkenin şeffaf davranması gerekmektedir.

Bitki sağlığı yetkililerinin, risk değerlendirmesini gerçekleştirirken, IPPC zararlı risk analizi metodolojileri ve teknikler, coğrafya, ekosistem, epidemiyolojik inceleme, mücadelede izlenen bitki sağlığı prosedürleri (DTÖ-SPS Anlaşması, Madde 6.3) ile ithalatçı ülkenin bitki sağlığı yetkililerince gerekçeli ve uygun kabul edilen diğer faktörleri göz önünde bulundurması gerekmektedir. İthalatçı ülkeler, diğer ülkeler tarafından yürütülen risk değerlendirmelerinden faydalanmaları konusunda teşvik edilmektedir.

İhracatçı ülke, ilgili IPPC standardı, kılavuz rehber veya tavsiyeler ile uyumlu olmayan ve ihracatçı ülkenin ticaretini olumsuz yönde etkileyen, ithalatçı ülke tarafından hazırlanmış bir bitki sağlığı önlemine ilişkin bilimsel gerekçeyi, ithalatçı ülkeden talep etme hakkı bulunmaktadır.

1.1.3.2 Eşdeğerlik

Spesifik olarak bazı bitki sağlık önlemlerinin eşdeğerliğinin tespit edilmesi amacıyla ülkeler, ikili ve çok taraflı istişarelerde bulunmaları hususunda teşvik edilmektedir.

İhracatçı ülkenin yetkili otoritelerinin, bir bitki sağlığı önleminin ithalatçı ülkenin uygun koruma düzeyini karşıladığını objektif bir biçimde gösterdiği, ancak, söz konusu önlemin ithalatçı ülke veya diğer ülkeler tarafından kullanılan önlemlerden farklı olduğu durumda, ithalatçı ülke, ihracatçı ülkenin söz konusu bitki sağlığı önlemini eşdeğer kabul etmelidir.

İhracatçı ülke, eşdeğerliğin tanınması amacıyla kontrol, analiz ve diğer bilgi toplama faaliyetleri kapsamında ithalatçı ülke yetkililerinin ülkesine girişine izin vermelidir.

1.1.3.3 Ulusal Bitki Sağlığı Kapasiteleri

Ulusal bitki sağlığı kapasiteleri, idare, operasyon ve analiz olmak üzere 3 başlık altında organize edilmektedir.

1.1.3.3.1 İdare

Yasal Otorite - Ulusal Bitki Koruma Organizasyonu'nun (NPPO) varlığı ve işlevleri ulusal mevzuat ile açıkça belirtilmelidir. Asgari düzeyde, bitki sağlığı sistemlerinin yönetimi ve bitki sağlığı önlemlerinin uygulanmasına yönelik olarak, aşağıda belirtilen ithalat-ihracat işlemlerinin kontrolü için NPPO'lar "yetkili otorite" tayin edilmelidir.

- ✓ Bitki sağlık sertifikaları düzenlemek ve talep etmek,
- ✓ Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC)'ye taraf ülke olmak,
- ✓ Ülkeler arasında bitki sağlığı kapsamında yürütülen programlara uyum sağlamak,
- ✓ Zararlı organizmalara karşı acil eylem planları dahil inceleme çalışmaları ve mücadele programları gerçekleştirmek,
- ✓ Bitki sağlığı gereklilikleri kapsamında karantina, muamele veya imha işlemleri gerçekleştirmek,
- ✓ İdari talimat ve/veya düzenlemeleri yasalaştırmak ve uygulamak,
- ✓ Personel ve paydaşların hesap verebilirliğini sağlamak,
- ✓ Yabancı ortakların denetim ve izleme yapabilmesine olanak sağlamak,
- ✓ İzin ve lisans işlemlerini gerçekleştirmek.

NPPO'lar, bitki sağlığı konuları ile ilişkili işlemler kapsamında gerekli faaliyetlerin etkili bir biçimde ve zamanında gerçekleştirilebilmesi amacıyla, birbirine yakın ve örtüşen tamamlayıcı otoritelerle birlikte çalışmalıdır.

Finansman – Hükümetler, kritik görevlerin yerine getirilmesi ve özel programların etkili bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak fon tahsis etmelidir.

Yapılanma – Hükümetler, DTÖ-SPS Anlaşması yükümlülükleri çerçevesinde ulusal bildirim otoritesi ve danışma birimi kurmalıdır. NPPO içerisinde resmi temas kişisi

belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu birimler ile resmi yetkililer aynı veya farklı olabilmektedir. Buna ilaveten, NPPO organizasyon yapısı, yetki devri, personel görev ve sorumlulukları açıkça belirtilmeli ve erişime açık olmalıdır.

Şeffaflık ve bilgi değişimi – Düzenlemeler ve gereklilikler ilgili tarafların erişimine açık olmalı ve önlemlerin gerekçesi danışma birimleri aracılığıyla iletilmelidir. Uluslararası standartları esas almayan taslak değişikliklerin SPS bildirimleri yapılmalı ve DTÖ üyesi diğer ülkelerden gelen yazılı yorumlar kabul edilmelidir. Hükümetler, zararlı durumu ve risk değerlendirmesi gibi ilgili resmi bilgi değişiminin zamanında ve açık olarak yapılması için ticari ortakları ile işbirliği yapmalıdır.

Ulusal karantinalar – NPPO'lar, ülkenin bitki kaynaklarının korunması için bilimsel ve teknik açıdan geçerli ulusal düzenlemeleri gerçekleştirmeli ve bu bağlamda izleme ve uygulama faaliyetleri için sistemler oluşturmalıdır.

İç karantina – NPPO'lar, ülke içerisindeki bitki kaynaklarının korunması amacıyla bir iç karantina sistemi oluşturmalıdır.

Hesap verme zorunluluğu ve kontrol – NPPO'lar, bitki sağlığı konuları ile ilgili eylem, karar ve faaliyetler hakkında personelin periyodik olarak veya ihtiyaç durumunda inceleme ve denetlemeye tabi tutulmasına imkan verecek şekilde iç hesap verme ve zorunlu hale getirmelidir.

Teknik yardım – Hükümetler, bitki sağlığı sistemlerini güçlendirmek veya belirli bir program uygulamak için teknik yardıma ihtiyaç duyulduğu durumlarda mümkün olduğu ölçüde diğer hükümetlere yardımcı olmalıdır.

1.1.3.3.2 Operasyon

Ekipman ve tesisler – Hükümetler, belirli programların etkin biçimde uygulanabilmesi amacıyla NPPO'ların donanım ve ekipmanlarını tedarik etmelidir.

Eğitim – Teknik donanımı yüksek personelin yetiştirilmesi amacıyla eğitimler gerçekleştirilmelidir. NPPO'lar, DTÖ-SPS Anlaşması ve IPPC kapsamında ülke yükümlülüklerine ilişkin ticari ortaklarını bilgilendirmelidir.

İthalat belgesi ve ihracat sertifikasyonu – Personel, ithalat belgesi ve ihracat sertifikasyonu için gerekli kontrol ve diğer prosedür için teknik yeterliliğe sahip olmalı ve NPPO tarafından yetkilendirilmelidir.

Denetim sistemleri – NPPO’lar, yerleşmiş zararlı organizmaların tespit edilmesi, sınırlarının çizilmesi ve izlenmesi ile yeni zararlı organizmaların belirlenmesi amacıyla bitki zararlılarına yönelik bir sistem oluşturmalıdır. Zararlılardan arı ve düşük yayılım gösteren alanlar için özel sistemler gerekebilir.

Teşhis sistemleri – Zararlı organizmaların tanımlanması için bir sistem oluşturulmalıdır.

Uygulamalı zararlı mücadele sistemleri – Bitki sağlığı uygulamalarını (PT) gerçekleştirmek ve böylelikle bitki zararlılarının popülasyonunu baskı altına almak amacıyla NPPO bünyesinde bir sistem oluşturulmalıdır.

İzleme ve değerlendirme – NPPO’lar bitki sağlığı önlemlerinin tutarlı bir biçimde uygulanması ve etkinliğini izlenmesine yönelik sistemleri oluşturmalıdır. NPPO’lar ayrıca, değişen koşullara bağlı olarak söz konusu önlemler revize edilmelidir.

1.1.3.3.3 Analiz

Bilimsel destek – Hükümetler, bitki sağlığı konularında bilimsel verilerin sağlanması amacıyla araştırma enstitüleri tesis etmelidir.

Zararlı Risk Analizi – Hükümetler, bitki sağlığı önlemlerinin belirlenmesinde önem arz eden risk analiz sistemlerini oluşturmalıdır. NPPO’lar, bitki sağlığı önlemlerinin, sağlam bilimsel alt yapısı olduğunu, bu bağlamda alınan kararların benzer riskler için alınan benzer kararlar ve ilgili diğer risklerle uyumlu olduğunu kanıtlaması gerekmektedir.

1.2 Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi

1.2.1 Tanım

Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi, (IPPC) hali hazırda 182 ülkenin üyesi olduğu (Mayıs 2015 itibarıyla) uluslararası bir kuruluştur. IPPC’nin hedefi; kültüre alınan ve tabiatta doğal olarak yetişen bitki ve bitkisel kaynakları zararlılardan korumak ve bunu

gerçekleştirirken ticari malların ve insanların uluslararası alanda dolaşımını aksatmayacak şekilde gerekli önlemleri almaktır. ³ IPPC bu hedefi, ISPM'ler aracılığıyla üye ülkeler ile işbirliği içerisinde, uluslararası bir çerçeve belirleyerek gerçekleştirmektedir. IPPC, Sözleşmeye taraf ve gelişmekte olan ülkelerin bitki sağlığı alanında kapasitelerinin artırılmasına ve zararlılar hakkında resmi bilgi paylaşımına destek vermektedir.

IPPC'nin faaliyetlerinin odak noktasını, uluslararası ticarete dolaşımda olan bitki ve bitkisel ürünler oluşturmaktadır. Diğer faaliyet alanları ise, araştırma malzemeleri, biyolojik kontrol ajanları, tohum bankaları, koruyucu aletler ve konteynırlar, ambalaj malzemeleri, toprak, taşıma araçları, tekne ve makine gibi zararlıların yayılmasına sebep olan materyallerdir.

1.2.1.1 IPPC'nin Tarihçesi

Avrupa'da ilk defa 1865 yılında gözlemlenen ve sonrasında kıtanın geneline yayılarak asma yetiştiriciliği yapılan bölgeleri tahrip eden asma Filoksera zararlısı (*Phylloxera vastatrix*) ile mücadele etme ihtiyacı hissedilmiştir. Böylece ilk kez "uluslararası bitki koruma" kavramı ortaya çıkmıştır. Daha sonra bu kavram, beş ülkenin imzaladığı bir anlaşma ile 1881 yılında uygulamaya geçirilmiştir. Bu süreci takiben, 1929 yılında Roma'da "Bitkilerin Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme" imzalanmıştır. "Bitkilerin Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme" 1951 yılında FAO tarafından revize edilmiş ve "Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi" olarak değiştirilmiştir. IPPC, geçmişteki tüm uluslararası bitki koruma anlaşmalarının yerine geçecek şekilde Nisan 1952 yılında yürürlüğe girmiştir. Sözleşme ilk kez 1979 yılında revize edilmiş olup değişiklikler 1991 yılında yürürlüğe girmiştir.

IPPC Sekreteryası 1992'de Roma'da Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nün Merkez binasında kurulmuştur. IPPC faaliyetleri FAO tarafından finanse edilmektedir.

Sözleşme, 1997 yılında gerçekleştirilen 29. FAO Konferansı'nda ikinci kez revize edilmiş olup, söz konusu değişiklikler 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

³ Any species, strain or biotype of a plant, animal or pathogenic agent injurious to plants or plant products [FAO, 1990; revised FAO, 1995; IPPC, 1997; revised CPM 2012]

IPPC, uluslararası ticareti aksatmayacak şekilde kısıtlamalara giderek bitki kaynaklarını zararlılardan korumayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, üye ülkelerin hükümetleri tarafından uygulanan bitki sağlığı tedbirlerine ilişkin ISPM'ler oluşturulmaktadır. DTÖ-SPS Anlaşması kapsamında IPPC, bitki korumaya yönelik alınan tedbirlerin uyumlaştırılmasında standart belirleyici kuruluş olarak tanınmaktadır.

1.2.1.2 IPPC Yönetimi

Bitki Sağlığı Tedbirleri Komisyonu'nun (CPM) amacı; Sözleşmenin uygulamasını ve hedeflerine bütünüyle ulaşılmasını sağlamaktır. IPPC içerisinde yer alan idari yapılar CPM tarafından belirlenir.

1.2.1.2.1 Bitki Sağlığı Tedbirleri Komisyonu

Sözleşme metni Ek-11'de, Bitki Sağlığı Tedbirlerine ilişkin bir Komisyon (CPM) kurulması öngörülmektedir.

CPM; IPPC'nin yürütme organıdır. Her bölgeden bir üye olmak üzere toplam yedi üyesi bulunmaktadır. Her üye iki yıl için göreve seçilmektedir.

Görevleri şunlardır:

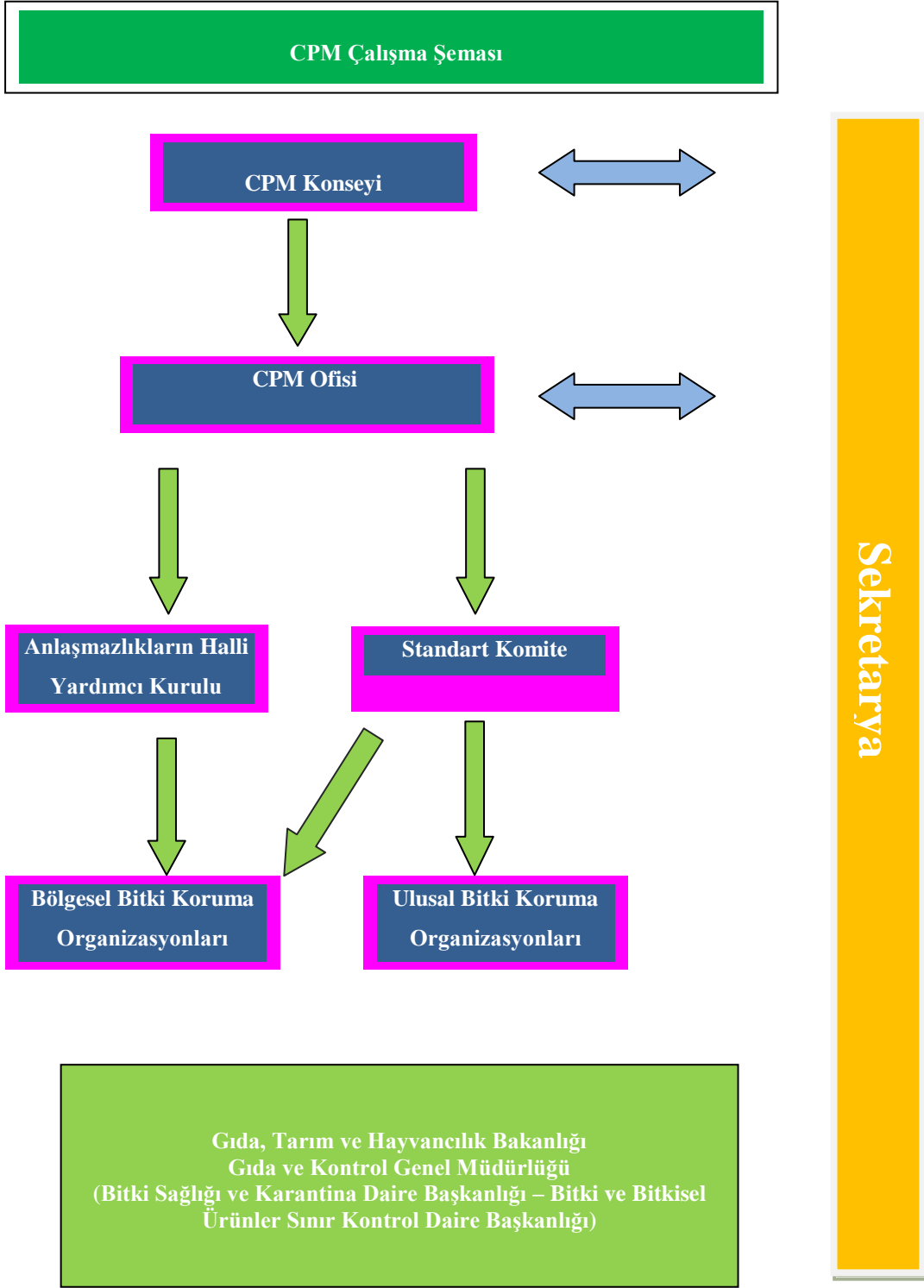
- ✓ Dünya genelinde bitki korumaya ilişkin mevcut durumun gözden geçirilmesi,
- ✓ Zararlıların yeni alanlara yayılımının önüne geçilmesine yönelik alınacak eylemlerin belirlenmesi,
- ✓ Uluslararası standartların oluşturulması ve hayata geçirilmesi,
- ✓ Bitki sağlığı tedbirlerinin uygulanması esnasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözülmesine yönelik kural ve prosedürlerin oluşturulması,
- ✓ Bölgesel bitki koruma örgütlerinin (RPPO) tanıtılmasına yönelik rehber hazırlanması,
- ✓ Sözleşme'nin kapsamına giren konularda diğer uluslararası örgütlerle işbirliğinin sağlanması,

- ✓ Üyelerin bitki sağlığı kapasitelerinin arttırılması amacıyla teknik yardım sağlanması

CPM, IPPC'nin hedeflerinin uygulanmasına yardımcı olmak ve işbirliğini geliştirmek amacıyla her yılın Mart veya Nisan ayında toplantı düzenlemektedir.

1.2.1.2.2 CPM Ofisi

CPM Ofisinde yedi FAO bölgesini temsilen bir başkan, iki başkan yardımcısı ve dört üye olmak üzere toplam yedi kişi görev almaktadır. CPM Ofisi üyeleri her iki yılda bir CPM tarafından seçilir. CPM Ofisi'nin görevi; strateji yönetimi, finansal ve operasyonel yönetim ile diğer bazı konularda CPM'e yardımcı olmaktır.

Şekil 1: Bitki Sağlığı Komisyonu Çalışma Şeması

1.2.1.2.3 Strateji Planlama Grubu

Strateji Planlama Grubu (SPG) gayri resmi bir çalışma grubu olup, CPM adına başta stratejik konular olmak üzere çeşitli çalışma programlarının planlanması ve önceliklendirilmesine ilişkin görevleri üstlenmektedir.

1.2.1.3 Standartlar Komitesi

Standartlar Komitesi (SC), CPM'nin birinci oturumunda (CPM-I (2006)) kurulmuştur. SC bünyesinde, yedi FAO bölgesinden seçilmiş yirmi beş üye görev almaktadır. Üye dağılımı; Afrika, Asya, Avrupa, Latin Amerika ile Karayipler ve Yakın Doğu'dan dört üye; Kuzey Amerika'dan iki üye; ve Güneybatı Pasifik'ten üç üye şeklindedir. SC'nin görevleri şunlardır:

- ✓ IPPC standart belirleme sürecini denetlemek
- ✓ ISPM'leri oluşturmak
- ✓ Teknik Panel ve Uzman Çalışma Gruplarının faaliyetlerini izlemek ve rehberlik etmek

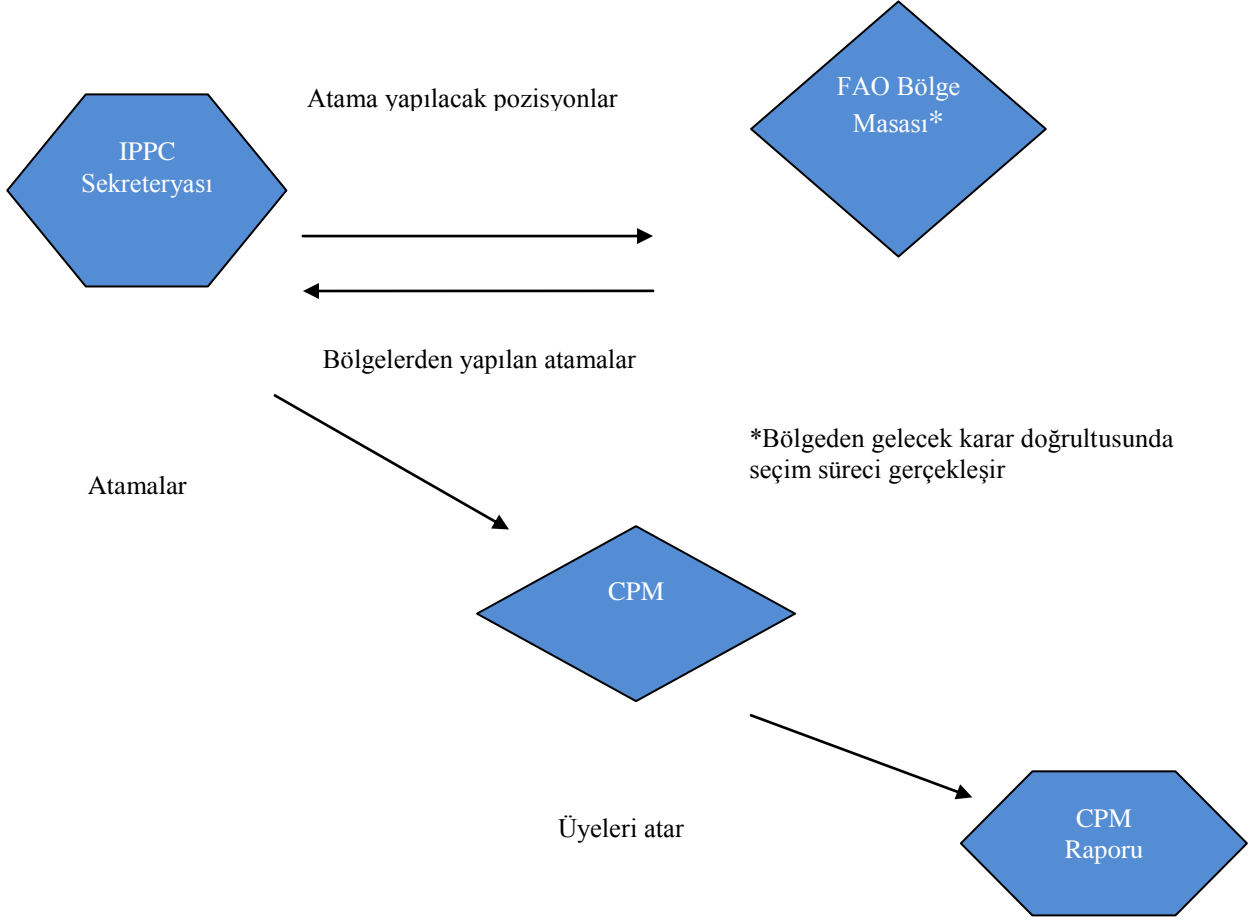
1.2.1.3.1 Standartlar Komitesi Çalışma Grubu

SC Çalışma Grubu (SC-7), yedi üyeden oluşmakta ve üyeler SC tarafından (her FAO bölgesinden bir üye) belirlenmektedir. SC-7, taslak ISPM'ler ile standart şartnamelerin kapsamlı olarak incelenmesinde SC'ye yardımcı olmaktadır.

SC-7'nin görevleri şunlardır:

- ✓ Hazırlanan taslak ISPM'lerin üyelerin görüşüne açılması sonucu üyelerden gelen kayda değer tüm yorumları (teklif edilen değişiklikler dahil) konsolide etmek,
- ✓ Hazırlanan taslak ISPM'leri üye yorumlarına göre revize etmek ve değişiklikleri SC'ye sunmak,
- ✓ Üye yorumlarına cevap hazırlamak ve üyelerden gelen kayda değer yorumları taslak ISPM'lerin içerisine derç etmek,

- ✓ Taslak ISPM'lerde yapılacak diğer değişiklikler hususunda SC'ye danışmak,
- ✓ İhtiyaç duyulduğu takdirde, ISPM'lerde yapılması uygun görülen değişiklikler hakkında SC'yi bilgilendirmek,
- ✓ Taslak standartlar ve şartnamelere ilişkin SC tarafından verilecek diğer görevleri yerine getirmek.

Şekil 2: Yardımcı kuruluşlara üyelerin atanma süreci (SC dahil)

1.2.1.3.2 Teknik Paneller (TP)

Altıncı Bitki Sağlığı Tedbirleri Geçici Komisyonu (ICPM-6 (2004)), SC'nin denetimi altında ISPM'lerin oluşturulması ile kalite ve etkinliğin sağlanması amacıyla teknik panellerin (TP) kurulmasını onaylamıştır.

TP'ler, bitki sağlığı alanında spesifik teknik konularda SC'ye katkı sağlamaktadır. Çoğunlukla SC üyelerinden olmak üzere, bir yönetici taslak ISPM'lerin oluşturulma sürecinde görev alan TP üyelerinin faaliyetlerini izlemekte ve üyelere rehberlik etmektedir.

Uzman alımı için çıkılan ağırıtı takiben SC, TP üyelerini belirler. Her bir TP üyesi beş yıllık bir dönem için seçilmektedir. SC, yıllık olarak TP'nin faaliyet takvimini gözden geçirmekte, panelin çalışma programına ilişkin konular ile diğer panel ve organizasyonları koordine etmektedir.

Hali hazırda, beş TP bulunmaktadır.

- ✓ Teşhis Protokollerine İlişkin Teknik Panel (TPDP)
- ✓ Orman Karantinasına İlişkin Teknik Panel (TPFQ)
- ✓ Meyve Sineklerine İlişkin Teknik Panel (TPFF)
- ✓ Teknik Terimler Sözlüğü Teknik Panel (TPG)
- ✓ Bitki Sağlığı Uygulamaları Teknik Paneli (TPPT)

1.2.1.3.3 Uzman alışma Grupları (EWG)

SC'nin şartnameyi onaylamasının ve EWG toplantısı yapılmasına yönelik kaynakların belirlenmesinin ardından, taslak ISPM'lerin oluşturulmasında EWG bünyesinde görev alacak uzmanların seçilmesi hususunda Ulusal Bitki Koruma Teşkilatları (NPPOs) ve Bölgesel Bitki Koruma Teşkilatları (RPPOs) IPPC Sekreteryası tarafından bilgilendirilir. NPPO ve RPPO'lar tarafından gönderilen teknik uzmanların listesi SC tarafından incelenir ve EWG için atanacak uzmanlar belirlenir. EWG bünyesinde, geniş bir coğrafik alandan (daha ziyade gelişen ülkelerden olmak üzere) sayıları 6-10 arasında değişen teknik uzman ve mümkün olduğunca SC'den bir üye (örneğin bir personel) yer almaktadır.

1.2.1.4 İhtilafın Halli Yardımcı Kurulu (SBDS)

Üçüncü Bitki Sağlığı Tedbirleri Geçici Komisyonu (ICPM-3), bitki sağlığı tedbirlerinin uygulanması esnasında ortaya çıkabilecek bir sorunun çözülmesinde üye

ülkelere yardımcı olmak ve IPPC çatısı altında anlaşmazlıkları çözüme kavuşturmak amacıyla 2005 yılında İhtilafın Halli Yardımcı Kurulu'nun (SBDS) oluşturulmasını onaylamıştır.

SBDS bünyesinde, her bir FAO bölgesinden bir adet olmak üzere toplam yedi üye görev almaktadır. Görevleri şunlardır:

- ✓ Anlaşmazlık çözme yöntemleri hakkında danışmanlık, arabuluculuk ya da hakemlik yapmak,
- ✓ Uzman Komitesi Prosedürleri içerisinde yer alan tüm hususların yerine getirilip getirilmediğinin teyit edilmesi dahil olmak üzere, Uzman Komitesi raporlarını onaylamakla görevli Sekreteryaya tarafından teklif edilen uzmanlar hakkında anlaşmazlığa düşen tarafların sorunlarını çözmek amacıyla, IPPC Uzman Komitesi Prosedürleri gereği bağımsız uzmanları tayin edilmesini teklif etmek.

IPPC Sekreteryası, SBDS'ye idari ve teknik açıdan destek sağlamaktadır. Sekreteryaya tarafından, anlaşmazlıkların çözümü faaliyetleri raporlanmakta ve kayıtlar muhafaza edilmektedir.

1.2.1.5 Kapasite Geliştirme Komitesi (CDC)

CPM'nin yedinci toplantısında, (CPM-7 (2012) Uzman Çalışma Grubu'nun kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla (EWG-CDC) Kapasite Geliştirme Komitesinin (CDC) kurulması onaylanmıştır. CDC içerisinde her bir FAO bölgesinden birer adet olmak üzere toplam yedi teknik üye görev almaktadır. Komite, IPPC'nin küresel ölçekte uygulanmasına yönelik teknik altyapının sağlanmasından sorumludur. CDC, IPPC Sekreteryası tarafından yürütülen çeşitli bitki sağlığı kapasite geliştirme projelerini yürütmekte ve IPPC'nin Ulusal Bitki Sağlığı Kapasite Geliştirme Stratejisi'nin uygulanmasını denetlemektedir.

1.2.2 IPPC Sekreteryası

IPPC Sekreteryası FAO'nun merkezi Roma'da 1992 yılında kurulmuştur. IPPC Sekreteryası tarafından, standart belirlemenin yanı sıra, bitki sağlığına ilişkin resmi bilgilerin paylaşılması ve üye ülkelerin kapasitelerinin geliştirilmesi gibi diğer faaliyetler yürütülmektedir.

1.2.3 Ulusal Bitki Koruma Organizasyonları (NPPO)

Sözleşme'nin 4. maddesinde ifade edilen "Temel Sorumluluklar" başlığı altında IPPC'ye taraf her ülke, kendi hükümetleri bünyesinde resmi ulusal bitki koruma organizasyonunu (NPPO) oluşturmak ve gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. NPPO'ların görevleri:

- ✓ Bitki, bitkisel ürünler ve diğer düzenlenmiş malların sevkiyatında ithalatçı üye ülkenin bitki sağlığı düzenlemelerine ilişkin sertifikaları çıkarmak,
- ✓ Gerek kültür bitkilerinin (ilave olarak tarlalar, çiftlikler, fidanlıklar, bahçeler, seralar ve laboratuvarlar) ve gerekse yabani bitki örtüsünde yetişen bitkilerin denetimi, depolanan ve taşınan bitki ve bitkisel ürünlerin; özellikle de ortaya çıkan bir salgının raporlanıp raporlanmadığının denetimi, bunun dışında zararlıların yayılıp yayılmadığının ve bu tür zararlılarla yapılan mücadelenin, Sözleşmenin 8. Maddesinin 1. Paragrafı (a) bendinde belirtilen raporlamaya uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmek,
- ✓ Uluslararası pazarda dolaşımda olan bitki ve bitkisel ürünlerin sevkiyatının kontrol edilmesi⁴ ve düzenleme kapsamındaki diğer malların zararlıların girişi ya da yayılışının engellenmesi hususuna dikkat edilecek şekilde kontrol etmek,
- ✓ Bitki sağlığı gerekliliklerinin yerine getirilmesini teminen, bitki, bitkisel ürünler ve uluslararası pazarda dolaşımda olan düzenleme kapsamındaki diğer malların sevk edilişi esnasında ilaçlanıp dezenfekte edildiğini kontrol etmek,
- ✓ Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan habitatların korumak, zararlılardan arı ve zararlı popülasyonunun düşük seyrettiği alanları belirlemek, bu alanlara dışarıdan zararlı girişini engellemek ve bu alanları denetlemek,
- ✓ Zararlı risk analizini yürütmek,

⁴ A quantity of plants, plant products and/or other articles being moved from one country to another and covered, when required, by a single phytosanitary certificate (a consignment may be composed of one or more commodities or lots) [FAO, 1990; revised ICPM, 2001]

- ✓ Yapılacak ihracattan önce sevkiyatların gerekli prosedürlerin öngördüğü şekilde bitki sağlığı güvenliği açısından herhangi bir sorun taşımadığını güvence altına almak ve
- ✓ Personelin eğitim-gelişim faaliyetlerini gerçekleştirmektir.

1.2.4 Bölgesel Bitki Koruma Organizasyonları (RPPO)

Bölgesel Bitki Koruma Organizasyonları, (RPPO) IPPC'nin hedeflerini bölgesel düzeyde gerçekleştirmeyi amaçlayan hükümetler arası kuruluşlardır. Ticari konularda sorun yaşayan ithalatçı, ihracatçı ya da rekabetçi ülkeler RPPO'ların çatısı altında daha geniş perspektifte hareket ederek, bitki ve bitkisel ürün zararlılarının yayılışının önüne geçilmesi ve zararlılarla mücadeleye yönelik tedbirlerin teşvik edilmesi amacıyla birlikte çalışmaktadır.

Sözleşmenin 9. maddesi, IPPC'ye taraf ülkelerin gerekli alanlarda RPPO'ların kurulmasına yönelik birbirleriyle işbirliği içinde çalışacaklarına dair yükümlülük getirmektedir. RPPO'lardan, Sözleşme'nin hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla çeşitli faaliyetlere katılım sağlaması ve gerek görülürse, IPPC'ye ilişkin bilgi toplaması ve diğer üyelerle paylaşması beklenmektedir. RPPO'lar bu yüzden, Sözleşme'nin hedeflerini gerçekleştirmede IPPC Sekreteryası ile işbirliği içerisinde çalışmalı, Sekreterya ve CPM'ye uluslararası standartların oluşturulmasında destek vermelidir. Bu amaçla, IPPC Sekreteryası yıllık olarak düzenli bir şekilde, RPPO'ların temsilcilerini teknik istişareler kapsamında bir araya getirmektedir. Böylece, bitki sağlığı tedbirlerinin geliştirilmesi, kabul edilmesi ve uyumlaştırılması kolaylaşmakta, mevcut problemler tartışılmakta, zararlıların yayılışı ve/veya girişinin önüne geçilmesine yönelik bitki sağlığı tedbirlerinin uyumlu hale getirilmesinin teşvik edilmesi sağlanarak bölgeler arası işbirliği oluşturulmaktadır. Hali hazırda faaliyet gösteren 9 RPPO bulunmaktadır:

- ✓ Asya ve Pasifik Bitki Koruma Komisyonu (APPPC)
- ✓ Andina Komisyonu (CA)
- ✓ Güney Amerika Bitki Sağlığı Komitesi (COSAVE)
- ✓ Avrupa ve Akdeniz Bitki Koruma Örgütü (EPPO)

- ✓ Afrika Bitki Sağlığı Konseyi (IAPSC)
- ✓ Yakın Doğu Bitki Koruma Örgütü (NEPPO)
- ✓ Kuzey Amerika Bitki Koruma Örgütü (NAPPO)
- ✓ Uluslararası Tarım Sağlığı Bölge Ajansı (OIRSA)
- ✓ Pasifik Bitki Koruma Örgütü (PPPO)

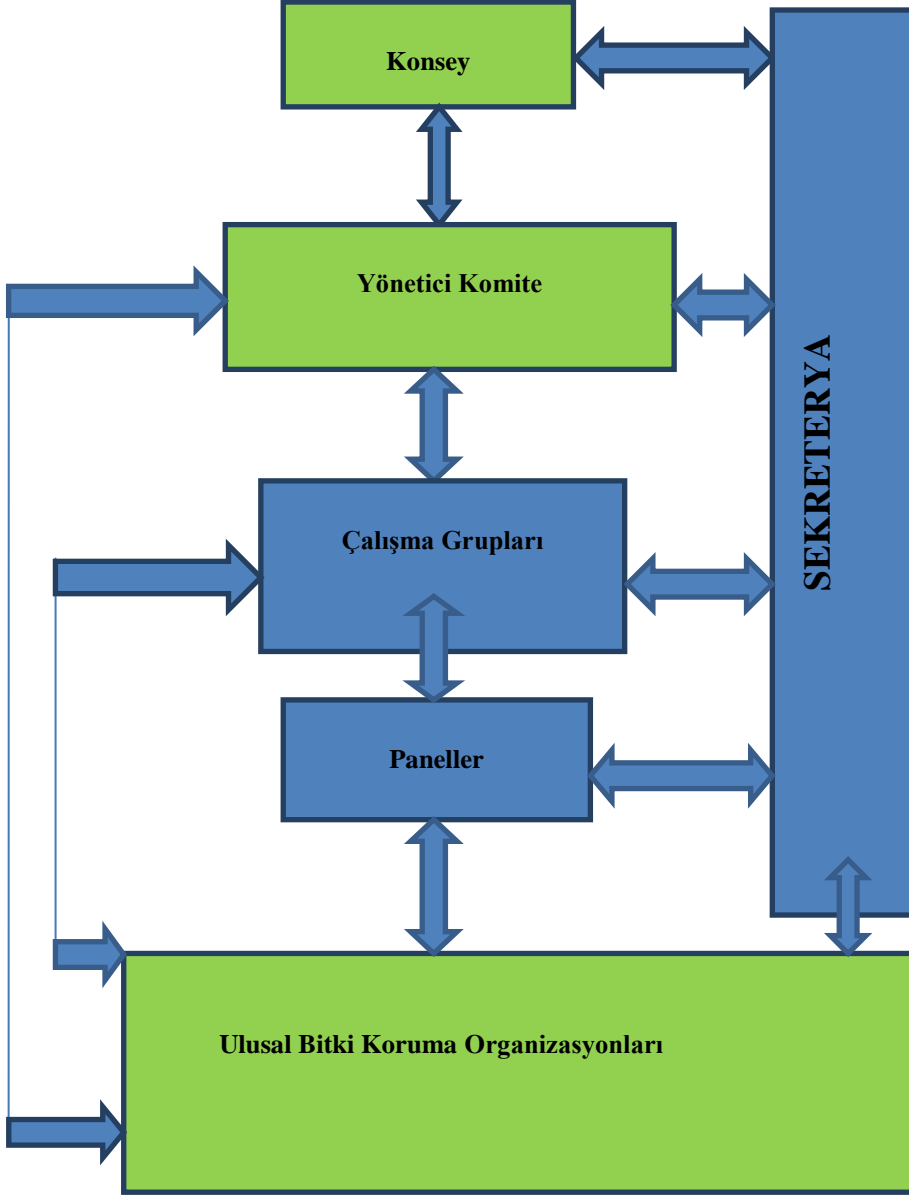
Not: IPPC'ye taraf ülkelerin RPPO'lara üyeliği zorunlu değildir. Sözleşmeye taraf bazı ülkeler birden fazla RPPO'ya üye olabilmektedir.

1.2.4.1 Avrupa ve Akdeniz Bitki Koruma Organizasyonu (EPPO)

Avrupa ve Akdeniz Bitki Koruma Organizasyonu (EPPO), mevcut RPPO'ların en büyüğüdür. EPPO, 1951 yılında 15 ülkenin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Merkezi Paris'tedir. Hali hazırda örgütün üye sayısı 50'dir. Faaliyetleri, Doğu ve Batı Avrupa ile Akdeniz havzasındaki ülkeleri kapsamaktadır.

EPPO'ya Türkiye 1958 yılında üye olmuştur. Ülkemiz EPPO'nun faaliyetlerine etkin biçimde katılım sağlamaktadır.

EPPO Faaliyet Şeması

Şekil 3: EPPO Faaliyet şeması

EPPO bitki sağlığı standartları iki ana başlık altında incelenmekte olup toplamda on üç standart bulunmaktadır:

1- Bitki Koruma Ürünleri (BKÜ) Standartları

- ✓ BKÜ'nün Etkinlik Değerlendirmeleri (PP1)
- ✓ İyi Bitki Koruma Uygulamaları (PP2)
- ✓ BKÜ'nün Çevre Risk Değerlendirmesi (PP3)

2- Bitki Sağlığı Tedbirleri Standartları

- ✓ Genel Bitki Sağlığı Tedbirleri (PM1)
- ✓ Zararlıya Özgü Bitki Sağlığı Tedbirleri (PM2)
- ✓ Bitki Sağlığı Prosedürleri (PM3)
- ✓ Dikim Amaçlı Sağlıklı Bitkiler Üretimi (PM4)
- ✓ Zararlı Risk Analizi (PM5)
- ✓ Biyolojik Mücadelenin Güvenli Kullanımı (PM6)
- ✓ Teşhisler (PM7)
- ✓ Ticari Mala Özgü Bitki Sağlığı Tedbirleri (PM8)
- ✓ Ulusal Düzenleyici Kontrol Sistemleri (PM9)
- ✓ Bitki Sağlığı Muameleleri (PM10)

EPPO bitki sağlığı düzenlemeleri çalışma grubu bünyesinde 16 teknik panel ve bitki koruma ürünleri çalışma grubu bünyesinde ise 6 teknik panel gerçekleştirilmektedir.

1.2.5 IPPC'nin Amacı

IPPC, üye ülkeler arasında uluslararası işbirliği, uyum çalışmaları ve teknik bilgi paylaşımına yönelik bir sistem oluşturmaktadır. Sözleşmenin uygulanması, zararlıların

giriş ve yayılışının önüne geçilerek bitki kaynaklarının korunması ve ortak hareket edilmesi amacıyla NPPO ve RPPO'ların işbirliği içerisinde çalışması önem arz etmektedir.

IPPC'ye taraf olan ülkeler, bitki sağlığı tedbirleri kapsamında Sözleşme'den doğan yükümlülüklerini şu ilkeler başlığı altında yerine getirmesi gerekmektedir:

- ✓ Zorunluluk – bitki sağlığı kapsamında zaruret arz eden sınırlayıcı tedbirler uygulanmak zorundadır.
- ✓ Teknik gerekçe – tedbirlerin bilimsel bir dayanağı olmalıdır.
- ✓ Şeffaflık – tedbirler zamanında yayımlanmalı ve tedbirlerin gerekçelerine diğer üyeler kolayca ulaşmalıdır.
- ✓ Minimum etki – tedbirlerin risk seviyesi belirlenmeli, mal ve hizmetlerin uluslararası dolaşımına minimum engel oluşturmalıdır.
- ✓ Ayrımcılık yapmama – tedbirler, aynı ulusal bitki sağlığı pozisyonuna sahip olan ülkeler arasında ayrımcılık oluşturmaksızın uygulanmalıdır. Belirli bir karantina zararlısı⁵ için bir üye ülkenin, ithal ettiği mallara uyguladığı bitki sağlığı tedbirleri, kendi ülkesinde uygulamakta olduğu bitki sağlığı tedbirlerden daha zorlayıcı olamaz.

1.2.6 IPPC Paydaşları

Sözleşme'nin etkin bir şekilde uygulanabilmesi, uluslararası standartların belirlenmesi ve yürütülmesi için, IPPC birçok paydaşla çalışmaktadır. Sözleşme'nin kendi bünyesinde yer alan NPPO, RPPO ve IPPC Sekreteryası açık bir şekilde IPPC'nin uygulanmasında kilit paydaşlar olarak ifade edilmektedir. Sözleşmenin diğer hükümleri çerçevesinde, farklı ülkeler ve/veya bölgelerdeki bitki kaynaklarının, zararlılardan etkin bir şekilde korunması amacıyla, ulusal bakanlıklar ve ajanslar, uluslararası örgütler, sanayi ve akademi dünyasından sivil toplum kuruluşlarına paydaş olarak ihtiyaç duyulabilmektedir.

⁵ A pest of potential economic importance to the area endangered thereby and not yet present there, or present but not widely distributed and being officially controlled [FAO, 1990; revised FAO, 1995; IPPC 1997]

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi (CBD), Ozon Sekreteryası (OS), Biyolojik Silah Sözleşmesi (BWC), Kodeks Alimentarius (CA), Küresel İstilacı Türler Programı (GSIP), Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA), Uluslararası Tohum Federasyonu (ISF), Uluslararası Tohum Test Birliği (ISTA), Standartlar ve Ticaret Geliştirme Hizmetleri (STDF) ve Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü (OIE) gibi uluslararası kuruluşlar IPPC tarafından paydaş olarak kabul edilmekte olup, söz konusu kuruluşlarla yakın işbirliği içerisinde çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

1.2.7 Sözleşmeye Taraf Ülkelerin IPPC'ye Karşı Yükümlülükleri

IPPC'yi taraf olan bir ülke, bitki ve bitkisel ürün zararlılarıyla mücadele edilmesine ve bu zararlıların kolayca tahribat yapabilmesine olanak veren alanlara⁶ yayılmasının önüne geçilmesine yönelik olarak, uluslararası işbirliğinin zorunluluğuna işaret eden yükümlülükleri uygulayacağını taahhüt etmektedir. Bu yükümlülükler, NPPO, IPPC Sekreteryası ve RPPO'ların çalışmalarına yön vermektedir. Yükümlülükler; bitki ve bitkisel ürünlerin ülke gümrükleri arasındaki dolaşımı, güvenli ticaret, bitki ve bitkisel ürünlerin sevkiyatı, nakil araçları, gıda güvenliği, tarımsal ekosistem ve çevrenin korunması amacıyla ticareti yapılan yararlı organizmalar kapsamında uygulanmaktadır.

IPPC'ye taraf ülkelerin, yerine getirilecek yükümlülükler konusunda seçici davranmamaları gerekmektedir. Tüm yükümlülükler, ülkelerin NPPO'larının faaliyetleri içerisinde açık bir şekilde yer almalıdır. Üye ülkeler tarafından, hangi limanlarda bitki ve bitkisel ürün ithalatı yapıldığı ve bu kapsamda hangi bitki sağlığı kısıtlamalarına gidildiği hususları, ülke giriş noktalarına ilişkin bilgiler, yine ayrıca, yükümlülükler kapsamında hazırlanan yönetmelik vb. yasal düzenlemeler ile zaman içerisinde mevzuatta yapılan değişiklikler /güncellemeler IPPC'ye bildirilmelidir.

Yukarıda bahsedilen hususlar dışında, her bir zararlı için ayrı bir raporlama yapılmasını öngören 2002 tarihli 17 no'lu ISPM (Zararlı raporlama) gereğince, resmi zararlı listelerini hazırlamaları hususunda üye ülkelerin yükümlülükleri bulunmaktadır. IPPC tarafından ilan edilmiş zararlılar⁷ (burada kastedilen üye ülkede görülen zararlıların

⁶ An area where ecological factors favour the establishment of a pest whose presence in the area will result in economically important loss see Glossary Supplement 2) [FAO, 1995];

⁷ A quarantine pest or a regulated non-quarantine pest [IPPC, 1997] (see definitions in ISPM 5)

listesi değil), acil durum eylemleri⁸ ve acil durum tedbirleri⁹ çerçevesinde üye ülkeler tarafından raporlama yapılmaktadır. Söz konusu raporlamaya ilave olarak, 2011 tarihli 12 no'lu ISPM'de (Bitki Sağlık Sertifikaları) yer alan "Sertifikasyona İlişkin Gereklilikler" başlığı ile 2001 tarihli 13 no'lu ISPM'de (uyumsuzluk ve acil önlem bildirim rehberi) yer alan "Uyumsuzluk" başlığı kapsamında "tercihli raporlama" yapılmaktadır. 2001 tarihli 13 no'lu ISPM'de yer alan "uyumsuzluk" ifadesinin, IPPC hükümlerinin genel olarak kabul edilmemesi anlamına gelmediğinin üye ülkeler tarafından bilinmesi gerekmektedir.

⁸ A prompt phytosanitary action undertaken in a new or unexpected phytosanitary situation [ICPM, 2001]

⁹ A phytosanitary measure established as a matter of urgency in a new or unexpected phytosanitary situation. An emergency measure may or may not be a provisional measure [ICPM, 2001; revised ICPM, 2005]

2. IPPC STANDARTLARI VE STANDART BELİRLEME SÜRECİ

2.1 IPPC Standartlarına Genel Bakış

IPPC, 1952 yılında yürürlüğe girmiştir. Ancak, DTÖ-SPS Anlaşması kapsamında bitki sağlığı alanında “uluslararası standart-belirleyen kuruluş” şeklinde tanınmasıyla birlikte önemi anlaşılmaya başlanmıştır. IPPC’nin uluslararası standart belirleyici kuruluş olarak tanınmasının ardından, üye ülkelerin kendi bitki kaynakları açısından zararlıları analiz etmelerini mümkün kılacak ISPM’ler geliştirilmeye başlanmıştır. ISPM’lerin oluşturulması, CPM’nin kuruluş sürecini hızlandırmıştır. 1993 yılında gerçekleştirilen FAO Konferansı’nda ilk kez ISPM’ler benimsenmiştir. 2006 yılında Standartlar Komitesi kurulmuştur. Uluslararası ticarete geçerli mevcut bitki sağlığı uygulamalarını tüm üye ülkeler nezdinde uyumlu hale getirmek ve zararlıların yeni tarımsal alanlara girmesini engelleyerek biyolojik çeşitliliği korumak amacıyla hazırlanan ISPM’ler bağlayıcı niteliktedir. Temmuz 2013 itibariyle onaylanan ISPM’lerin sayısı otuz altıdır. (EK-1).

2.2 IPPC Standartlarının Oluşturulmasına Yönelik Çerçeve

IPPC bünyesi altında kurulan SC, ISPM’lerin belirlenme sürecinin yönetiminden sorumludur. SC’nin faaliyetleri, CPM tarafından alınan kararlar sonucu belirlenmektedir. Bunun dışında SC, etkinliğini ve şeffaflığını artırmak için her beş yılda bir, IPPC standart belirleme sürecini yenilemektedir. Böylece hem kalite arttırılmakta, hem de IPPC üyelerinin sürece azami düzeyde katılımı sağlanmaktadır. Standart belirleme sürecinin aşağıda belirtilen aşamalarına, üye ülkeler ve IPPC paydaşları tarafından katılım sağlanması teşvik edilmektedir:

- ✓ IPPC üyeleri (NPPO, RPPO, ya da diğer uluslararası kuruluşlar) tarafından hazırlanacak standarda ilişkin konu başlıklarının sunulması. IPPC üyesi bir ülke, oluşturulacak bir standarda ilişkin değerlendirilmesini istediği konu başlığı ya da başlıklarını gündeme getirebilir.
- ✓ Taslak standardın hazırlanması. Bir standardın şartnamesi, herhangi bir üye ülkenin ya da ülkelerin kendilerini ilgilendiren bir konu hakkında neden bir

standart hazırlanmasına ihtiyaç duyulduğuna cevap vererek ve teknik gerekçeleri ayrıntılı olarak açıklanarak hazırlanmalıdır. Bu aşamada, NPPO ve RPPO'lar, teklif edilen ISPM'leri inceleme, şartnameler hakkındaki görüş ve önerilerini sunma imkanına sahiptir.

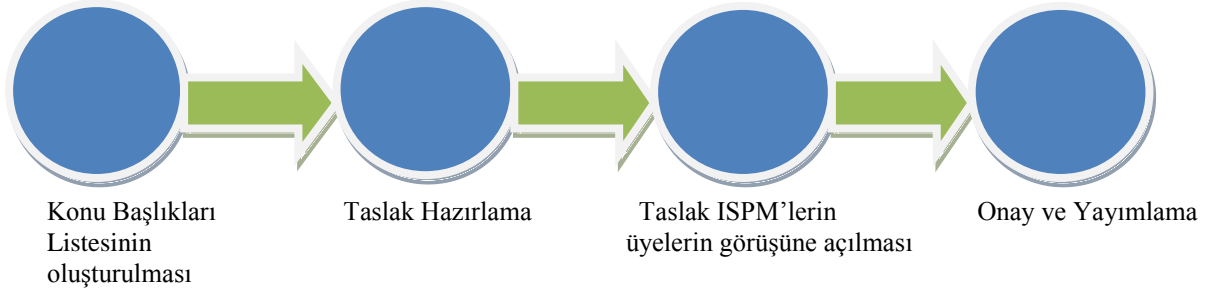
- ✓ Taslak ISPM'lerin üyelerin görüşüne açılması sürecinde, IPPC üyesi ülkeler, bir standarda ilişkin değişiklik talep etme hakkına sahiptir.
- ✓ CPM aşaması aslında, Kayda Değer Sorun ve Görüşlerin Bildirilmesi Süreci (SCCP) dir. IPPC üyeleri bu yüzden, SCCP boyunca somut endişelerini ve görüşlerini gözden geçirip gündeme getirmeleri mümkün olmaktadır. Herhangi bir standardın kabulüne ilişkin varsa resmi itirazlar bildirilmektedir. NPPO'ların resmi itirazların sunulmasına ilişkin kriter ve prosedürler hakkında bilgi sahibi olması bu açıdan önem arz etmektedir.

2.3 IPPC Standart Belirleme Çalışma Programına İlişkin Çerçeve

IPPC standart belirleme prosedürü, 2002'den 2012'ye kadar geçen süre içerisinde önemli değişiklikler yapılarak güncellenmiştir. Konu başlıklarının belirlenmesinde yol gösterecek prosedür ve kriterler, "IPPC Standartlarına İlişkin Konu Başlığı Listesi" başlığı altında 2002 yılında onaylanmış, 2008 ve 2012 yıllarında revize edilmiştir. 1999 tarihinde gerçekleşen Bitki Sağlığı Tedbirleri Geçici Komisyonu-2 (ICPM-2 (1999))'de "ICPM'ye ilişkin Prosedür Kuralları" kabul edilmiştir. 2006 yılında gerçekleştirilen CPM-1'de "ICPM'ye İlişkin Prosedür Kuralları" aynen kabul edilmiş, bununla birlikte 2008 yılında gerçekleştirilen CPM-3'de prosedürlerde değişikliğe gidilmiştir. Revize edilen standart belirleme prosedürleri, "Ek -1 Komisyon Prosedür Kuralları" başlığı altında CPM-3 (2008) tarafından kabul edilmiştir. Prosedürlere ilişkin bir sonraki değişiklik ise 2011 yılında gerçekleştirilen CPM-6'da kabul edilmiştir. CPM-7, 2012 yılında yenilenen standart belirleme prosedürlerini onaylamıştır. Hali hazırda, prosedür, dört aşama ve sekiz adımdan oluşmaktadır:

- ✓ Aşama 1 : IPPC standartları için konu başlıkları listesinin oluşturulması
- ✓ Aşama 2 : Taslak hazırlama
- ✓ Aşama 3 : Taslak ISPM'lerin üyelerin görüşüne açılması
- ✓ Aşama 4 : Onay ve yayımlanma

IPPC Standart Belirleme Süreci

Şekil 4: IPPC Standart Belirleme Süreci

Her bir aşamada iki adım yer almaktadır:

Aşama 1 : IPPC standartlarına ilişkin konu başlıklarının belirlenmesi

Adım 1 : Konu başlıkları için çağrıya çıkılması

Adım 2 : IPPC standartlarına ilişkin konu başlığı listesinde düzenlemeler yapılması ve konu başlıkları listesinin onaylanması

Aşama 2 : Taslak hazırlama

Adım 3 : Taslak şartnamenin hazırlanması

Adım 4 : Taslak ISPM'nin hazırlanması

Aşama 3 : Taslak ISPM'lerin üyelerin görüşüne açılması

Adım 5 : Taslak ISPM'ler hakkında üyelerin görüşlerinin alınması

Adım 6 : CPM toplantısı öncesi taslak ISPM'nin gözden geçirilmesi

Aşama 4 : Onay ve yayımlanma

Adım 7 : Onaylama

Adım 8 : Yayımlanma

2.4 IPPC Standart Belirleme Süreci

2.4.1 Birinci Aşama: IPPC Standartları için Konu Başlıklarının Oluşturulması

2.4.1.1 Birinci Adım: Konu Başlıkları Çağrıyla Çıkılması

IPPC Sekreteryası tarafından her iki yılda bir konu başlıkları kapsamında çağrıya çıkmaktadır. IPPC üyeleri, (sözleşmeye taraf ülkeler, NPPO, RPPO ve diğer ilgili kuruluşlar ve TP'ler) teklif ettikleri yeni konu başlıklarını ve mevcut ISPM'lere ilişkin değişiklikler kapsamında görüş ve önerilerini IPPC Sekreteryası'na iletmektedir.

IPPC Sekreteryası'na iletilecek her bir konu başlığının yanında, taslak şartname, literatür taraması bilgisi ve teknik gerekçeler yer almalıdır. Konu başlıkları, CPM tarafından onaylanan Konu Başlığı Seçim Kriterleri'ni karşılamalıdır.

Tablo 1: Standartlar için terimler hiyerarşisi.

Terim	Kullanımı	Örnek
“Teknik Alan”	Komisyon, belirli bir teknik alana yönelik (TP başlığında yer verilen ve şartnamesinde açıklanan) çalışma gerçekleştirmek üzere bir Teknik Panel (TP) organize eder.	Teknik Paneller: <ul style="list-style-type: none">• Tanılayıcı Protokoller (TPDP)• Orman Karantinası (TPFQ)• Meyve Sineklerine ilişkin Zararlılardan Ari Alanlar ve Sistemsel Yaklaşımlar• Bitki sağlığı Uygulamaları (TPPT)• Sözlük (TPG)
Konu Başlığı	Konu başlıklarına ilişkin çağrılara iki yılda bir çıkmaktadır ve IPPC standartlarına ilişkin bir konu başlığının listeye alınmasına Komisyon karar verir.	<ul style="list-style-type: none">• ISPM 15:2009 da revizyon yapılması• bakterilerde tanılayıcı protokoller• radyasyon uygulamaları• meyve sinekleri popülasyonunun görülme sıklığının az olduğu alanlar
Konu	Konuların SC tarafından onaylanması gerekmektedir. Konulara ilişkin konsept yalnız TP'lere yönelik olarak uygulanmalıdır. Konuların listesi Komisyon tarafından revize edilebilir. ¹⁰	<ul style="list-style-type: none">• onaylanan bir konu başlığının herhangi bir ülkeye özgü olarak uygulanması• onaylanan bir konu başlığı kapsamında spesifik bir zararlıya ilişkin herhangi bir ülkeye özgü tanılayıcı protokoller• yeni terimler sözlüğü

¹⁰ Contracting parties or other interested parties, in accordance with the **Criteria for justification and prioritization of proposed topics**, may contribute to the list of subjects in response to calls.

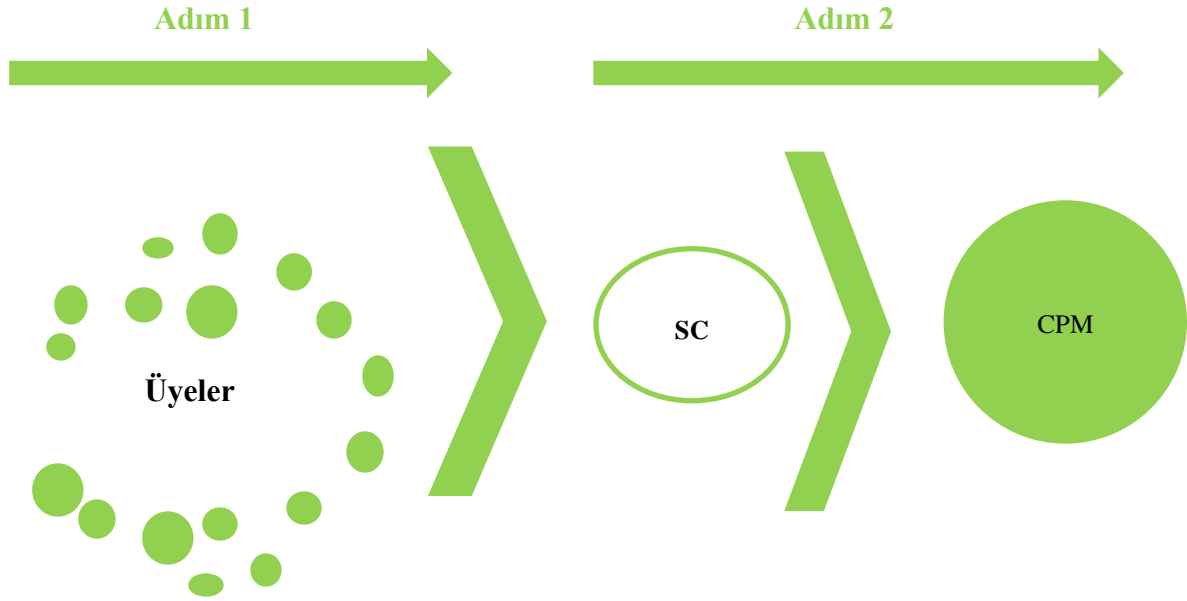
IPPC Sekreteryası, iletilen konu başlığı önerilerini derleyerek liste haline getirmektedir. Önceki dönemlere ait konu başlığı önerileri yeni listeye dahil edilmemektedir. Buna rağmen, bazı durumlarda, inceleme amacıyla IPPC üyelerinden geçmişte sunduğu konu başlığı önerileri talep edilebilmektedir.

2.4.1.2.İkinci Adım: IPPC Standartlarına ilişkin Konu Başlığı Listesi Kapsamında Düzenlemeler Yapılması ve Onaylanması

Standartlar Komitesi (SC), IPPC Stratejik Çerçevesi ile Konu Başlıklarının Gerekçelendirilmesi ve Önceliklendirilmesine Yönelik Kriterleri dikkate alarak, mevcut konu başlıkları listesi ile IPPC Sekreteryası tarafından oluşturulan yeni listeyi gözden geçirmekte, her bir konu başlığının önem ve öncelik oranlarını belirlemekte ve nihai listeyi CPM'ye sunmaktadır.

CPM, SC tarafından sunulan konu başlığı listesini inceleyip, gerekli düzenlemeleri yapmakta ve onaylamaktadır. Onaylanmış olan liste Bitki Sağlığı Portalı'nda (IPP) yayımlanarak erişime sunulmaktadır. Eğer acil olarak bir ISPM hazırlanmasına ihtiyaç duyulursa, CPM konu başlığı listesine eklemeler yapabilmektedir.

Aşama 1: Konu Başlıkları Listesinin Oluşturulması

31 Temmuz'a kadar konu başlıkları iletilmeli. Konu başlıkları;

- Taslak şartname;
- Literatür tarama
- Teknik gerekçelerle birlikte sunulmalıdır.
- Çağrılara iki yılda bir çıkılmaktadır.

Konu Başlıkları Listesini gözden geçirir.

- Stratejik çerçeve ve
- Kriterleri esas alınır.
- Değişiklikleri yapar ve öncelikli olanları belirler.

Konu başlıkları listesini inceler ve onaylar.

Şekil 5: IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 1

2.4.2 İkinci Aşama: Taslak Hazırlama

2.4.2.1 Üçüncü Adım: Şartnamenin Oluşturulması

SC tarafından her bir konu başlığı için bir ekip lideri ile bir ya da iki yardımcı görevlendirilmektedir. Yardımcılar, SC dışından, mesela mevcut SC yedek üyelerinden, eski SC üyelerinden, TP üyelerinden ya da uzman çalışma grubu üyelerinden seçilebilmektedir. Hazırlanan taslak şartname SC'ye sunulmaktadır.

SC, taslak şartnameyi gözden geçirerek, üyelerin görüşüne açılmasını onaylamaktadır. Onaylama işleminin ardından, IPPC Sekreteryası taslak şartnameyi IPP'de

yayımlayarak üye ülkelerinin erişimine sunmaktadır. Taslak şartnameler hakkında üyelerin görüş bildirme süresi altmış gündür. Bu süre zarfında üye ülkeler tarafından, kendi uzmanlarının teknik değerlendirmeleri çerçevesinde taslak şartnamenin aslına bağlı kalarak ülke yorumlarını oluşturmaları beklenmektedir.

Yorumlar, Online Yorum Sistemi (OCS) aracılığıyla IPPC temas kişileri tarafından iletilmektedir.

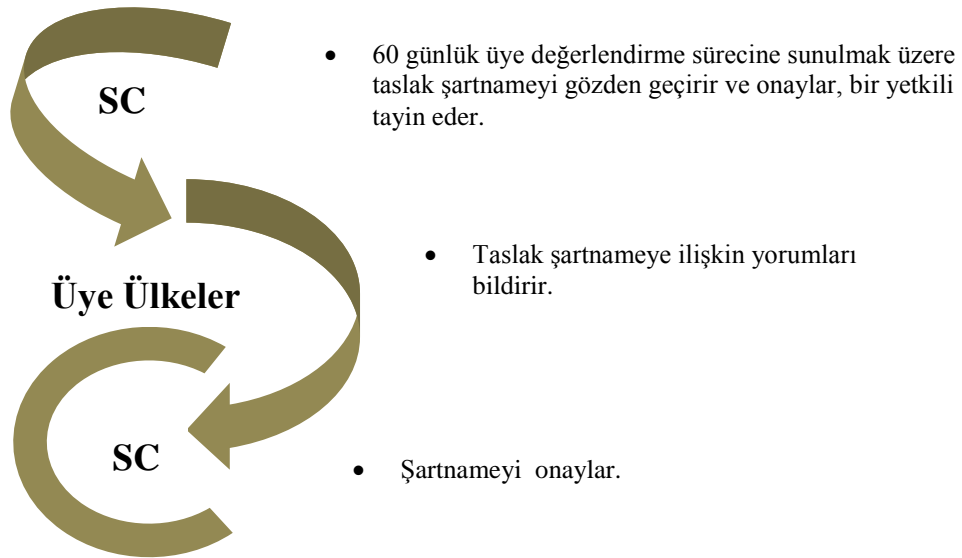
IPPC Sekreteryası iletilen yorumları bir araya getirerek, erişime açmakta ve daha sonra bu yorumları değerlendirilmek üzere SC'ye iletmektedir.

Şartname, SC tarafından yeniden gözden geçirilmekte, son hali verilerek onaylanmaktadır. Onaylanan şartname IPP'de yayımlanarak erişime açılmaktadır.

Aşama 2 : Taslak Hazırlama

Adım 3 : Şartname Oluşturulması

Taslak Şartnamenin, Konu başlığı ile birlikte teklif eden kişi tarafından sunulması

Şekil 6: IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 2, Adım 3

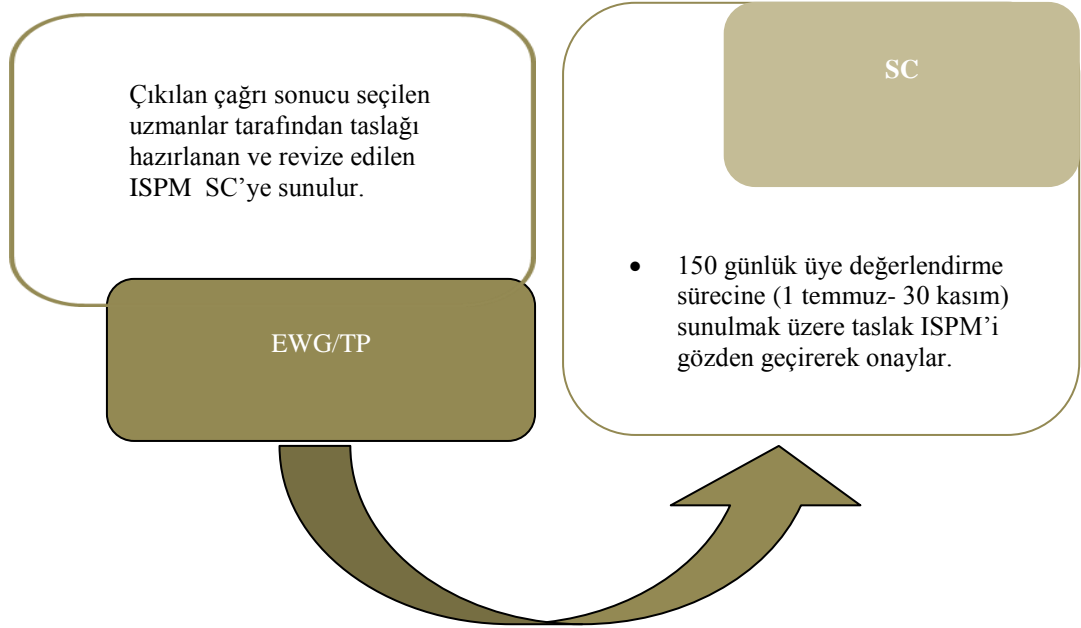
2.4.2.2 Adım 4: Taslak ISPM'nin Hazırlanması

Uzman taslak grubu (EWG ya da TP) ilgili şartnameye uygun olarak yeni bir ISPM taslağı hazırlamakta ve hazırlanan taslak ISPM'yi SC'ye sunmaktadır. SC ya da SC-7 biraraya gelerek taslak ISPM'yi incelemekte ve şu şekilde karar almaktadır:

- ✓ Üyelerin görüşüne sunulmak üzere taslağı onaylar,
- ✓ Ekip liderlerine ya da uzman taslak grubuna (EDG) geri gönderir veya,
- ✓ Beklemeye alır.

Aşama 2 : Taslak Hazırlama

Adım 4 : Taslak ISPM'in hazırlanması

Şekil 7: IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 2, Adım 4

2.4.3 Üçüncü Aşama: Taslak ISPM'lere ilişkin Üyelerin Görüş Bildirmesi

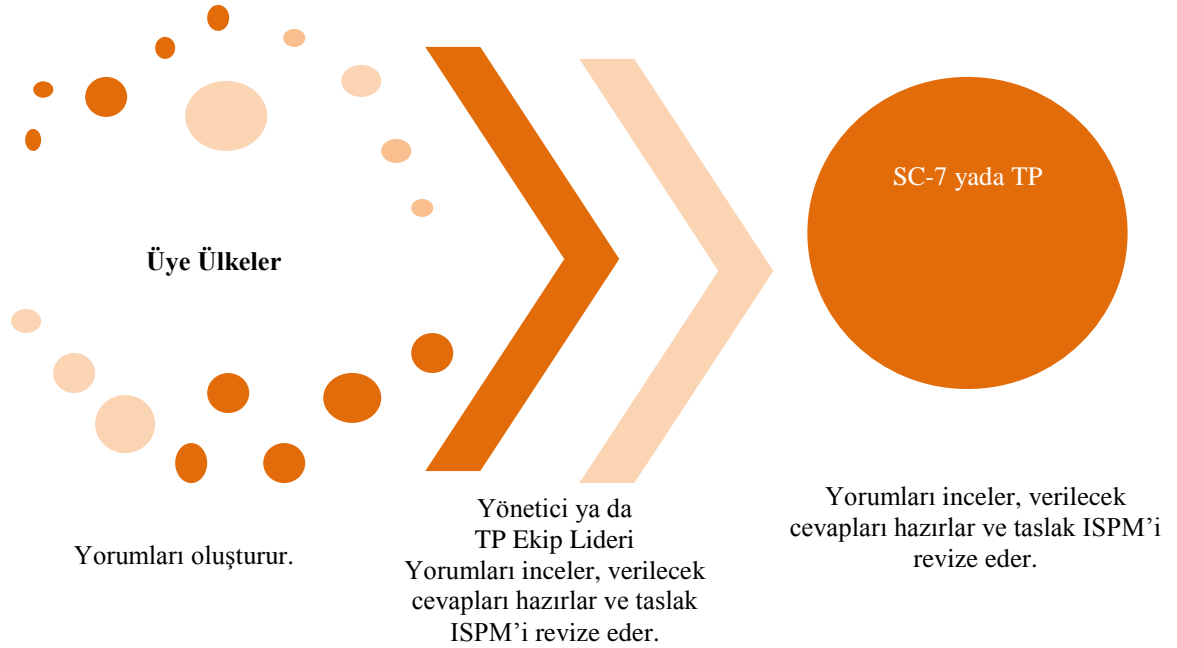
2.4.3.1 Beşinci Adım: Üyelerin Görüş Bildirmesi

SC, taslak ISPM'yi üyelerin görüşüne sunulmak üzere onaylamasının ardından, IPPC Sekreteryası taslağı erişime açmakta ve IPPC üyelerine bildirimde bulunmaktadır. Taslak ISPM'ye ilişkin üyelerin görüş bildirme süresi yüz elli gündür. Bu süre zarfında IPPC üyelerinden taslak standartları gözden geçirmesi ve yorumlarını hazırlaması beklenmektedir. Yorumlar IPPC Sekreteryası'na IPPC temas kişisi tarafından OCS kullanılarak yapılmaktadır.

Sekreterya, üyelerden gelen yorumları derlemekte, herkesin erişimine açmakta ve değerlendirmek üzere ekip liderine iletmektedir. Ekip lideri yorumları gözden geçirmekte, her bir yoruma, karşı bir cevap hazırlamaktadır. Revize edilen taslak ISPM, yorumlar ve hazırlanan cevaplar SC-7'ye iletilmektedir.

Aşama 3: Üyelerin Taslak ISPM'leri değerlendirme

Adım 5 : Üyelerin Değerlendirme Süreci

Şekil 8: IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 3, Adım 5

2.4.3.2 Altıncı Adım: CPM Öncesi Taslak ISPM'lerin Gözden Geçirilmesi

SC-7 ya da TP, teşhis protokoller (DPs) ve bitki sağlığı uygulamaları (PTs) çerçevesinde ekip lideri tarafından dile getirilen değerlendirmeleri dikkate alarak, taslak ISPM'yi gözden geçirmekte ve SC'ye iletmektedir. SC-7 veya TP'nin taslak ISPM'yi SC'ye ilemesinin ardından, IPPC Sekreteryası, taslak ISPM'i IPPC üyelerinin erişimine açmakta ve IPPC üyelerine bildirim yapmaktadır.

Taslak ISPM'ler için kayda değer sorun ve görüşlerin bildirilme süreci (SSCP) yüz yirmi günlük bir süreyi kapsamaktadır. Bu süreç zarfında IPPC üyeleri, taslak ISPM hakkında kayda değer sorun ve görüşlerini bildirmesi gerekmektedir.

SC üyeleri, farklı bölgelerden gelen kayda değer sorun ve görüşleri gözden geçirmekte ve ekip liderine iletmektedir. Ekip lideri her bir soruna ilişkin karşı cevap hazırlamaktadır. Taslak ISPM'de gerekli değişiklikler yapılarak, üyelerden gelen sorun ve görüşler ile hazırlanan cevaplar IPPC Sekreteryası'na iletilmektedir. Sorunlar ve ekip lideri tarafından hazırlanan cevaplar SC'ye sunulmaktadır.

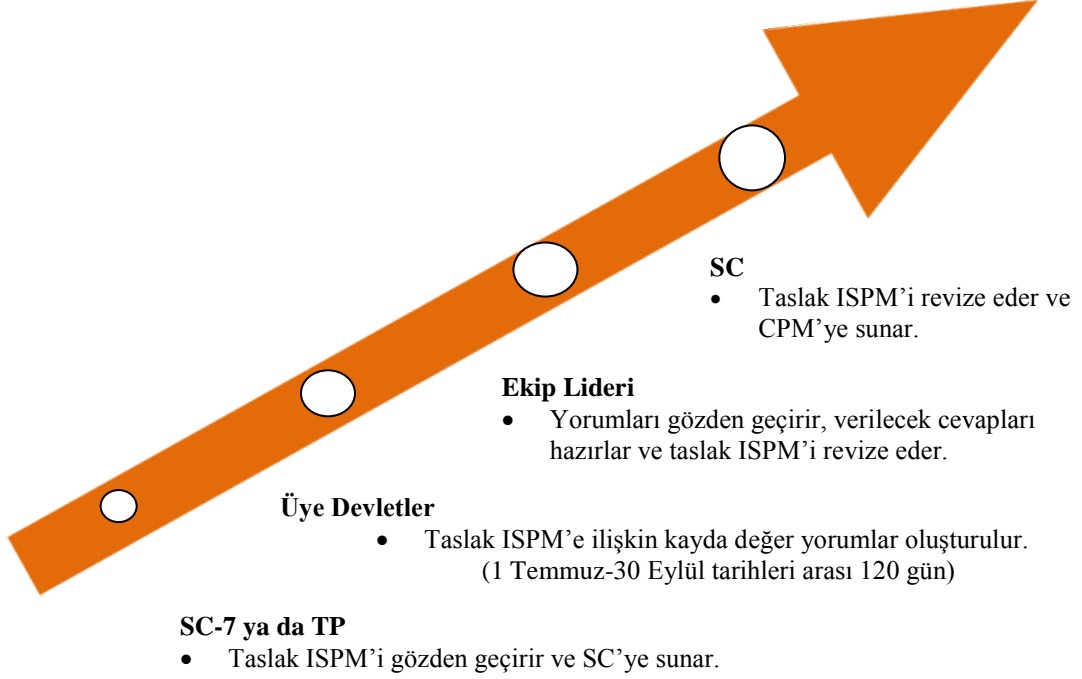
SC, üyelerden gelen sorun ve görüşleri, ekip liderinin hazırladığı karşı cevapları ve revize edilen taslak ISPM'i gözden geçirmektedir. SC, şu şekilde karar almaktadır:

- ✓ Taslak ISPM'yi CPM'ye sunar.
- ✓ Beklemeye alır, ekip lideri ya da EDG'ye geri gönderir.
- ✓ Taslağı üyelerin görüşünün tekrar alınması için bir sonraki sürece havale eder.

IPPC Sekreteryası taslak ISPM'i CPM toplantı tarihinden en az altı hafta öncesinde FAO dillerine tercüme ederek erişime açmaktadır.

Aşama 3 : Üyelerin Taslak ISPM'leri değerlendirmesi

Adım 6: CPM Toplantısı Öncesi Taslakların Gözden Geçirilmesi

Şekil 9: IPPC Standart Belirleme Süreci Aşama 3, Adım 6

2.4.4 Dördüncü Aşama: Onaylama ve Yayımlama

2.4.4.1 Yedinci Adım: Onaylama

SC'nin taslak ISPM'i onaylamasından sonra, taslak ISPM, CPM'nin toplantı gündemine alınmaktadır. CPM'ye sunulan tüm taslak ISPM'ler için IPPC üyeleri tarafından resmi itiraz yapılabilir. Taslak standardın mevcut şeklinin onaylanmasına ilişkin yapılacak resmi itirazın teknik bir alt yapısı olmalıdır. Herhangi bir IPPC üyesi, taslak bir standarda ilişkin resmi itirazını IPPC Sekreteryası'na IPPC temas kişisi aracılığıyla yapmak zorundadır. Resmi itirazda bulunan bir ülke, itirazı ile birlikte teknik gerekçesini ve taslak ISPM'de talep ettiği değişiklik önerilerini CPM toplantısı tarihinden en az on dört gün önce IPPC Sekreteryası'na iletme zorundadır.

Resmi itirazı değerlendirmek üzere, taslak ISPM, SC'ye geri gönderilmektedir. DP'ler ve PT'ler kapsam dışı tutularak, istisnai durumlarda, SC Başkanı ve IPPC Sekreteryası'nın da görüşlerini alma koşuluyla, CPM Başkanı, toplantıda yapılan resmi itirazları yok sayarak taslak ISPM'i onaylamayı teklif edebilmektedir.

Resmi bir itiraz yapılmazsa, CPM, ISPM'i tartışmaksızın kabul etmektedir. Eğer taslak ISPM daha öncesinde CPM gündemine alınmış ise, SC, taslak ISPM'in resmi itiraz alınmaksızın oylama için CPM toplantısına sunulmasına karar vermektedir.

DP'lerin onaylanması hususunda CPM kendi adına SC'ye yetkili bir temsilci tayin etmektedir. SC, DP'yi onayladıktan sonra, IPPC Sekreteryası DP'yi erişime açmakta ve IPPC üyelerine bildirimde bulunmaktadır. Onaylanan DP'lere ilişkin bildirim, belirlenen tarihlerde yılda iki defa yapılmaktadır. IPPC üyelerine, onaylanan DP'leri gözden geçirmeleri ve varsa resmi itirazlarını sunmaları için kırk beş gün süre verilmektedir.

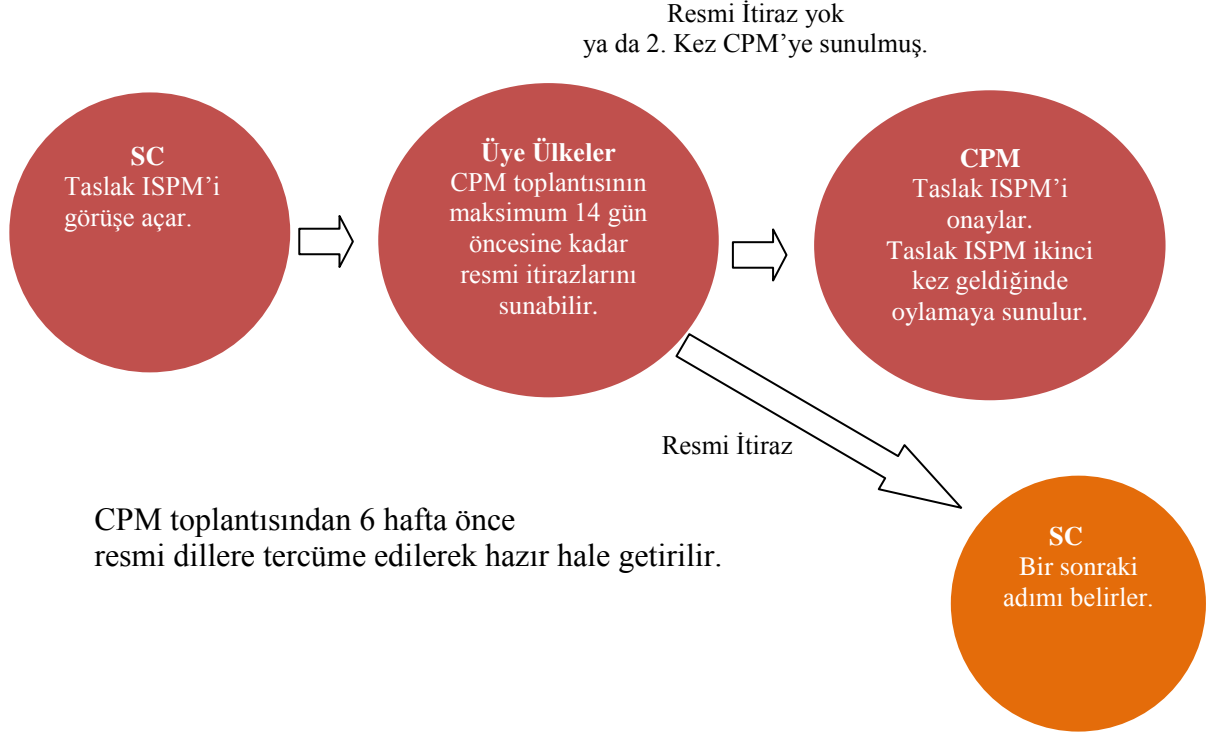
Eğer resmi bir itiraz yapılmazsa, SC, CPM adına, DP'yi onaylamaktadır. Bu süreç içerisinde onaylanan DP'ler CPM tarafından toplantıda değerlendirilmekte ve CPM toplantı tutanağına eklenmektedir.

Onaylanan bir DP'ye ilişkin teknik bir değişiklik yapılması gerekirse, SC, daha önce onaylanan DP'lerin revize edilmiş son halini elektronik ortamda tekrar onaylayabilmektedir. Revize edilen DP'ler onaylanır onaylanmaz erişime açılmaktadır.

Aşama 4 : Onay ve Yayınlama

Adım 7 : Onay

(DP'ler hariç)

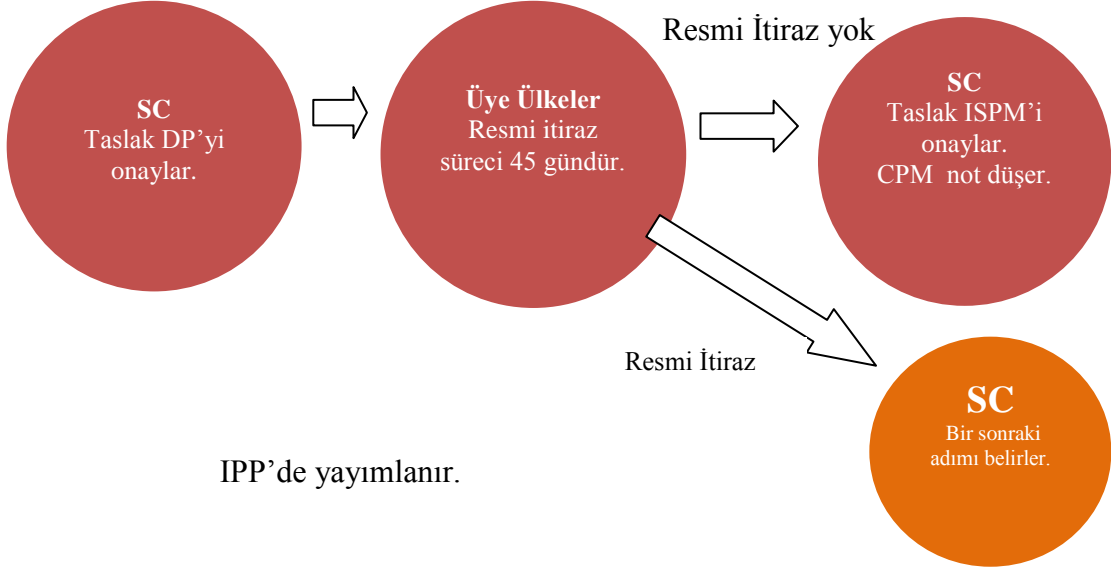

Şekil 10: IPPC standart belirleme süreci Aşama 4, Adım 7 (DP'ler hariç)

Aşama 4 : Onay ve Yayımlama

Adım 7 : Onay

(DP'ler)

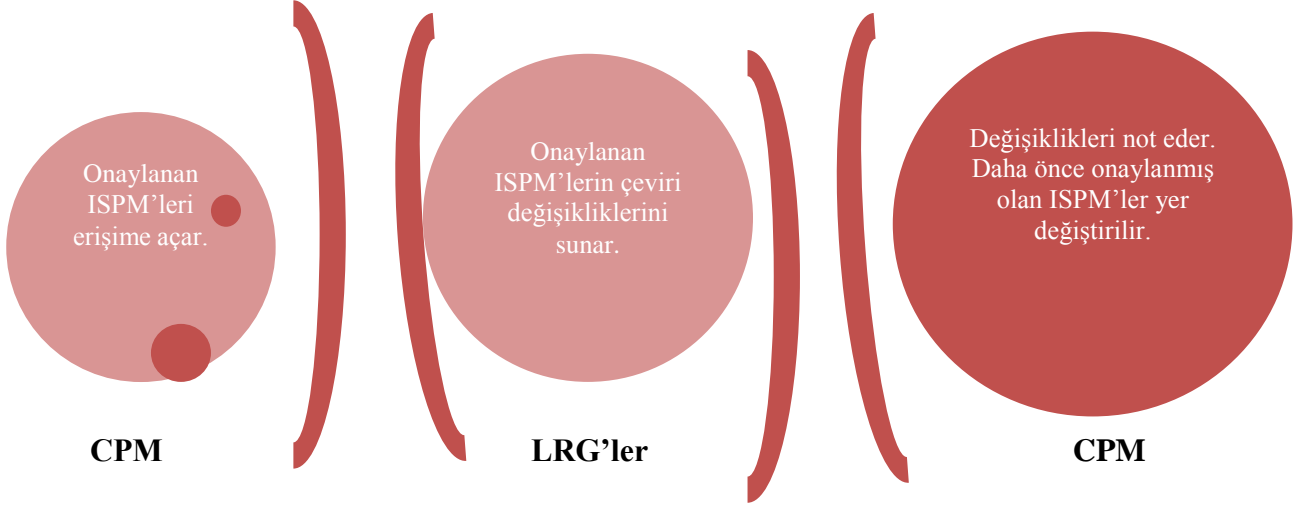
Şekil 11: IPPC standart belirleme süreci Aşama 4, Adım 7 (DP'ler dahil)

2.4.4.2 Sekizinci Adım: Yayımlama

Onaylanan ISPM erişime açılmakta ve CPM toplantı tutanağına dahil edilmektedir. IPPC üyeleri isterlerse bir Dil İnceleme Grubu (LRG) oluşturabilmektedir. CPM eğer onay verirse, bir sonraki CPM toplantısında görüşülecek olan onaylanmış ISPM'lerin çevirilerine ilişkin olarak üyeler, değişiklik taleplerini iletebilmektedir.

Aşama 4 : Onay ve yayımlama

Adım 8: Yayımlama

Şekil 12: IPPC standart belirleme süreci Aşama 4, Adım 8

2.5. IPPC Standartları Belirleme Sürecine Etkin Katılımına Yönelik Esaslar

2.5.1 Standart Belirleme Sürecine Katılma İlişkin Genel Bakış

IPPC üyelerinin (taraf ülkeler, NPPO'lar, RPPO'lar ve diğer uluslararası örgütler) standart belirleme sürecine etkin katılım sağlamasında, organizasyonel ve fonksiyonel açıdan zorunlu bazı kaynak ve planlamalara gereksinim duyulmaktadır. Sürece nitelikli katılım sağlanması, IPPC'nin özellikle de CPM'nin toplantılarına iştirak edilmesi ve bölgesel çalıştaylar düzenlenmesi, gelecekte ortaya çıkabilecek sorunlara karşı mevcut durumun belirlenmesinde rol oynamaktadır. IPPC standart belirleme süreci kapsamında dört aşama altında gerçekleştirilen faaliyetler esnasında ortaya çıkan sorunlar masaya yatırılmakta ve sözleşmeye taraf ülkelerin standart belirleme süreci ve CPM toplantılarına yapıcı biçimde katılım sağlamalarına yönelik ihtiyaç duydukları kapasite gereksinimlerini nasıl tedarik edebilecekleri belirlenmektedir. IPPC üyesi olsun ya da olmasın, toplantı ya da çalıştaylara katılım sağlayan bir ülke, hangi statüde katılım sağladığını net olarak bilmesi gerekmektedir.

Taslak standartlara ilişkin yorumların iletilmesinde IPPC temas kişilerine kolaylık sağlayan OCS, sadece IPPC'ye taraf olan ülkelerin kullanımına sunulmaktadır. Söz konusu sistem sayesinde standart belirleme çalışmasına etkin biçimde katkı sağlanabilmektedir. Standart belirleme sürecine katılım sağlama noktasında, aşağıda yer alan bazı teknik hususlarda NPPO'ların desteğine ihtiyaç duyulmaktadır:

- ✓ Yeni standartlar için konu başlıklarının oluşturulması ve ilgili prosedürler dikkate alınarak yetkili mercilere iletilmesi,
- ✓ IPPC Sekreteryası tarafından hazırlanan ilgili prosedürler takip edilerek standart belirleme sürecinin birinci aşamasında taslak şartnamelere ilişkin yorumların OCS üzerinden belirlenen zaman dilimi çerçevesinde iletilmesi,
- ✓ EWG, TP, IPPC Sekreteryası ve diğer teknik birimlerde, ilgili kadrolarda görevlendirmek üzere uzman çağrısına çıkıldığında, ülkelerindeki nitelikli uzmanlarını belirlemesi,

- ✓ Taslak ISPM'lerin gözden geçirilmesi ve oluşturulacak yorumların nitelikli olması,
- ✓ SCCP esnasında taslak ISPM'lerin kapsamlı olarak yeniden gözden geçirilmesi ve standart belirleme sürecinin üçüncü aşamasında taslak standartlara ilişkin kayda değer sorun ve görüşlerin OCS üzerinden iletilmesi,
- ✓ Ülke temsilcilerinin, CPM toplantısında hangi ISPM'lerin onaylanacağı ve onaylanacak olan standartlara ilişkin gereklilikler ile onaya ilişkin resmi itirazlar dahil, yapacakları faydalı katkılar hususunda bilgilendirilmesi,
- ✓ Genel olarak, standart belirleme süreci ve CPM toplantılarına etkin katılım sağlamak için ülke temsilcilerinin tartışılacak konulara ilgi duyması, donanımlı olması ve konulara iyi hazırlanması.

Faaliyetleri koordine etmek ve taslak standartlara ilişkin gerekli incelemeleri yaparak yorumların hazırlanmasında ulusal paydaşlarla işbirliğine gidilmesi dahil, IPPC temas kişilerinin çalışmalarını kolaylaştırmak amacıyla, yukarıda bahsedilen hususların yerine getirilmesinde bazı kaynaklara (bilgi ve iletişim teknolojileri alt yapısı ve donanımlı personel) gereksinim duyulmaktadır. NPPO'lar tarafından, standart belirleme sürecinde alacakları rollere ilişkin çalışma amacını açık bir şekilde belirleyen personel yükümlülük kuralları ile Sözleşmenin 4. maddesi ile uyumlu olacak şekilde kapsamı belirlenmiş kurumsal ve operasyonel planlar oluşturmalıdır. Standart belirleme çalışma performansı ve CPM toplantılarına nitelikli katılım sağlanmasına yönelik yapılacak hazırlıkların yeterli hale getirilmesi amacıyla yasal düzenlemeler oluşturulmalıdır.

2.5.2 ISPM Konu Başlıklarının Oluşturulmasına Katılım Sağlanması

Bir çok gelişen ülkede, NPPO'lar dışında, yeni bir ISPM oluşturulması ya da mevcut bir ISPM'nin revize edilmesi süreci kapsamında üye ülkelerin üstüne düşen gerekliliklerine ilişkin, örneğin taslak ISPM'ler hakkındaki değerlendirmeler ve önceliklendirmelerin yapılabilmesi için konu başlıklarının iletilmesinin zorunluluğu hususu neredeyse hiç bilinmemektedir. Böylece, konu başlıklarının belirlenmesi, yine aynı şekilde

EWG ile TP'lere üye seçimi dönemlerinde standart oluşturma sürecine katkı sağlayabilecek uzman ve paydaş bulunmamaktadır.

2.5.2.1 Yeni Bir Standart Oluşturulması ya da Mevcut Standartlarda Değişikliğe Gidilmesinin Teklif Edilmesi

Standart belirleme çalışma programı kapsamında kaynakların optimum kullanımını sağlamak amacıyla IPPC tarafından oluşturulan süreç, standartların oluşturulmasına yönelik sadece esaslı konu başlıklarının teklif edilebileceğini öngörmektedir. Önerilen bir konu başlığının yüksek öncelikli oranı olarak seçilme şansının artması isteniyorsa, üye ülkelerin aşağıda yer alan şu hususlara dikkat etmesi gerekmektedir:

- ✓ Kapsamlı bir literatür taraması ile gerekçelerin iyice düşünülüp nitelikli standart şartnamelerinin oluşturulması ve gerekli prosedürler uygulanarak belirlenen zaman dilimi içerisinde sunulması,
- ✓ Önerilen bir standarda ilişkin taslak şartname hazırlanırken “kalite güvencesi” hususuna yer verilmesi, literatür taraması ve gerekçelendirmeler yapılırken konu başlıklarının CPM'nin onayladığı kriterleri karşılaması,
- ✓ Standart belirleme sürecine etkin katılımın temel gerekliliklerinden birisi olarak, IPPC temas kişileri tarafından bilgi iletişim teknoloji altyapısına erişiminin sağlanmasının kolaylaştırılması,
- ✓ Hazırlanması teklif edilen standartlara ilişkin olarak, bu standartların sadece bir ülkeyi ilgilendirmediği için diğer ülkeler ve/veya bölgelerden destek talep edilmesi.

2.5.2.2 Teklif Edilen Bir Standardın Şartnamesinin İyi Hazırlanması

Standart belirleme sürecinin birinci aşamasına katkı sağlanabilmesi amacıyla, NPPO'ların öncülüğünde ulusal paydaşlar, özellikle de konu başlıklarının oluşturulması aşamasına dahil edilecek uzmanlar, bir standarda ilişkin şartname hazırlamanın ne kadar önemli olduğunun bilincinde olmalıdır. Şartname, temel olarak, EDG'nin işini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmaktadır. Standardın şartnamesi içerisinde

gerekçelendirme ve önceliklendirmeler yer almalı ve belirlenen kriterleri karşılamalıdır. Şartnamenin kapsamı, teklif edilen ISPM'nin küresel çapta uygulanabilirliği, teknik sorunlar, eğer birden çok ülke/bölgeyi ilgilendiriyorsa, NPPO'ların uygulamaya dönük kapasiteleri, standardın uygulanması esnasında ortaya çıkabilecek muhtemel problemleri içine alacak şekilde oluşturulmalıdır. Bunların dışında diğer bilimsel ve tarihi değerlendirmeler ile, teknik bilgi ve tecrübeler kapsama dahil edilebilir. Destekleyici kriterler, uygulama döneminde dikkat edilecek hususlar ile ekonomik, çevresel ve stratejik değerlendirmeleri içermelidir.

Konu başlığı sunan üye ülkeler aşağıda yer alan şu ilave hususlara dikkat etmelidir:

- ✓ Standart belirleme faaliyetinin yapılabilmesi için uygun bir zaman diliminin seçilmesi,
- ✓ Teklif edilen standardın oluşturulmasında gerek duyulacak uzmanların hazır bulunması,
- ✓ Standardın uygulanması esnasında koruma altına alınacak olan bitki/bitkisel ürünler ve bitki kaynaklarının tahmini değeri,
- ✓ Teklif edilen standardın onaylanması durumunda oluşacak yeni ticari fırsatların tahmini değeri,
- ✓ Zararlıyla mücadele ve karantina faaliyetlerinin potansiyel faydaları,
- ✓ Fumigantlar gibi mevcut bitki sağlığı tedbirlerinin uygulanması esnasında ortaya çıkabilecek olası çevresel sorunların azaltılmasına dönük potansiyelin oluşturulması,
- ✓ Bir yöreye ait olmayan, ancak o yörede kültüre alınmış bitkilerde zarar oluşturan türlerle mücadele potansiyelinin oluşturulması (bazı tahrip edici yabancı zararlı türler)
- ✓ Yabani bir bitki örtüsü, habitatları ve ekosistemi ile tarımsal biyo çeşitliliğin koruma altına alınması sırasında çevreye zarar verilmemesi,
- ✓ Sözleşmeye taraf ülkeler ve diğer paydaşların verdiği katkılar,

- ✓ Ticarete ne sıklıkta bir aksamının yaşanabileceği,
- ✓ Gelişmekte olan ülkelere faydaları ve faaliyetlerine uyum sağlaması
- ✓ Kapsama alanı (çok sayıda ülke/zararlı/ticari ürün üzerinde uygulanması)
- ✓ Diğer standartları tamamlayıcılık (örneğin, bir zararlıya karşı uygulanan sistemsel yaklaşımlardan birisinin herhangi bir standart içerisinde kullanılabilmesi, diğer zararlılara karşı uygulanan sistemleri tamamlayıcı nitelikte olması)
- ✓ Standarda olan ihtiyacın aciliyeti
- ✓ Şablonlar ve IPPC biçim kılavuzu (IPPC Sekreteryası'nda mevcut)

2.5.2.3 Şartnameye İlişkin Kriterlere Uyulması

Bir standart kapsamında konu başlığı teklif edileceği zaman, şartnameye ilişkin kriterlere uyulması gerekmektedir. Çünkü bu kriterler, ihtiyaç duyulan ISPM'in kapsam ve kapasitesini doğru bir şekilde tarif etmede yol gösterici olmaktadır. Aynı kriterler, taslak çalışmasında görevlendirilecek nitelikli uzmanlar için çağrıya çıkılacağı zaman, SC tarafından da uygulanmaktadır. Şartnameler, standartların geliştirilmesinde yol gösterici rol üstlenmekte ve standart belirleme sürecinin tüm aşamalarında, zaman dahil, kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasının sağlanması amacıyla yapılacak çalışmaların ana hedefinden sapmaması noktasında faydalı olmaktadır. Üye ülkeler tarafından yetkilendirilen uzmanlar, kriterleri daha iyi kavrayabildikleri ölçüde hazırlanacak standartlara ilişkin sağlam konu başlıkları ve şartnameler sunabilecek ve buna paralel olarak büyük olasılıkla sundukları konu başlıkları taslak ISPM içerisine dahil edilebilecektir.

Üye ülkelerin aşağıda yer alan şu hususları yerine getirmesi gerekmektedir:

- ✓ Üye ülkelerin NPPO'ları öncülüğünde, standart belirleme sürecinin tüm kriterlerini dikkate alarak, teknik açıdan sağlam konu başlıklarının sunulmasına imkan veren yüksek kapasiteli bir sistem oluşturulması,

- ✓ NPPO'lar tarafından, özel sektör ve profesyonel kuruluşlardan da uzman tedarik edilmesine imkan veren bir mekanizma geliştirilmesi.

2.5.2.4 Konu Başlıklarının Standart Komite Tarafından Gözden Geçirilip Önceliklendirilmesini Kolaylaştıran Hususlar

Üye ülkeler tarafından, aşağıda yer alan hususların net olarak kavranması gerekmektedir:

- ✓ Şartname ve gerekçeler dahil bir konu başlığı sunulurken dile getirilen teknik detaylar konu başlığının incelemesini kolaylaştıracak şekilde olmalıdır. Bu durumda üye ülkeler tarafından dile getirilen konu başlıkları, standart belirleme çalışma programı kapsamında SC tarafından CPM'ye önerilen konu başlığı listesinde yer alabilecektir.
- ✓ Üye ülkeler, konu başlıklarının belirlenmesi için görevlendirilen uzmanların önerilen konu başlıklarının gerçekleştirilmesi ve önceliklendirilmesinde göz önünde bulundurulmuş kriterler ile IPPC Stratejik Çerçevesi hakkında yeterli düzeyde bilgi birikimine sahip olduğundan emin olmalıdır.

2.5.3 Taslak Standartların Oluşturulmasında Görevlendirilmek Üzere Uzmanların Belirlenmesi

IPPC Sekreteryası teklif edilen standartlara ilişkin uzman alımı çağrısına çıktığı zaman, üye ülkeler, kendi NPPO'ları aracılığıyla, belirlenen zaman içerisinde uzmanlarını seçmek ve göndermek üzere gerekli düzenlemeleri yerine getirmelidir. Bu kapsamda NPPO'lar:

- ✓ Uzmanların görev listesini oluşturmalı,
- ✓ Seçilen uzmanların iş planını hazırlamalı ve
- ✓ IPPC çalışma gruplarında hizmet edecek ilgili uzmanları atamalıdır.

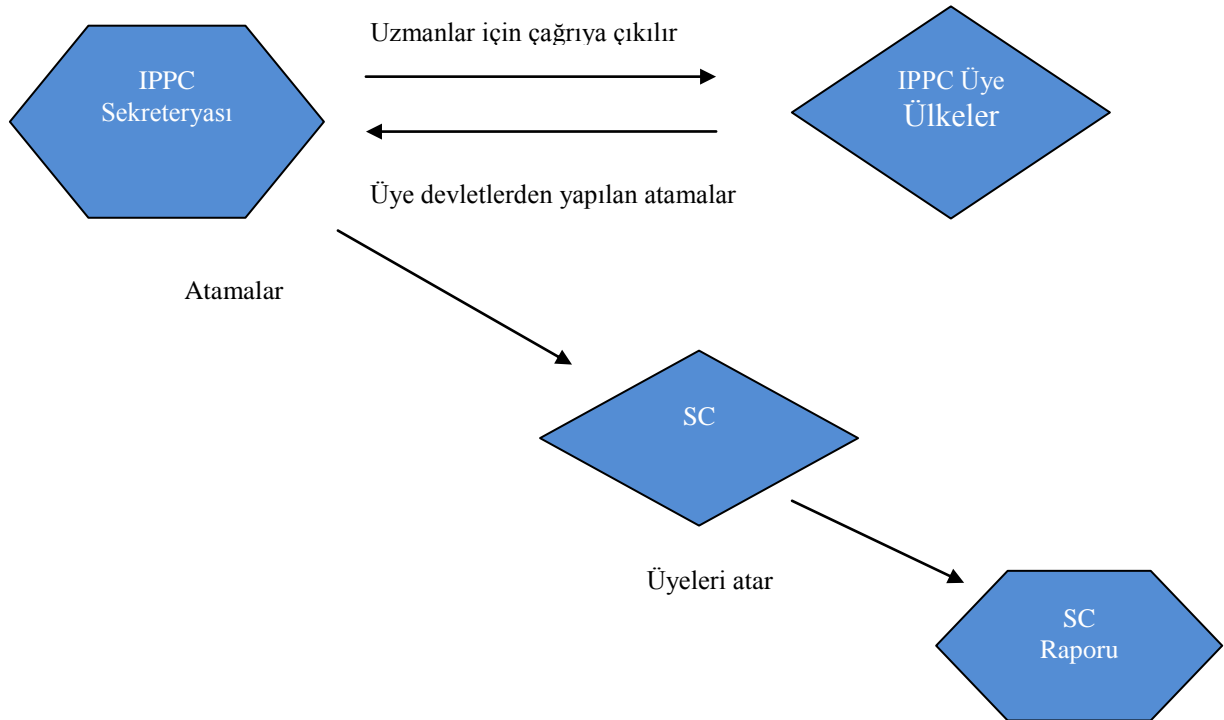
Yukarıdaki hususların yanı sıra, üye ülkeler tarafından uzman alımı çağrısında yer alan detayların dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Görevlendirilecek uzmanların beceri ve tecrübelerinin, yapılacak çalışmalarda ihtiyaç duyulan özel nitelikler ile uyumlu olması

gerekmektedir. Üye ülkeler, liyakatı esas alan kriterleri oluşturmalı ve IPPC standart belirleme çalışmasında görevlendirilecek uzmanlarını (NPPO'lar dışında ve özel sektörden gelen katılımcılar) bu şekilde tayin etmelidir. Uzman listeleri, IPPC temas kişileri aracılığıyla IPPC Sekreteryası'na iletilmelidir.

Uzmanlardan istenen belgeler şunlardır:

- ✓ Özgeçmiş (CV),
- ✓ İletişim bilgileri,
- ✓ Kısaca uzmanlık alanı ve
- ✓ Uzmanın hangi standardın taslak çalışmasında görev alacağını açıklayan imzalı taahhütname.

Uzmanların seçilmesinde değerlendirmeye esas teşkil eden genel bazı kriterler; iyi derece çalışma İngilizce bilgisi, normal çalışma saatleri dışında gerçekleştirilecek toplantılara katılım sağlama ve telekonferans dahil tüm çalışmalarda ihtiyaç duyulan iletişim araçları ile bazı programları kullanabilme becerisidir.

Şekil 13: Uzman atamaları için çağrıya çıkılma süreci.

2.5.3.1 Faaliyetlerin İzlenmesi Amacıyla Kriter ve Prosedürlerin Oluşturulması

Üye ülkeler, standart belirleme faaliyetlerine katılım sağlayan temsilcileri düzenli irtibat kurmalıdır. Böylelikle ülkeler:

- ✓ Yeni standartların oluşturulma sürecinde kaydedilen gelişmelerden haberdar olacak,
- ✓ EWG'ler ve TP'lerde görev alacak uzmanlar için çıkılan çağrılar kapsamında nitelikli uzmanlarını belirleyecek,
- ✓ ISPM'lere ilişkin ülke ve bölge pozisyonlarını net biçimde oluşturacak ve
- ✓ IPPC'nin standart belirleme faaliyeti ile bağlantılı diğer çalışma konuları hakkında bilgi sahibi olacaktır.

Üye ülkeler, SC üyeleri olarak görevlendirilecek nitelikli uzmanlarını belirleyerek ya da bölgelerinden atanacak uzmanları teşvik ederek, standart belirleme sürecinde aktif bir şekilde rol oynama imkanına sahip olmaktadır. Bu imkandan istifade etmek amacıyla, EWG ve TP'lerde görev alacak nitelikli uzmanların tespit edilmesi ve seçilmesine ilişkin kriter ve prosedürlerin belirlenmesi gerekmektedir. Ülkeler, temsilcilerini CPM toplantılarına göndermek ve çalışmalara sağlayacakları katkıyı artırmak ve yeni standartların oluşturulma sürecindeki kaydedilen ilerlemeler hakkında paydaşları yönlendirmek amacıyla IPPC web sayfasında yayımlanan bilgilerin IPPC temas kişileri tarafından güncellenebilmesine imkan veren bir sistem hazırlamalıdır. Buna ilaveten, mevcut standart belirleme faaliyetleri için bölgelerden seçilen SC üyeleri ile irtibat kurulmasını sağlayan bir iletişim mekanizması oluşturmalıdır.

2.5.4 Üye Ülkelerin Değerlendirme Sürecinin Fonksiyonel ve Etkin Bir Şekilde Yürütülmesi

Üye ülkelerin taslak standartları değerlendirme süreci, IPPC temas kişilerinin performansının değerlendirilmesinde kullanılan bazı kriterler ile uyumlu olmalı ve NPPO yöneticilerinin hangi görevleri yerine getireceği çalışma planının içerisinde açıklanmalıdır. Üye ülkelerin taslak ISPM'leri değerlendirme süreci hali hazırda, her yıl Temmuz ayının 1.

gününde başlayıp Aralık ayının 1. gününde sona ermektedir. Bu bakımdan, taslak ISPM'lerin gözden geçirilmesi, yorumların hazırlanması ve yorumların IPPC Sekreteryası'na iletilmesi açısından üye ülkelere yeteri kadar uzun bir süre verilmektedir.

Bu sürecin iyi değerlendirilmesi amacıyla, üye ülkeler :

- ✓ IPPC temas kişilerinin taslak standartlara ve taslak standartların evveliyatına ilişkin IPPC Sekreteryası tarafından hazırlanan belgelere internet üzerinden erişebilmesi,
- ✓ Standartların gözden geçirilmesi noktasında belgelerin nitelikli uzmanlar ile paylaşılması,
- ✓ Bir bakıma ulusal paydaşları da sürece dahil etmek ve böylece kayda değer ve teknik (yalnız yazı içeriği olarak değil) yorumların oluşturulması amacıyla standartların kapsamlı olarak gözden geçirilmesi
- ✓ Yorumların bir araya getirilmesi ve IPPC temas kişisi tarafından Online Yorum Sistemi (OCS) kullanılarak, 1 Aralık ya da öncesinde IPPC Sekreteryası'na iletilmesi gibi hususları kolaylaştıracak mekanizmaları devreye sokmalıdır.

2.5.4.1 Taslak ISPM'lere İlişkin Yorumların Oluşturulması

Taslak ISPM'lerin uzmanlar tarafından gözden geçirilmesi, teknik ve kayda değer yorumların oluşturulmasında bakımından önemlidir. Yorumların oluşturulma sürecinde birlikte hareket edilmesi, NPPO'lar içinden veya dışından uzmanlar ile diğer kuruluşlara, hatta diğer ülkelere danışılması, yine aynı şekilde taslak ISPM'lere ilişkin gerçekleştirilen çalışmalara etkin katılım sağlanması gerekmektedir.

Üye ülkeler; taslak standartları gözden geçirerek niteliği yüksek yorumları oluşturmak ve faydalı istişareler gerçekleştirmek, dolayısıyla yol gösterici bilgiler elde etmek amacıyla NPPO'lar ile diğer kuruluşların birlikte hareket etmesini sağlayacak çeşitli araçlar tesis etmelidir. Sisteme giriş, yorumların oluşturulması, derlenmesi/konsolide edilmesi sürecinin kolaylaştırılması noktasında IPPC temas kişilerinin teknik gereksinimleri karşılanmalı, koşulları iyileştirilmelidir. Hali hazırda taslak ISPM'lere ilişkin yorumların IPPC Sekreteryası'na iletilmesi, yalnızca IPPC Online Yorum Sistemi

(OCS) üzerinden sağlanmaktadır. Üye ülkelerin, özellikle de ülke değerlendirme sürecinde, standart belirleme faaliyetlerine tam olarak katkı sağlamaları zorunlu olacağından, sistemin etkin kullanılması amacıyla mümkün olan en kısa süre içerisinde kapasitelerini arttırmaları beklenmektedir.

2.5.4.2 Taslak ISPM'ler Kapsamında Bölgesel Çalıştaylar Düzenlenmesi

Taslak ISPM'ler kapsamında kayda değer ve teknik yorumlar sunan ülke sayısının artırılması ve bölgelerden standart belirleme sürecine etkin katılım sağlanarak kapasite oluşturulması amacıyla IPPC Sekreteryası tarafından 2001 yılından beri bölgesel çalıştaylar düzenlenmektedir. Çalıştaylar, taslak ISPM'lere ilişkin yorumların ortak bir platformda tartışılarak hazırlanması ve böylece standart belirleme sürecinin öğrenilmesi, bunun yanı sıra diğer IPPC konularının değerlendirilmesi noktasında her bir bölgeden çeşitli ülkelerin katılımına olanak sağlamaktadır. Çalıştaylar genellikle, her yıl Temmuz ve Eylül ayları arasında, Avrupa ve Kuzey Amerika dışındaki tüm FAO bölgelerinde gerçekleştirilmektedir.

Standart belirleme sürecine katılımın artırılması noktasında bölgesel çalıştayların etkinliği, NPPO'lar tarafından temsilci olarak belirlenen kişilerin temsil kabiliyetine, ilgili paydaşlarla uygun kanallar vasıtasıyla iletişime geçilerek görüş alış-verişinde bulunulmasına ve bazı izleme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine bağlıdır.

Çalıştaylara katılım sağlanmasına yönelik planlama yapılırken her ülke, belirlediği temsilci ya da kuruluşun sahip olduğu teknik bilgi ve becerilerinin farkında olmalıdır. Taslak standartların gözden geçirilmesi sonucu hazırlanan yorumlar, NPPO'ların koordinasyonunda, ilgili alanda çalışan ulusal uzmanlar davet edilerek ve katılımcı sayısı makul seviyede tutularak, çalıştaylara gönderilecek temsilcilerle birlikte kurumlar-arası bir seminer düzenlenerek tartışılmalıdır. Katılımcılar, taslak ISPM'lerin her birine ilişkin "ülke taslak yorumları" başlığı altında çalıştaylarda sunulmak üzere konsolide edilmiş yorumlarını yazılı biçimde hazırlamalı ve her bir yorumun teknik ve/veya bilimsel alt yapısını açıklamalıdır.

Bölgesel çalıştaylara katılım sağlaması amacıyla tercihen, IPPC temas kişileri olmak üzere uygun görülen temsilcilerin standart belirleme süreci boyunca üstlenecekleri

görevlere ilişkin görev tanımı oluşturulmalıdır. Bölgesel çalıştaylarda katılımcılar, ülkelerine dönmeden önce aşağıda yer alan hususları gerçekleştireceklerini taahhüt etmelidir:

- ✓ Yorumlar gözden geçirilmeye hazır olduğu zaman OCS'yi kullanarak, IPPC temas kişisi (eğer kendisi temas kişisi değilse) ile irtibata geçerek, kendisini bilgilendirmek,
- ✓ Çalıştaylar esnasında oluşturulmaya başlanan yorumlara son halini vermek amacıyla kurumsal/ulusal/bölgesel uzmanlar ile işbirliği içerisinde hareket etmek,
- ✓ IPPC temas kişisinin, ülke yorumlarını, üye değerlendirme sürecinin bitiminden önce IPPC Sekreteryası'na iletileceğini teyit etmek.

Bir ülkeden temsilci olarak tayin edilen kişi, eğer o ülkenin IPPC temas kişisi değilse, katılım sağlayacak kişinin, çalıştaylara katılım sağlamadan önce OCS'ye giriş yapabilmek amacıyla kullanıcı adı ve şifreye sahip olduğunun teyit edilmesi gerekmektedir.

Çalışmaya katılan ülke temsilcileri, OCS'ye girilebilmesi (kullanıcı adı ve şifre) ve taslak ISPM'lere ilişkin ön ülke yorumlarının yapılabilmesi amacıyla yetkilendirilmelidir. Temsilciler donanımlı ve hazırlıklı olmalı, çalıştaylarda müzakere edilecek olan taslak standartları iyice okuyup anlamalıdır.

NPPO'lar, IPPC tarafından, ISPM'lerin belirlenmesi sürecinde üye ülkelerin öncü kuruluşları olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden, taslak ISPM'lere ilişkin hangi yorumların iletileceğine karar verilmesi NPPO'ların uhdesindedir. NPPO'lar, performans kriterleri başlığı altında aşağıda yer alan faaliyetlere ilişkin resmi olarak görevlendirilmektedir:

- ✓ Taslak standartların tam olarak gözden geçirilmesi ve yorumların oluşturulması,
- ✓ Diğer paydaşlar tarafından oluşturulan yorumların toplanması ve derlenmesi ve
- ✓ Hangi yorumların IPPC Sekreteryası'na iletileceğine karar verilmesi.

Paydaşlar, herhangi bir konu başlığı / taslak standardı, yetkileri dahilinde kendi bakış açılarıyla değerlendirebilme inisiyatifine sahiptir. Paydaşlardan gelen yorumların elenip, ülkenin nihai yorumlarının belirlenmesi aşamasında NPPO'ların tüm görüşleri değerlendirebilmesini mümkün kılacak şekilde bir sistem tesis edilmelidir. Hesap verebilirliğin sağlanması amacıyla söz konusu sistemin, NPPO'lar tarafından, paydaş yorumlarının hangi teknik gerekçelerle elendiğini belirtecek ve paydaşlara geri bildirimde bulunacak şekilde tesis edilmesi gerekmektedir.

2.5.4.3 Taslak Standarda İlişkin Yorumların İletilmesi Sonrasındaki Süreç

IPPC Sekreteryası, üye ülkelerden gelen yorumları derlemekte, erişime açmakta ve her bir taslak standarttan sorumlu ekip liderine değerlendirilmek üzere söz konusu yorumları göndermektedir. Üye ülkeler tarafından, üye değerlendirme süreci için belirlenen son tarihten önce yorumların iletilmesi gerekmektedir. IPPC temas kişisi tarafından, belirlenen son tarihten önce ülke yorumlarının iletilmesi esnasında eğer bir sorun ortaya çıkarsa, söz konusu soruna ilişkin IPPC Sekreteryası, zamanında bilgilendirilmelidir.

2.5.4.4 Kayda Değer Sorun ve Görüşlerin Bildirilmesi Süreci (SCCP)

SCCP, 1 Haziran'da başlayıp 30 Eylül'e kadar sürer ve yüz yirmi gündür. Bu süreç zarfında IPPC üyeleri tarafından, taslak ISPM son bir kez daha incelenerek, standardın onaylanmasında problem oluşturacak teknik ve kayda değer bazı hususların taslaktan çıkarılması teklif edilmektedir. SCCP, bu açıdan CPM toplantısından önce standart belirleme sürecine katkıda bulunulması noktasında üye ülkeler için son fırsattır. Ülkeler, süreç içerisinde bildirilmeyen hiçbir itirazın CPM toplantısında tartışmaya açılmayacağı hususunun bilincinde olmalı, taslak ISPM'nin incelenmesi amacıyla olabildiğince çok sayıda uzmanı, sürece dahil etmelidir. CPM tarafından onaylanacak standarda yönelik olarak tespit edilen bu tür sorunlar kapsamında üye ülkeler resmi itiraz oluşturmaktadır.

Süreç kapsamında iletilecek yorumlar sadece kayda değer sorunlara işaret etmelidir. Sürecin sonunda, SC üyeleri kendi bölgelerinden gelen yorumları taslak ISPM'den

sorumlu yetkiliye göndermeden önce gözden geçirmekte, en önemli olanlarını belirlemekte ve bunların nasıl değerlendirileceğine ilişkin önerilerde bulunmaktadır. Yetkili kişi, SCCP boyunca üye ülkeler tarafından iletilen yorumları incelemekte ve yorumlara karşılık verilecek cevapları hazırlamaktadır. Taslak ISPM'nin revize edilmesinin ardından, yorumlar, yorumlara karşılık hazırlanan cevaplar ve revize edilen taslak ISPM, IPPC Sekreteryası'na iletilmektedir. Üye ülkelerin yorumlarına karşılık verilen cevaplar SC'nin bilgisine de sunulmaktadır.

Üye ülkelerden gelen yorumlar ile yetkili kişinin hazırladığı cevaplar gözden geçirilmekte, revize edilen taslak ISPM, gerek duyulursa, ilave olarak bir kez daha incelenmektedir. SC, daha sonra, taslak ISPM'nin onay için CPM'ye teklif edilmesi, beklemeye alınması, yetkili kişi / EWG'ye geri gönderilmesi veya bir sonraki SC turunda görüşülmeye bırakılması hususlarına karar vermektedir. Eğer çok büyük ihtilafli bir sorun yoksa, taslak ISPM onaylanmak üzere CPM'ye sunulmaktadır.

2.5.5 Standardın Onaylanması ve Yayınlanması

SC tarafından taslak ISPM'nin onaylanmasına müteakip, CPM'nin toplantı gündemi içerisine taslak ISPM'lerin listesi dahil edilmektedir. CPM toplantısından en az altı hafta önce FAO dillerine çevirilen taslak ISPM'ler IPP'de yayımlanmaktadır. Bu aşamadan sonra eğer resmi itiraz sunulmazsa taslak ISPM'ler CPM toplantısında onaylanmaktadır. Üye ülkeler altı haftalık bu süreçte resmi itirazda bulunabilir ve itirazını resmi IPPC temas kişisi aracılığıyla gerçekleştirir.

Taslak bir ISPM, önceki dönemlerde CPM'nin gündemine dahil edilmiş ve söz konusu taslağa resmi bir itiraz yapılmış ise, SC, taslak ISPM'yi herhangi bir resmi itiraza imkan vermeksizin CPM'ye geri göndermektedir.

2.6 IPPC Standart Belirleme Sürecine Katılım Sağlamasında Uygulamada Kullanılan Araçlara İlişkin Rehber

2.6.1 Diğer IPPC Faaliyetleri

Bir üye ülkenin IPPC standart belirleme sürecine katılımının etkinliği, o ülkenin nitelikli temsilcilerinin, IPPC Sekreteryası tarafından gelişmekte olan çeşitli ülkelerde

düzenli bir şekilde gerçekleştirilen seminer, çalıştay vb. etkinlikler ile CPM toplantılarına ne oranda katılım sağladığı ile yakından ilişkilidir. Bitki sağlığı çalışmalarındaki mevcut yararlı uygulamaların tesis edilmesi noktasında, NPPO'ların kapasitenin geliştirilmesi ve bilgi paylaşılması gibi hususlara ilişkin olarak, üye ülke, temsilcileri aracılığıyla bir bakış açısı elde etmektedir.

IPPC'nin, standart belirleme dahil, gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerin verimli bir şekilde uygulanabilmesinin sağlanmasında aşağıda yer alan hususlar önemlidir:

- ✓ Sözleşme kapsamında taraf ülkelerin yükümlülükleri,
- ✓ NPPO ve RPPO'ların görev ve sorumlulukları,
- ✓ Bitki sağlığı tedbirlerinin kullanım amaçları ve
- ✓ Uygulamaya dönük ulusal bitki sağlığı sistemlerine ilişkin zorunlu şartlar.

NPPO'lar, OCS'nin etkin kullanılması ve IPPC Sekreteryası ile irtibat sağlanması noktasında ihtiyaç duyulan kaynakların gözden geçirilmesini mümkün kılacak uygulama bazlı stratejik planlar oluşturmalı, çeşitli kademelerde görev alacak nitelikli personelini belirlemelidir. NPPO'lar ile diğer ulusal kuruluşlar ve diğer ülkelerin NPPO'ları arasında, standart belirleme sürecine ulusal ve bölgesel seviyede katılımı arttırmak için gerek duyulan bilgi paylaşımının yapılması amacıyla iletişim araçlarının sağlam bir şekilde oluşturulması ve sorumlulukların paylaşılmasını mümkün kılacak olan ulusal ve/veya bölgesel seviyedeki organizasyonel yapıların oluşturulması gerekmektedir.

2.6.2 IPPC Standart Belirleme Sürecine Katılımın Arttırılması

Üye ülkeler, IPPC'nin standart belirleme sürecine katılım sağlamak için bir çok imkana sahiptir. Bunlardan birincisi, Sözleşmeye taraf olmaktır.

IPPC'ye üye ülkelerin IPPC standart belirleme sürecine katılım sağlayabilmeleri aşağıda belirtilen yollarla mümkün olmaktadır.

- ✓ IPPC Sekreteryası tarafından yayınlanan çağrılarını düzenli olarak izleyen mekanizmalar oluşturulması ve uygun olan çağrılara başvurulması. Bu

çağruların NPPO'lar bünyesinde değerlendirilmesi amacıyla spesifik bir çalışma sistemi oluşturulmalıdır.

- ✓ EWG'lerde ya da TP'lerde görevlendirilecek uzmanların atamasının yapılması. Ülkeler, kendi NPPO'ları tarafından seçilecek ulusal uzmanların listesini oluşturmalı, ihtiyaç duyulduğunda IPPC Sekreteryası'na gönderilecek uzmanların belirlenmesinde şeffaflık ve liyakata dayalı kriterleri esas almalıdır.
- ✓ Üye ülkeler, taslak ISPM'lerin uzman gözüyle incelemesinin sağlanması amacıyla NPPO öncülüğünde, üye değerlendirme süreci boyunca gelen yorumları değerlendirmek amacıyla paydaşlar ile ortak bir program yürütmeli, yorumların niteliği ve kalitesine dikkat edilmelidir.
- ✓ Üye ülkeler gerekli alt yapıyı oluşturmalı ve IPPC temas kişileri aracılığıyla OCS'nin kullanımına ilişkin eğitim vermelidir.
- ✓ Üye ülkeler, CPM gündeminde yer alan konularda ortak mutabakat sağlanması ve ulusal pozisyonun belirlenmesi amacıyla teknik değerlendirmelerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak, temsilcilerinin CPM toplantılarında kaydedilen gelişmelere ilişkin ulusal paydaşların bilgilendirilmesine olanak sunan bir "geri besleme mekanizması" oluşturmalıdır.

2.6.2.1 Etkin Katılıma Yönelik Düzenlemeler

Üye ülkeler tarafından, standart belirleme sürecine etkin katılım sağlanması amacıyla, gerçekleştirilmesi beklenen organizasyonel çalışma planı kapsamında yer alacak faaliyetler şunlardır:

- ✓ NPPO bünyesindeki uzmanlar ile bitki koruma alanında geniş bir bölgeyi kapsayacak şekilde NPPO dışında faaliyetlerini yürüten uzmanların listesinin çıkarılması ve fonksiyonel açıdan bir paydaş ağı tesis edilmesi,
- ✓ Standart belirleme çalışmalarında ulusal uzmanlarla işbirliği içinde hareket edilmesi,

- ✓ IPPC standart belirleme faaliyetlerinin ve IPP'de yayımlanan izleme süreci dikkate alınarak zaman çerçevesinin (örneğin yorumların hazırlanma süreci) iyi kavranması amacıyla bir sistem oluşturulması,
- ✓ IPPC temas kişisi, ekip lideri ve yardımcılarının, OCS içinde tanımlanmış görevleri çerçevesinde, taslak ISPM'lerin tartışıldığı bölgesel çalıştaylarda temsil edilmek üzere gönderilmesi ve,
- ✓ Oluşturulan yorumların derlenmesi ve belirlenen zaman dilimi içerisinde IPPC-OCS sistemi aracılığıyla iletilmesi ve bölgesel çalıştaylarda yerine getirilen faaliyetlere ilişkin yapılacak eylemlerin izlenmesi amacıyla üye ülkenin temsilcisi ile birlikte yapısal bir mekanizma oluşturulması.

Ulusal ve/veya bölgesel düzeyde, görev ve sorumlulukların paylaşılması, sağlam temele dayanan kaynakların elde edilmesi ve bilgi paylaşımı ile NPPO dışından personel ve bölgedeki diğer NPPO'lar ile iletişim halinde olunmasına yönelik hükümler kapsamında üye ülkeler tarafından aşağıda yer alan faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir:

- ✓ Tercihen NPPO'lar tarafından, ulusal düzeyde insan kaynaklarının belirlenmesi ve IPP'de yayınlanan yeni ilanların düzenli olarak takibinin sağlanması. Bu şekilde, NPPO'lar, IPPC standart belirleme çalışma programı kapsamında kaydedilen gelişmelerden haberdar olabilmektedir.
- ✓ Standart belirleme çalışmasına etkin katılım sağlamak amacıyla uzmanlığa ihtiyaç duyulduğu zaman, bu ihtiyaç çoğu kez NPPO'ların dışından karşılanabilmektedir. NPPO yöneticileri, yeni standartlara ilişkin konu başlıklarının teklif edilmesi, taslak standartların gözden geçirilmesi ve kayda değer teknik yorumların oluşturulması amacıyla alanında bilgili uzmanları, ulusal düzeyde bir forum düzenleyerek bir araya getirmelidir.
- ✓ IPPC resmi temas kişisi, ekip lideri ve yardımcılarını ile editörler tarafından, OCS'nin kullanılmasına imkan veren alt yapının oluşturulması, görev ve sorumlulukları sırasında ihtiyaç duyacakları kaynakların belirlenmesi. Bu faaliyetin gerçekleştirilmesi için IPPC Sekreteryası tarafından verilen OCS konulu eğitime katılım sağlanması gerekmektedir.

- ✓ Gerek üye değerlendirme ve gerekse kayda değer yorumların bildirilme sürecinde yorumların iletilmesi amacıyla çalışma performansı oluşturulması. Bu faaliyete ilişkin olarak IPPC resmi temas kişisi ve/veya görev ve sorumluluklarından birisi standart belirleme çalışmasının koordinasyonu olan bir yetkili kişi, sorumlu tayin edilmeli ve çalışma performansını izlemelidir.
- ✓ Nitelikli ülke temsilcileri tarafından taslak ISPM'lere ilişkin düzenlenen bölgesel çalıştaylara katılım sağlanması. IPPC temas kişisi, ekip lideri ve yardımcıları ile editör görev pozisyonunda çalıştaylara katılım sağlayan temsilciler tarafından, çalıştay sonrası ülkelere döndükleri zaman, çalıştaylarda oluşturulan yorumların içerisine kendi ülke yorumlarını da ekleyerek belirli bir aşamaya getirecekleri ve temas kişisi tarafından iletmeye hazır olacak şekilde yorumlara son halini verecekleri hususları taahhüt edilmektedir. Her ülkenin, çalıştaylara katılım sağlayıp sağlamayacağını uygunluğu, taslak ISPM'lere ya da şartnamelere ilişkin hazırladıkları ön inceleme ve yorumlar baz alınarak karar verilmektedir.
- ✓ SCCP boyunca paydaşların gözden geçirme faaliyetine dahil edilmesi ve kayda değer sorunların dile getirilmesi. Üyelerin değerlendirme sürecinde iletilen yorumlar ve kayda değer sorunlar mümkün olduğunca ilgili paydaşlarla müzakere edilmelidir.
- ✓ Ortak bölge pozisyonu belirlenmesine yardımcı olmak ve CPM toplantıları sırasında temsilcilere gerektiğinde müdahale edebilmek amacıyla taslak standartlara ilişkin ortaya çıkan sorunlar kapsamında bölgedeki diğer NPPO'lar ile bilgi paylaşılması.

2.6.2.2 Koordinasyon Mekanizması

Bitki sağlığı faaliyetlerinde ulusal ve bölgesel düzeydeki koordinasyon mekanizmaları, IPPC çalışmalarına katılımın artırılması açısından büyük önem arz etmektedir. Söz konusu mekanizmalar, dünyanın belli başlı ülkeleri ve/veya bölgelerinde yürürlükte olan yararlı uygulamalarının bir parçası konumundadır. Bu mekanizmaların temel unsurlarını, standart belirleme çalışma programı ve diğer IPPC faaliyetleri ile taslak ISPM'lere yönelik olarak gerçekleştirilen ulusal ve bölgesel istişareler oluşturmaktadır.

ISPM'ler ya da CPM toplantıları gündemi kapsamında, kurumlar arası, ulusal ve bölgesel seviyede gerçekleştirilen istişarelerde, tüm ilgili paydaşların (özel sektör ve ilgili diğer gruplar dahil) görüş ve katkıları sunması teşvik edilmelidir. Gündemdeki konu başlığı alanları ile doğrudan ilişkisi olan kişi ve kuruluşlar istişare sürecine dahil edilmelidir.

Herhangi bir toplantıya temsilci gönderilerek katılım sağlandığında, seçilen temsilciler karar verme noktasında tüm temsil ve yetki şartlarına haiz olmalıdır. Karşılıklı görüşmelerin kaynak kısıtlılığı nedeniyle gerçekleşmemesi halinde, telekonferanslar, skype çağrıları veya video konferans gibi iyi yapılandırılmış mekanizmalar tesis edilmelidir.

2.6.2.3 Ulusal İstişareler

Standart belirleme faaliyetinde karşılaşılan sorunlar ve CPM toplantılarının gündeminde yer alan konu başlıklarının, gerek politika ve gerekse teknik uzmanlık açısından paydaşlar tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Hem, kamu ve hem de özel sektörden paydaşların sürece dahil edilmesi önem arz etmektedir. Bu sebeple, NPPO'lar tarafından, gerek duyulduğunda, küresel ölçekte bitki sağlığı alanındaki gelişmeler ile ulusal çıkarlara yansıtacağı sonuçlar hakkında katılım seviyesi yüksek, bilgilendirici ulusal istişareler gerçekleştirilmelidir.

Ulusal istişarelerin en önemlisi, tercihen NPPO'ların koordinasyonu altında gerçekleştirilmek üzere, ulusal ihtiyaçları analiz etme ve taslak standartlara ilişkin ulusal bir pozisyon belirleme noktasında ihtiyaç duyulan ulusal konuların belirlenmesi amacıyla, alanında ilgili grupların ve uzmanların katılım sağladıkları paydaş toplantılarıdır. Taslak standartlara ilişkin belgelerin bir araya getirilmesi ve paydaş toplantılarının planlanması için bir takvim oluşturulmalıdır. Takvim oluşturulurken, IPPC Sekreteryası tarafından üye değerlendirme süreci kapsamında belirlenen zaman dilimi dikkate alınmalıdır. Ulusal istişarelerin, NPPO başkanlığında, en üst teknolojik imkanlarla ve sürecin ilerleyişinin izlenmesine imkan verecek şekilde yürütülmesi üye ülkelerin menfaatine olacaktır.

2.6.3 Bölgesel İstişareler

Üye ülkelerin, standartların belirlenme süreci ile CPM toplantısı esnasında bölgesel olarak irdelenecek sorunlar ile süreçte kaydedilen ilerlemelerin masaya yatırılması amacıyla, RPPO'lar ile koordineli biçimde çalışması gerekmektedir. Bölgesel istişareler

RPPO'lar çatısı altında gerçekleştirilmekte olup, CPM toplantıları öncesinde yazılı yorumlar ve bölge pozisyonları IPPC Sekreteryası'na iletilmektedir. Bölgesel istişarelerde, çoğu ülkenin ulusal pozisyonları, diğer ülkelerin desteğiyle güçlendirilmektedir. Böylelikle, üye ülkelerin, CPM'nin alacağı kararları etkileyebilme olasılığı arttırılmaktadır.

2.6.4 Geri Bildirim Mekanizmaları ve Eylem Planlama

Bölgesel istişareler ve uluslar arası toplantılar (SC ve CPM toplantıları dahil) organize edilirken, ülkelerin bilgilendirme yapabilmelerine imkan verecek oturumlar gerçekleştirilmelidir. Oturumlarda, kamu ve özel sektörden çıkar grupları ile ulusal ve kurumlar arası seviyede tecrübe sahibi diğer paydaşlar yer almalıdır. Temsilciler, bölgesel istişarelere veya CPM toplantılarına katılım sağlamadan önce, paydaşların bilgilendirme yapmasına ilişkin uyulması gereken şartlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır. Oturumun sonunda, hangi sorunlarla karşılaşıldığı ve toplantının istenilen hedeflere ulaşma noktasında katkısının ne ölçüde olduğu gibi hususlar dile getirilmelidir.

3. IPPC ULUSLARARASI STANDARTLARINA TÜRKİYE’NİN UYUMU

3.1 IPPC-Türkiye İlişkileri

IPPC; 1952 yılında kurulmuş olup, bugün 182 üyeye sahiptir. Türkiye, 29 Temmuz 1988’de Sözleşmeye taraf olmuştur. 1979 yılında Sözleşmeye ilişkin kabul edilen değişiklikler, 18 Haziran 1989 tarihli ve 20199 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ve 30.01.2013 tarihli ve 28544 sayılı “Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulduğuna Dair Kanun” ile onaylanmış olup Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizde, IPPC ile ilgili çalışmalar, Gıda, Tarım Hayvancılık Bakanlığı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü (NPPÖ) Bitki Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı ile Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol Daire Başkanlığı koordinasyonu altında yürütülmektedir. (nppo@tarim.gov.tr) IPPC Türkiye Resmi Temas Kişisi Gıda ve Kontrol Genel Müdür Yardımcısı Sn. Dr. Nevzat BİRİŞİK’tir. Sn. Dr. Nevzat BİRİŞİK aynı zamanda CPM Yönetim Kurulu üyesidir.

3.2 IPPC Standart Belirleme Faaliyetleri Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmalar

Ülkemizin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Kurucu Anlaşmasına taraf olması itibariyle, anlaşmaya ekli anlaşmalardan biri olan (SPS) Anlaşması gereği belirli taahhütlerimiz mevcut olup bu doğrultuda SPS Anlaşmasının uluslararası ticareti doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilecek bütün sağlık ve bitki sağlığı önlemlerinin uygulanması nedeniyle insan, hayvan ve/veya bitki sağlığını etkileyebilecek her türlü önleme ilişkin olarak yürürlüğe konulan ve/veya konulması planlanan ve Bakanlığımız görev alanı dahilinde bulunan hukuki mevzuatın SPS Anlaşması hükümlerine uygun olması Anlaşmaya taraf olmanın gerektirdiği bir yükümlülüktür. Bu bağlamda, ISPM’ler DTÖ tarafından bitki sağlığı önlemleri kapsamında tanınmaktadır.

Söz konusu standartların ulusal standartlarımız şeklinde kabul edilmesine yönelik olarak Bakanlığımız bünyesinde ISPM çalışma grubu tesis edilmiş olup söz konusu çalışmalar çalışma grubu toplantıları şeklinde devam etmektedir. Standart belirleme sürecinde üye ülkelerin yorumlarını iletme aşamasında ülke yorumlarımızı oluşturmada yaklaşık 30 ulusal uzman görev almaktadır. Nihai yorumlar NPPO'da toplanmakta, derlenmekte ve OCS yoluyla IPPC Temas Kişisi tarafından IPPC Sekreteryası'na iletilmektedir. NPPO'nun yorumlarına başvurduğu paydaşlar ise şunlardır:

- ✓ Ziraî Mücadele Araştırma Enstitüleri İstasyonları, Biyolojik Mücadele Araştırma İstasyonu Müdürlüğü
- ✓ Ziraî Karantina Müdürlükleri,
- ✓ İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlükleri.

Söz konusu paydaşların yanı sıra dolaylı olarak, ülkemizde faaliyet gösteren yabancı menşeli tarımsal ilaç üreten firmalar, dolaylı olarak görüş ve önerileriyle sürece katkı sağlamaktadır.

IPPC ve EPPO bünyesinde gerçekleştirilen teknik panellerde, ülkemizi temsil eden uzman ve yöneticiler yer almaktadır. Ülke olarak konu başlıkları, şartnameler ve taslak ISPM'lere ilişkin ulusal yorumlarımız, genellikle editoryal açıdan, stratejik yorumlarımız ise daha ziyade diğer NPPO'lar ile ikili istişareler sonucunda EPPO aracılığıyla bölgesel olarak sunulmaktadır. EPPO'nun teknik panel ve çalıştaylarına katılım sağlanmakta ve bölgesel pozisyon belirlenmesi amacıyla çalışmalarımız devam etmektedir.

Ülke olarak IPPC-CPM toplantılarına her yıl düzenli olarak katılım sağlanmaktadır. IPPC'nin ülkemizde tanınırlığını arttırmak için mümkün olduğu ölçüde zaman zaman bazı EPPO panelleri Türkiye'de gerçekleştirilmektedir. Her yıl, Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak yayımlanan ve bitki sağlığı alanında ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalar hakkında bilgi veren "Bitki Sağlığı Uygulama Programı" içerisine güncel ISPM'ler dahil edilerek 81 İl'e gönderilmekte olup, bu yıl söz konusu program kitabına güncel ISPM'ler dahil edilmiştir.

Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol Daire Başkanlığı tarafından;

- ✓ ISPM 3- (2005) Biyolojik kontrol ajanları ve diğer yararlı organizmaların ithalatı, ihracatı ve nakliyatına yönelik rehber
- ✓ ISPM 7- (2011) Bitki Sağlık Sertifika Sistemi (1997’de kabul edildi, 2011 revize)
- ✓ ISPM 12- (2011) Bitki Sağlığı Sertifikaları (2001’de kabul edildi, CPM-6 yine 2011’de revize etti)
- ✓ ISPM 13- (2001) Şartların sağlanmadığı ve acil müdahalenin bildirimine yönelik rehber
- ✓ ISPM 15- (2009) Uluslararası ticarete ahşap ambalaj malzemesine yönelik düzenleme (2002 kabul edildi, 2009 revize edildi)

Ek 1- (2006) Ahşap paketleme malzemesi ile ilgili kabul edilmiş tedbirler (Metil bromid fumigasyon programı, modifiye 2006).

- ✓ ISPM 16- (2002) Düzenlenmiş karantina dışı etmenler: Konsept ve uygulama
- ✓ ISPM 23- (2005) İnceleme için rehber
- ✓ ISPM 25- (2006) Transit geçiş sevkiyatı
- ✓ ISPM 27- (2006) Düzenlenmiş zararlı organizmalara yönelik teşhis protokolleri
 - DP 1.2010- *Thrips palmi* teşhis protokolü
 - DP 2. Plom pox virus
 - DP 3. *Trogoderma granarium* Everts
- ✓ ISPM 33- (2010) Uluslararası ticarete yönelik zararlıdan arı patates mikro çoğaltım materyal ve küçük yumruları
- ✓ ISPM 34- (2010) Bitkilere yönelik giriş noktası karantina istasyonlarının dizaynı ve işleyişi standartları ile ilgili çalışmalar yürütülmektedir.

2002 yılında onaylanan ve 2009 yılında revize edilmiş olan “Uluslararası ticarete ahşap ambalaj malzemelerinin düzenlenmesi hakkında ISPM-15 Standardına ülkemiz tarafından tam uyumu sağlanmış olup söz konusu standarda ilişkin “Ahşap Ambalaj Malzemelerinin Isıl İşleme Tabi Tutulması ve İşaretlenmesine Dair Yönetmelik” 04.12.2011 tarihli ve 2813 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. (EK-2). 2011 yılında onaylanan ve yine 2011 yılında revize edilen “Bitki Sağlık Sertifikaları”-ISPM-12’ye uygun olarak bitki, bitkisel ürün ve diğer maddelerin ithalatçı (alıcı) ülke mevzuatına göre bitki sağlığı şartlarına uygun olduğunu gösteren Bitki Sağlık Sertifika Belgesi, 3.12.2011 tarihli ve 28131 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve en son değişikliği 29.12.2013 tarihli ve 28866 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bitki Karantinası Yönetmeliği”nin 7 no’lu ekinde düzenlenmiştir. (EK-3). 2011 yılında onaylanan “Şartların sağlanmadığı ve acil müdahalenin bildirimine yönelik rehber”- ISPM 13 kapsamında hazırlanan “Zararlı Organizma veya Sevkiyatı Engelleme Bildirim Formu” yine “Bitki Karantinası Yönetmeliği”nin 9 nolu ekinde düzenlenmiştir (EK-4). Bitki ve bitkisel ürün ticaretimizin etkinleştirilmesi, uluslararası ticarete sorunların en aza indirilmesi ve bitki sağlığı çalışmalarının uluslararası standartlar çerçevesinde yürütülebilmesi amacıyla Bitki Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı tarafından aşağıda liste halinde sunulan 11 adet ISPM’nin gayri resmi tercüme yapılarak kamunun erişimine sunulmuştur.

- ✓ ISPM 1- (2006) Uluslararası ticarete bitki sağlığı tedbirlerinin uygulanması ve bitkilerin korunmasına yönelik bitki sağlığı prensipleri (1993’te kabul edildi, 2006 yılında revize edildi.)
- ✓ ISPM 4-(1995) Zararlıdan arı alanların tesisi için gerekenler
- ✓ ISPM 5- (2010) Bitki sağlığı terimleri sözlüğü

Ek No 1.(2001)- Düzenlenmiş zararlılara yönelik resmi kontroller kavramının yorumlanması ve uygulanması rehberi

Ek No 2.(2003)- Çevresel değerlendirmeleri de içeren, potansiyel ekonomik önem ve ilgili terimlerin anlaşılması rehberi

Ek No 1. (2009)- Bitki sağlığı terimleri sözlüğü ile ilişkili olarak Biyolojik Çeşitlilik Konvansiyonu Terminolojisi

- ✓ ISPM 6- (1997) Gözetleme rehberi
- ✓ ISPM 8- (1998) Bir bölgede zararlı organizma durumunun tespiti
- ✓ ISPM 18- (2003) Bitki sağlığı tedbiri olarak radyasyon uygulama rehberi
- ✓ ISPM 19- (2003) Düzenleme yapılmış zararlı etmen listelerine yönelik rehber
- ✓ ISPM 20- (2004) Bitki sağlığı ithalat düzenleyici sistemine yönelik rehber
- ✓ ISPM 24- (2005) Bitki sağlığı tedbirlerinin denkliğinin belirlenmesi ve kabulüne yönelik rehber
- ✓ ISPM 26- (2006) Meyve sineklerine yönelik zararlıdan ari alanların tesis edilmesi (Tephritidae)
- ✓ ISPM 31- (2008) Sevkiyatlardan örnek alınmasına yönelik metodoloji

Bursa’da siyah incir yetiştiriciliği yapılan alanlarda “Meyve Sinekleri için Ari Alanların Kurulumu” – ISPM 26’nın gerekliliklerine uygun olarak çalışmalara başlanmış olup alternatif olarak soğuk zincir veya fumigasyon uygulamasının yapılabileceği uygun görülmektedir.

SONUÇ

IPPC, bitki sağlığı alanında ihtiyaçların karşılanması ve uluslararası boyutta bir bütünlük sağlanması amacıyla, DTÖ-SPS Anlaşması ile “Uluslararası Standart Belirleyici Kuruluş” olarak tanınmıştır. ISPM’ler ilk olarak 1993 yılında gerçekleştirilen FAO Konferansı’nda kabul edilmiş olup, 2006 yılında Standartlar Komitesi kurulmuştur. Bu tarihten itibaren “standart belirleme” IPPC faaliyetlerinden birisi olarak yerini almıştır.

Tüm üye ülkelerden, IPPC çatısı altında gerçekleştirilen toplantılara katılım ve katkı sağlama dahil gerekli bilgiye sahip olması beklenmektedir. Bu konuda gerekli bilgiye IPPC faaliyet rehberlerinden ya da IPPC organları ve komitelerinden ulaşılabilmektedir. Üye ülkelerin, IPPC’ye taraf olması itibariyle yükümlülüklerini bilmesi; ulusal politika geliştirmesi ve herhangi bir bitki sağlığı servisi tarafından önerilen bitki sağlığı çalışma programlarına yönelik operasyonel çerçeve belirlemesi çalışmalarına yön verecektir.

Standart belirleme sürecinin, özellikle de kaynak gereksinimlerinin tespit edilmesi ve sürece etkin katılıma yönelik ulusal çerçevenin hazırlanması hususlarının tam olarak anlaşılması için tüm üyeler azami çaba sarfetmelidir. Hazırlanacak çerçevede, üye ülkelerin gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın, standart belirleme sürecine etkin katılımı için gerekli olan uzman sayısının artırılmasının sağlanması özen gösterilmeli, seçilecek uzmanlar, operasyonel ve fonksiyonel açıdan NPPO’ların baskısını hissetmemelidir. Bir ülkenin kendi bitki sağlığı kapasitesini oluşturması, (bitki korumanın çeşitli alanları ile uluslararası ticaret politikası ve kanunu konularına hakim birey, kurum ve kuruluşlar) o ülkenin IPPC’nin içeriğini ve DTÖ-SPS Anlaşmasını iyi anlaması, kalite ve uygulamada katkı sağlaması açısından hayati öneme sahiptir. NPPO’lar bu açıdan ülkelerinin mevcut bitki sağlığı kapasitelerini maksimum seviyede kullanmak amacıyla, alanında uzman kişilerin listesini oluşturmalı ve faaliyetlerini birlikte yürütmektedir. Standart belirleme sürecine katılım sağlarken gerekli personel ve diğer kaynakların tedarik edilmesinde NPPO’ların organizasyonel ve fonksiyonel düzenlemeleri yapması, ulusal ve bölgesel seviyede uygun ve nitelikli bireylerin seçimine dikkat etmesi gerekmektedir.

Türkiye, IPPC'ye taraf olduğu 1988 yılından bu yana Sözleşme'nin getirdiği yükümlülükleri çerçevesinde uyum çalışmalarını sürdürmekte ve kuruluşun standart belirleme faaliyetlerini ve diğer tüm faaliyetlerini yakından takip etmektedir. Bununla birlikte, daha fazla ilerleme kaydedilmesi için çalışmalara hız kazandırılması gerekmektedir. IPPC'nin uluslararası standart belirleme süreci kapsamında yukarıda bahsedilen hususlar değerlendirildiğinde, ülkemiz sürece etkin bir şekilde katılım sağlamamakta olup mevcut süreç kapsamında, yeni oluşturulacak ISPM'lere ilişkin ülkemiz tarafından konu başlıkları ile taslak şartnameler sunulmamakta, sadece diğer NPPO ve RPPO'lardan gelen tekliflere ilişkin yorumlarımız iletilmekte ve IPPC Sekreteryası tarafından EDG ve EWG'lerde görevlendirilecek uzmanlar için çıkılan çağrılara ülkemizde neredeyse hiç karşılık bulmamaktadır. Bunun en önemli sebebi ise yabancı dil bilen uzman sayısının yetersiz olması, nitelikli uzman eksikliği ve ülkemizde IPPC faaliyetlerinin farkındalığının zayıf olmasıdır.

IPPC standart belirleme sürecine daha etkin ve çoğulcu katılım sağlanması, oluşturulan taslak ISPM'lere ilişkin nitelikli ve kaliteli yorumlar oluşturulması, ülkemiz bitki sağlığı kapasitesinin geliştirilmesi ve ISPM'lerin uyum çalışmalarının hız kazanması noktasında aşağıda yer alan hususların faydalı olacağı öngörülmektedir:

- ✓ Bakanlığımız Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü (NPPO) öncülüğünde, ülkemizin bitki sağlığı kapasitesini arttırmaya yönelik olarak bir çalışma gerçekleştirilmesi,
- ✓ IPPC'nin ülke seviyesinde fonksiyonelliği ve etkinliğinin sağlanması, tanınırlığının ve farkındalığının artırılmasına yönelik NPPO öncülüğünde seminer ve toplantılar düzenlenmesi,
- ✓ Bitki sağlığı alanındaki gelişmeleri, IPPC'nin içeriği ve faaliyetleri, DTÖ-SPS Anlaşması, FAO, yapısı ve faaliyetleri, Uluslararası Ticaret Politikası ve Kanunu gibi konularda gerek NPPO içerisinden, gerekse özel sektör ile diğer ilgili kurum, kuruluşlarda faaliyet gösteren uzmanların listesinin belirlenmesi ve kapsamlı bir paydaş ağı oluşturulması,
- ✓ IPPC standart belirleme sürecine etkin katılım sağlamamız noktasında, IPPC Sekreteryası tarafından standart belirleme sürecinde ilgili birim ve

pozisyonlarda görevlendirilecek uzmanların alımına yönelik IPPC Sekreteryası tarafından çıkılan çağrıların ülkemizce değerlendirilmesi, ulusal düzeyde insan kaynaklarının belirlenmesi ve IPPC'nin yetkili mercilerine iletilmesi,

- ✓ Oluşturulacak ISPM'lere ilişkin ulusal pozisyonumuzun belirlenmesi, nitelikli ve kaliteli yorumların yapılabilmesi amacıyla NPPO öncülüğünde, bitki sağlığı alanında faaliyet gösteren diğer kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ile diğer paydaşların bir araya getirilerek ulusal toplantı ve çalıştaylar düzenlenmesi.
- ✓ IPP'de yayınlanan yeni ilanların düzenli olarak takibinin sağlanması ve bu Şekilde IPPC Standart Belirleme alışma Programı kapsamında kaydedilen gelişmelerden haberdar olunması.
- ✓ Personelin yabancı dil öğrenmesini teşvik edecek eğitim programlarının düzenlenmesi.
- ✓ Nitelikli personel sayısının arttırılması amacıyla özellikle yurtdışındaki kamu kurum ve kuruluşları ve üniversitelerle işbirliğine gidilmesi ve bu kapsamdaki projelerin desteklenmesi.

KAYNAKÇA

MAKALELER / TEZLER/ SUNUMLAR

- ✓ “Bitki Sağlığında Uluslararası İlişkiler Kurumlar ve Mevzuatlar” konulu Sunum, Dr. Nevzat BİRİŞİK, Mayıs, 2010 Adana
- ✓ “ Küresel ve Bölgesel Uluslararası Kuruluşlar” Kitabı, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Uluslararası Kuruluşlar Daire Başkanlığı, Şubat 2013 Ankara
- ✓ “ Avrupa Birliği’nde Bitki Sağlığı ve Karantina” konulu Sunum, Taha AŐIKOęLU, 22.10.2014 İzmir
- ✓ “Ulusal, Bölgesel ve Uluslararası Standardizasyon Faaliyetleri” konulu Sunum, TSE Standart Hazırlama Faaliyeti Başkanlığı, 2012 Ankara
- ✓ Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC) Standart Belirleme Süreci Rehberi, Kasım 2014
- ✓ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Hizmete zel Notlar

İNTERNET

- ✓ <https://www.ippc.int/en/>
- ✓ “Standardizasyon”, “<http://tr.wikipedia.org/wiki/Standardizasyon>”, EriŐim Tarihi: 03.06.2014
- ✓ “<http://www.artibel.com.tr/standart-C9/kalite-belgesi-P1.html>”, EriŐim Tarihi: 03.06.2014
- ✓ “EPPO Hakkında”, “http://www.eppo.int/ABOUT_EPPO/about_eppo.htm”, EriŐim Tarihi 10.12.2014
- ✓ “Bitki Sağlığı nlemlerinde Uluslararası Standartlar (ISPM)”, “<http://www.tarim.gov.tr/Konu/940/bitki-sagliği-onlemlerinde-uluslarasi-standartlar>”, EriŐim Tarihi: 04.01.2015
- ✓ “Sağlık ve Bitki Sağlığı Tedbirleri”, “https://www.wto.org/english/tratop_e/sps_e/sps_e.htm”, EriŐim Tarihi: 08.01.2015
- ✓ “DT yeleri ve IPPC’ye Taraf lkeler için Ulusal Bitki Sağlığı Kapasitesi”, “<http://www.fao.org/docrep/003/x7354e/x7354e08.htm>”, EriŐim Tarihi: 14.06.2015

EKLER

EK-1: 2013 TEMMUZ İTİBARIYLA ONAYLANMIŞ OLAN ULUSLARARASI BİTKİ SAĞLIĞI STANDARTLARI LİSTESİ

ISPM 1- (2006) Uluslararası ticarete bitki sağlığı tedbirlerinin uygulanması ve bitkilerin korunmasına yönelik bitki sağlığı prensipleri (1993 te kabul edildi, 2006 revize)

ISPM 2- (2007) Zararlı risk analizine yönelik çerçeve (1995 te kabul edildi, 2007 revize)

ISPM 3- (2005) Biyolojik kontrol ajanları ve diğer yararlı organizmaların ithalatı, ihracatı ve nakliyatına yönelik rehber

ISPM 4-(1995) Zararlıdan ari alanların tesisi için gerekenler

ISPM 5- (2010) Bitki sağlığı terimleri sözlüğü

Ek No 1.(2001)- Düzenlenmiş zararlılara yönelik resmi kontroller kavramının yorumlanması ve uygulanması rehberi

Ek No 2.(2003)- Çevresel değerlendirmeleri de içeren, potansiyel ekonomik önem ve ilgili terimlerin anlaşılması rehberi

Ek No 1. (2009)- Bitki sağlığı terimleri sözlüğü ile ilişkili olarak Biyolojik Çeşitlilik Konvansiyonu Terminolojisi

ISPM 6- (1997) Gözetleme rehberi

ISPM 7- (2011) Bitki sağlığı sertifika sistemi (1997 de kabul edildi, 2011 revize)

ISPM 8- (1998) Bir bölgede zararlı organizma durumunun tespiti

ISPM 9- (1998) Zararlı organizma eradikasyon programı rehberi

ISPM 10- (1999) Zararlıdan ari üretim alanlarının ve zararlıdan ari üretim yerlerinin tesisi için gerekenler

ISPM 11- (2004) Karantina etmenlerine yönelik, değişime uğramış canlı organizmalar ve çevre risklerinin analizini de içeren zararlı risk analizi. (2001 kabul edildi, 2003 ve 2004 te revize)

ISPM 12- (2011) Bitki sağlığı sertifikaları (2001 de kabul edildi, CPM-6 yine 2011de revize etti)

ISPM 13- (2001) Şartların sağlanmadığı ve acil müdahalenin bildirimine yönelik rehber

ISPM 14- (2002) Zararlı risk yönetimi için sistemlerin yaklaşımlarında entegre tedbirlerin kullanımı

ISPM 15- (2009) Uluslararası ticarete ahşap paketleme malzemesine yönelik düzenleme (2002 kabul edildi, 2009 revize edildi)

Ek 1- (2006) Ahşap paketleme malzemesi ile ilgili kabul edilmiş tedbirler (Metil bromid fumigasyon programı, modifiye 2006)

ISPM 16- (2002) Düzenlenme yapılmış karantina dışı etmenler: Konsept ve uygulama

ISPM 17- (2002) Zararlı etmenlerin bildirilmesi

ISPM 18- (2003) Bitki sağlığı tedbiri olarak radyasyon uygulama rehberi

ISPM 19- (2003) Düzenleme yapılmış zararlı etmen listelerine yönelik rehber

ISPM 20- (2004) Bitki sağlığı ithalat düzenleyici sistemine yönelik rehber

ISPM 21- (2004) Düzenleme yapılmış olan karantina dışı etmenlere yönelik zararlı risk analizi

ISPM 22- (2005) Düşük zararlı yayılımı alanlarının tesisi için gerekenler

ISPM 23- (2005) Denetim için rehber

ISPM 24- (2005) Bitki sağlığı tedbirlerinin denkliğinin belirlenmesi ve kabulüne yönelik rehber

ISPM 25- (2006) Transit geçiş sevkiyatı

ISPM 26- (2006) Meyve sineklerine yönelik zararlıdan ari alanların tesis edilmesi (*Tephritidae*)

ISPM 27- (2006) Düzenlenmiş zararlı organizmalara yönelik teşhis protokolleri

DP 1.2010- *Thrips palmi* teşhis protokolü **DP 2.** Plom pox virus **DP 3.** *Trogoderma granarium* Everts

ISPM 28- (2007) Düzenlenmiş zararlı organizmalara yönelik bitki sağlığı uygulamaları

PT 1:2009- *Anastrepha ludens*'e yönelik

PT 2:2009- *Anastrepha obliqua*'ya yönelik

PT 3:2009- *Anastrepha serpentina*'ya yönelik

PT 4:2009- *Bactrocera jarvisi*'ye yönelik

PT 5:2009- *Bactrocera tryoni*'ye yönelik

- PT 6:**2009- *Cydia pomonella*'ya yönelik
- PT 7:**2009- *Tephritidae* familyasından meyve sineklerine yönelik (genel)
- PT 8:**2009- *Rhagoletis pomonella*'ya yönelik
- PT 9:**2010- *Conotrachelus nenuphar*'a yönelik
- PT 10:**2010- *Grapholita molesta*'ya yönelik
- PT 11:**Oksijen yetmezliği şartlarında *Grapholita molesta*'ya yönelik
- PT 12:**2011- *Cylas formicarius elegantus*'a yönelik
- PT 13:**2011- *Euscepes postfasciatus*'a yönelik
- PT 14:**2011- *Ceratitis capitata*'e yönelik radyasyon uygulaması
- ISPM 29-** (2007) Düşük zararlı yayılımı alanları ve zararlıdan ari alanların kabul edilmesi
- ISPM 30-** (2008) Meyve sinekleri (*Tephritidae*)'ne yönelik düşük zararlı yayılımı alanlarının tesisi
- ISPM 31-** (2008) Sevkiyatlardan örnek alınmasına yönelik metodoloji
- ISPM 32-** (2009) Zararlı etmenleri riskine göre emtianın sınıflandırılması
- ISPM 33-** (2010) Uluslararası ticarete yönelik zararlıdan ari patates mikro çoğaltım materyal ve küçük yumruları
- ISPM 34-** (2010) Bitkilere yönelik giriş noktası karantina istasyonlarının dizaynı ve işleyişi
- ISPM 35-** (2012) Meyve sineklerinde zararlı risk yönetimi yaklaşım sistemleri (*Tephritidae*)
- ISPM 36-** (2012) Dikim amaçlı bitkilere yönelik entegre tedbirler

EK-2: AHŞAP AMBALAJ MALZEMELERİNİN ISIL İŞLEME TABİ TUTULMASI VE İŞARETLENMESİNE DAİR YÖNETMELİK (27 Mayıs 2015 Tarih ve 29368 Sayılı Resmi Gazete)

Birinci Bölüm

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 –(1) Bu Yönetmeliğin amacı, bitki zararlısı organizmaların ahşap ambalaj malzemeleri ile taşınması ve yayılmasını engellemek için gerekli usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 –

(1) Bu Yönetmelik, ham ahşaptan imal edilmiş ambalaj malzemeleri ile taşınan bitki zararlısı organizmaların yayılması riskini önlemeye yönelik olarak, uluslararası ticaret faaliyetlerinde kullanılmak üzere; palet, sandık, tahta silindir kasa, kutu, makara, ambalaj destek malzemesi, paketlenme blokları, ambar rafı, yükleme tahtaları, palet kolları ve kızakları imal eden, tamir eden işletmelere, ahşap ambalaj malzemesi işaretleme izin belgesi verilmesi ile ısıtım işlem fırını ve otomasyon sistemini kuran firmaların yetkilendirilmesi hususlarını kapsar.

(2) 6 mm ve daha az kalınlıktaki ham ahşap ambalaj malzemeleri ile kontrplak, yonga levha, yönlü örgü levha ya da kaplama tahta gibi yapışkan, ısı ve basınç veya bunlardan meydana gelen bir terkip kullanılarak imal edilmiş olan ve tamamı ile ahşap özellikli ürünlerden meydana gelen ahşap ambalaj malzemeleri bu Yönetmeliğin kapsamı dışındadır.

Dayanak

Madde 3 –

(1) Bu Yönetmelik, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 –

(1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Ahşap: Kabuklu ya da kabuksuz olmak üzere, yuvarlak ahşap, biçilmiş ahşap, ahşap yonga veya ambalaj yardımcı maddesini,

- b)** Ahşap ambalaj malzemesi: Ambalaj destek malzemesi dahil, bir malın desteklenmesi korunması veya taşınmasında kullanılan palet, sandık, silindir kasa, kutu, makara, paketleme blokları, ambar rafı, yükleme tahtaları, palet kolları ve kızaklar gibi kağıt ürünler hariç ahşap veya ahşap ürünleri,
- c)** Ahşap hammaddesi: Ahşabın bünyesini değiştiren bir üretim sürecine veya emprenye işlemine tabi tutulmamış ahşabı,
- ç)** Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı,
- d)** Genel müdürlük: Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,
- e)** IPPC: Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesini,
- f)** Isıl işlem (HT): Ahşap ambalaj malzemelerinin, asgari 30 dakika süre ile 56 °C'lik asgari bir ahşap özü sıcaklığı elde etmek üzere ısıtılmasını,
- g)** Isıl işlem operatörü: Belli bir eğitimden geçmiş ve ısıl işlem yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, en az lise mezunu elemanı,
- ğ)** ISPM: Bitki sağlığı önlemleri için uluslararası standartları,
- h)** İl müdürlüğü: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı il müdürlüğünü,
- ı)** İşaret: Düzenlemeye tabi eşya üzerine bunun bitki sağlığı durumunu doğrulamak üzere konulmuş ve uluslararası düzeyde tanınmış resmî bir mühür ve logoyu,
- i)** İzin belgesi: Ahşap ambalaj malzemesi işaretleme izin belgesini,
- j)** Kabuksuz ahşap (DB): Damar dokusu hariç, tüm kabuk, budak etrafındaki içe doğru büyümüş kabuk ve yıllık büyümenin oluşturduğu kabuk kovuklarının çıkarılmış olduğu ahşabı,
- k)** Karantina odası: Duvarları betonarme, metal veya ahşaptan korunaklı bir şekilde yapılmış, tavanı kapalı, ısıl işlem fırınında işlemden geçirilen ahşap ambalaj malzemesini alacak büyüklükte ve işlemden geçirilen ürünlere etraftan bulaşmayı önleyecek özellikte yapılmış odayı,
- l)** Kontrol görevlisi: Bakanlık tarafından resmî kontrol yetkisi verilen, ahşap ambalaj malzemesini ve işletmesini bu Yönetmelik hükümlerine göre denetleyen Genel Müdürlük, il müdürlüğü veya müdürlükte görevli ziraat mühendisleri ile; Genel Müdürlük, il müdürlüğü, müdürlük, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Orman Genel Müdürlüğünün merkez veya taşra teşkilatında görevli orman endüstri mühendislerini,
- m)** Mal: Ticari veya başka bir amaçla bir yerden bir yere nakledilen her türlü eşyayı,
- n)** Müdürlük: Zirai Karantina Müdürlüğünü,
- o)** Parti: Bir seferde ısıl işlemden geçirilen ahşap ambalaj malzemesinin tamamını,

ö) Teknik kurutma (KD): Ahşap ambalaj malzemesinin, kapalı bir oda içinde, kuru madde üzerinden nem içeriğinin %20'nin altına düşürülecek şekilde, ısı ve nem kontrolü kullanılarak kurutulduğu işlemi,

p) Zararlı organizma: Bitki veya bitkisel ürünlere zarar veren bitki, hayvan veya patojenik ajanların tür, streyn veya biyotiplerini, ifade eder.

İkinci Bölüm

Kullanılmış Ahşap Ambalaj Malzemesi ve Onaylı Tedbirler İşaretli ve Kullanılmış Ahşap Ambalaj Malzemesi

Madde 5 –

(1) İthal edilen veya ülke içerisinde dolaşım sonucu elde edilmiş olan ISPM-15 işaretini taşıyan ahşap ambalaj malzemeleri, karantina koşulları korunmak kaydıyla ihraç edilecek bir mal ile birlikte kullanılabilir. Ancak; ısıtma işlem uygulamasından geçmiş ve işareti bulunan ahşap ambalaj malzemesinde, parça ekleme veya tamirat yapıldığında, ambalaj malzemesi yeniden ısıtma işleminden geçirilir ve eklenen parça işaretlenir.

Onaylanmış tedbirler ve işaret kullanımı

Madde 6 –

(1) Ahşap ambalaj malzemeleri ile zararlı organizma taşınma risklerini azaltmak amacıyla, zararlılara karşı etkili muamele, süreç, işlem ya da bunların bir veya birkaçının etkin olarak kabul edildiği ahşap ambalaj malzemeleri ile ilgili onaylanmış tedbirler Ek-1'de belirtilmiştir.

(2) Onaylanmış tedbirlerle ilgili işaret kullanımında Ek-2'de belirtilen aşağıdaki hususlara uyulur;

a) HT işleminden geçmiş ahşap ambalaj malzemelerinin, görünür en az iki yüzüne HT işaretleme yapılır. HT işleminden geçmiş ve işareti taşıyan ahşap ambalaj malzemesi, 3 cm'den az genişlikteki kabuk parçaları ile alanı 50 cm² den az kabuk parçaları hariç kabuk taşımamalıdır,

b) HT işlemi ile birlikte DB işleminden de geçen ahşap ambalaj malzemesinin görünür en az iki yüzüne, HT-DB işaretleme yapılır,

c) İzin belgesi alan gerçek ve tüzel kişiler, ambalajda kullanılacak ahşap üzerindeki kabuk parçalarının atılması ya da kabuğun soyulması için tüm önlemleri alır. DB yetkisinin kullanılması için Ek-5'teki taahhütname kişi veya firmalarca onaylanır.

Üçüncü Bölüm

İzin Belgesi Başvurusu ve Isıl İşlem Operatörü Seçimi İzin belgesi başvurusu

Madde 7 –

(1) Bünyelerinde ısıtma işleminden sorumlu bir ısıtma işlem operatörü istihdam eden ahşap ambalaj malzemesi imalatçıları, ihracatçılar ve bu sektörde faaliyet gösteren diğer ilgili taraflar, izin belgesi almak için ikinci fıkraya göre başvuruda bulunur.

(2) İzin belgesi almak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, aşağıdaki belgelerin asılları veya belgeyi veren kurum onaylı ya da aslını görmek şartıyla, il müdürlüğü veya müdürlükçe onaylı suretleriyle birlikte il müdürlüğü veya müdürlüğe başvurur.

a) Başvuru dilekçesi,

b) İşyeri açma ve çalışma ruhsatı,

c) Isıtma işlem fırını ve hesabı, kapasite raporuna işlenmiş olarak hazırlanacak kapasite raporu,

ç) Oda veya ticaret sicil kaydı,

d) Isıtma işlem operatör belgesi ve ısıtma işlem operatörü ile yapılmış iş sözleşmesi.

(3) İşletme sahibinin kendisinin ısıtma işlem operatörü olması durumunda iş sözleşmesi aranmaz.

Isıtma işlem operatörü seçimi ve görevleri

Madde 8 –

(1) Isıtma işlem operatörü olmak için en az lise mezun olanlar; diploma, T.C. kimlik numarası beyanı ve dilekçe ile müdürlüğe başvuruda bulunurlar. Adaylar, müdürlük tarafından oluşturulacak eğitim programı ve bu programa göre düzenlenecek iki günlük teorik ve pratik eğitime katılır. Müdürlük tarafından yapılacak sınavda, yüz üzerinden yetmiş ve daha fazla puan alan adaylar başarılı sayılır. Başarılı bulunan adaylar adına kursu düzenleyen müdürlükçe ısıtma işlem operatörü belgesi düzenlenir. Isıtma işlem operatör belgesi düzenlenenlerin listesi Genel Müdürlüğe bildirilir.

(2) Her ısıtma işlem operatörü sadece bir işletmeden sorumlu olur, işletme sahibinin aynı ilde birden fazla izin belgeli işletmesinin bulunması halinde; bu işletmelerin tamamından bir ısıtma işlem operatörü sorumlu olabilir.

(3) Isıtma işlem operatörünün değişmesi veya başka bir sebeple operatörün işi bırakması durumunda; izin belgeli işletmeler bu değişikliği en geç on beş gün içinde müdürlük veya il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür. Bu işletmeler en geç üç ay içerisinde yeni bir ısıtma

işlem operatörü istihdam etmek zorundadır. Bu süre içinde ısı işlem operatörü istihdam etmeyen izin belgeli işletmelerin izin belgeleri yetkili komisyon tarafından iptal edilir.

(4) Isıl işlem operatörü, izin belgeli işletmelerde, ısı işleminin bu Yönetmelik doğrultusunda tekniğine uygun olarak yapılmasından, ısı işlemlili ahşap ambalaj malzemesinin uygun karantina şartlarında muhafazasından ve sevkinden sorumludur. Isıl işlem operatörü, fırın otomasyonunun düzenli çalışmasını sağlar, yapılan işlem sonunda gerekli dokümanları tedarik ederek saklar, izin belgeli işletme sahibi ile ısı işlem yaptıran yetkili kişiler arasında ISPM-15 sözleşmesinin imzalanmasını sağlar. Isıl işlem konusunda yenilikleri takip eder ve bu konuda müdürlükçe düzenlenecek eğitimlere katılır.

(5) Isıl işlem operatörleri, sözleşme yaptıkları işletmede, kurulu bulunan ısı işlem otomasyon sistemi ve ısı işlem fırınına besleyen kazanın çalıştırılması konusunda, ısı işlem fırınına kuran firmadan eğitim alır.

(6) Isıl işlem operatörlerinin, bu Yönetmelikte verilen görevleri tam yapmaması, birden fazla izin belgeli işletmelerde aynı anda çalışmasının tespiti, veya kendi isteği ile operatör belgesi, Genel Müdürlükçe iptal edilir.

(7) Kendi isteği ile operatör belgesi iptal edilenler hariç, ısı işlem operatör belgesi iptal edilen kişiler, yeniden bu belgeyi almak için iki yıl içerisinde başvuruda bulunamaz.

(8) Isıl işlem operatörleri için Genel Müdürlükçe kayıt defteri tutulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Isıl İşlem Tesislerinde Aranılan Şartlar ve Isıl İşlem Testi Teknik Kurutma

Madde 9 –

(1) Isıl işlemde geçmiş fakat ahşap nem oranı yüksek bulunan malzemede böcek ve mantar türü organizmaların yaşama ortamının ortadan kaldırılması için teknik kurutma (KD) işlemi yapılabilir. Teknik kurutma işlemi yapılmış ise işareti, ISPM-15 işaretinin dışına basılır.

(2) Teknik kurutma işleminden geçen ahşap ambalaj malzemelerine, aynı zamanda ısı işlemde de geçtiği kabul edilerek ISPM-15 işareti basılamaz. Bu işaretin basılması için ahşap ambalaj malzemesinin ayrıca ısı işlemde geçirilmesi gerekir.

Isıl İşlem Tesislerinde Aranan Şartlar ve Isıl İşlem Testi

Madde 10 –

(1) Isıl işlem testi; ısı işleme tabi tutulacak ahşap ambalaj malzemelerine, fırının her tarafını temsilen Ek-3'te belirtilen şekilde ahşap sıcaklık ölçerler yerleştirilir. On üç ayrı noktada ahşap çekirdek sıcaklığı ölçülür. İlk denemeden sonra alınan sonuçlar farklılık göstermezse, bir ısı işlem denemesi yeterlidir. On üç ayrı noktadan ölçülen ahşap çekirdek sıcaklıkları değerlendirilerek, fırının en geç ısınan dört bölgesi tespit edilir.

(2) Bir işletmede aynı ısı işlem otomasyonuna sahip veya farklı otomasyon sistemine sahip ısı işlem fırını olması halinde, her sistem ve fırın için ayrı test yapılarak ısı işlem için uygunluğu tespit edilir. Her iki ısı işlem fırını için aynı ISPM-15 işareti kullanılır.

(3) Isıl işlem otomasyon sisteminde, sistem ve yazılım programı çalıştırıldığı an otomatik olarak kayıt yapmaya başlar ve programın yazılımına dışarıdan müdahale edilemez.

İzin belgeli işletmelerde ısı işleme ve bilgisayar çıktısı alımı

Madde 11 –

(1) HT işaretleme yetkisi verilen işletmelerde, yapılacak ısı işlemden önce fırın içerisinde bulunan sıcaklık ölçer ve veri kayıt ekipmanları kontrol edilir ve düzenli çalışması sağlanır.

(2) Her işlemde, başlangıçtaki 13 ahşap özü sıcaklık ölçüm testinde tespit edilen, ısı işlem fırınının en yavaş ısınan bölümündeki en yoğun ahşap parçasına yerleştirilmiş üç ahşap sıcaklık ölçerle sürekli izlenir. Uygulamada fazladan bir adet ısı ölçer de yedek olarak takılır. Üç ahşap sıcaklık ölçerinden az ahşap sıcaklık ölçeri ile yapılan ısı işlemler, tekniğine uygun olarak yapılmış kabul edilmez.

(3) Çivi boyunca gerçekleşecek ısı transferi ahşap ısı ölçerin kaydetmekte olduğu sıcaklığın doğruluğunu bozduğundan, çivilerin yakınında ahşap ısı ölçer deliği açılmaz.

(4) Metal başlıklı ısı ölçerlerin kullanıldığı durumlarda, ahşap ısı ölçerin çapı, açılan deliğin çapından büyük olamaz.

(5) Metal başlıklı ölçerlerin uzunluğu, ısı işlemden geçirilecek malzemenin çekirdek sıcaklığını ölçecek derinlikte olur. Doğru ölçüm yapabilmek için gerekirse ısı ölçerlerin arka kısımları kireç veya uygun malzeme ile kaplanır.

(6) Yapılan her ısı işleminden sonra alınan bilgisayar çıktılarına, ısı işlemden geçirilen ahşap ambalaj malzemesine ait irsaliye veya fatura belgelerine, her işletme tarafından parti

numarası yazılır. Yapılan ısıtma işleminin kayıtlarının geriye dönük olarak incelenebilmesi için her işletmede kayıt defteri tutulur.

(7) Isıtma işlemi testi esnasında, odanın en az ısınan bölümündeki ahşaptaki ısı ölçer, ahşabın çekirdek sıcaklığının 56 °C'ye ulaştığını gösterene kadar her bir dakikada bir veri alınır.

(8) Her ısıtma işleminden sonra iki takım hâlinde bilgisayar çıktısı alınır. Bu çıktılardan bir takım işletmede iki yıl saklanır, bir takım da ısıtma işlemi yaptıran taraflara onaylanarak verilir. Bilgisayardaki kayıtlı bilgiler de en az iki yıl süre ile saklanır.

(9) Ahşap sıcaklık ölçer ve veri kayıt ekipmanları, izin belgesinin alınmasını takiben iki yılda bir, resmî kurumlarca yetkilendirilmiş bir kuruluş tarafından kalibre edilir. Kalibrasyon sertifikaları saklanır ve denetimlerde kontrol görevlilerine gösterilir.

Beşinci Bölüm

Denetim, Yetkili Komisyon, Ahşap Ambalaj Malzemesi Kullanıcıları ve Otomasyon Firmaları

İzin Belgesine Esas Denetim

Madde 12 –

(1) İzin belgesine esas denetim, kontrol görevlileri tarafından aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak yapılır.

a) Isıtma işlemi fırını, iş yeri açma ve çalışma ruhsatındaki adreste kurulur; adres kontrolü yapılarak, yazılacak raporda adres belirtilir,

b) Isıtma işlemi fırını ve kazanın teknik özellikleri Ek-4 formuna işlenir; ısıtma işlemi fırını kuran ve kurduran taraflarca kaşelenerek imzalanır,

c) İşletmede karantina odası yaptırılarak, amaca uygun kullanımı sağlanır. Naylon, branda veya benzeri dayanıksız malzemelerden yapılan karantina odaları kabul edilmez,

ç) İşletmenin kuruluş yılı, günlük ham ahşap işleme kapasitesi, elde edilen mamul madde miktarları, işletmede görevli ısıtma işlemi operatörü ve diğer çalışan personel kayıtları alınır,

d) Isıtma işlemi fırınının, fırını besleyen kazan sisteminin, bilgisayar otomasyon sisteminin ve karantina odasının birer adet fotoğrafı alınır,

e) Isı ölçer yerleşim şeması örnek teşkil edecek şekilde, ahşap sıcaklık ölçerleri, ısıtma işlemi fırını içerisinde ahşap ambalaj malzemesinin en kalın kısmının çekirdek sıcaklığını ölçecek şekilde yerleştirilir. Ayrıca ısıtma işlemi otomasyon sistemine ait denge nemi, ahşap nem ölçerler, bağıl nem ölçücüler, nemlendirme tertibatı ve diğer aletler de kontrol edilir,

f) Tüm şartların yerine getirilmesi hâlinde ısıtma işlemine başlanır; kontrol görevlileri, ısıtma işlemi testinde test edilen ahşapı temsil edecek şekilde, ahşap ambalaj malzemelerinin 30 dakika süreyle 56 °C'lik bir minimum çekirdek sıcaklığına ulaştığını bilgisayar ekranında görmek zorundadır. Isıtma işleminden sonra bilgisayardan; yapılan işlemi gösteren bilgisayar ana ekran çıktısı, başlangıç ve bitiş çıktıları, yapılan ısıtma işlemine ait grafik çıktısı ve çoklu sayısal çıktılar alınır,

g) Kontrol görevlilerince, tekniğine uygun olarak ısıtma işleminden geçirilen malzeme için, HT işaretinin kullanımının uygunluğuna dair ısıtma işlemi değerlendirme raporu düzenlenir. Bu rapor, ısıtma işlemi fırınına ait dört adet fotoğraf, doldurulmuş Ek-3 ve Ek-4 formları, işletme hakkındaki kayıt bilgileri ile ısıtma işlemi yetkisine ilave olarak, DB işlem türünü de almak isteyen işletmeler için, onaylı Ek-5 DB taahhünamesi ile birlikte 7 nci maddenin ikinci fıkrasında istenilen başvuru bilgi ve belgelerini; ancak eksiksiz olarak tamamlanmasından sonra, yetkili komisyon tarafından değerlendirilmek üzere Genel Müdürlüğe gönderilir.

Yetkili komisyon

Madde 13 –

(1) Yetkili komisyon, Genel Müdürlükçe belirlenecek iki üye ve TMMOB Orman Mühendisleri Odasının tespit edeceği bir üyenin katılımı ile; beş yıl görev yapmak üzere üç üyeden oluşur. Genel Müdürlükçe belirlenecek iki üyeden biri ilgili daire başkanı olup, daire başkanı yetkili komisyon başkanıdır. Daire başkanlığında konu ile ilgili bir ziraat mühendisi de komisyon üyesi olarak seçilir. Daire başkanının olmadığı hâllerde, daire başkanı vekili, aynı zamanda yetkili komisyona başkanlık eder. Komisyon çalışmalarının aksamaması için asil üyelerin bulunmadığı hâllerde komisyon toplantısına katılmak üzere yedek üye de belirlenir.

(2) Yetkili komisyon, zorunlu hâller haricinde ayda bir defa üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve karar alır. Asil üyelerin bulunamayacağı toplantılara yedek üyeler katılır.

(3) Komisyonun sekretarya hizmetleri Genel Müdürlükçe yürütülür.

Yetkili komisyonun görevleri

Madde 14 –

(1) Yetkili Komisyon, izin belgesi ile ilgili aşağıdaki görevleri yürütür:

- a) Kontrol görevlileri tarafından, ilk kez izin belgesi verilecek işletmelerde, yerinde inceleme yapılarak oluşturulan ısıtım işlem değerlendirme raporlarını görüşür ve karara bağlar.
- b) Değerlendirme raporunun görüşülmesi sonucunda, bu Yönetmelik şartlarının yerine getirildiğinin belirlenmesi hâlinde, ilgili kişi veya kuruluşa, Ek-7'deki izin belgesinin düzenlenmesi ile birlikte ISPM-15 işaret kullanılması iznini verir.
- c) İzin belgesi ile ilgili eksik veya yetersiz bulunan hususları ilgili tarafa bildirir.
- ç) İzin belgesi olan kişi ve kuruluşların yetkilerini; kontrol görevlilerince düzenlenen rapor veya tutanağa göre iptal eder ve izni iptal edilenlerin itirazını karara bağlar.
- d) Isıtım işlem operatörü bulundurmadığı tutanakla tespit edilen izin belgeli işletmelerin iznini iptal eder.
- (2) Isıtım işlem fırını ve otomasyon programını kuran firmaları yetkilendirir veya denetim sonucunda düzenlenecek rapora göre yetkilerini iptal eder.
- (3) Yetkili komisyon, bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili hususlarda danışma görevi yapar.

İzin belgesine sahip işletmelerin denetimi

Madde 15 –

- (1) İzin belgesi verilmiş işletmeler, yılda en az iki kez kontrol görevlileri tarafından denetlenir. Denetimlerde ısıtım işlem operatörleri de hazır bulunur.
- (2) İzin belgesi alan işletmelerde kontrol görevlisi tarafından yapılacak denetlemeler aşağıdaki şekilde yapılır.
- a) İşletmenin ruhsatta yazılı adreste bulunup bulunmadığı, Genel Müdürlüğe, il müdürlüğü veya müdürlüğe haber verilmeden yapılan adres değişiklikleri ve işin bırakılması tutanakla tespit edilir,
- b) Isıtım işlemli malzemenin diğerlerinden ayrı olarak muhafaza edilmesi amacıyla kurulan karantina odası incelenerek, amacına uygun kullanımı kontrol edilir. Bu kurala uymayanlar tutanakla tespit edilir,
- c) Gerek görülmesi halinde ısıtım işlem denemesi yaptırılır,
- ç) İşletmede gerek görüldüğü hâllerde, işlemde geçirilen ahşap ambalaj malzemelerinin %1'i oranında örnek alınır. Örnekler müdürlüklere, zirai mücadele araştırma enstitü müdürlüklerine veya orman fakültelerine analiz yapılmak üzere gönderilir,

d) 7 nci maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde istenilen belgeler kontrol edilir. Eksik belgesi bulunan işletmeler tutanakla tespit edilir,

e) İzin belgesi olan ahşap ambalaj malzemesi üreticileri ile bu malzemeleri ihraç amaçlı tedarik eden veya kullananlar arasında, Ek-9'da yer alan ISPM-15 sözleşmesi imzalanır. Bu sözleşmeyi imzalamayan izin belgeli işletmeler tutanakla tespit edilir.

(3) Denetleme sonucu, tespit edilen ve giderilebilecek eksiklikler, işletme sahibine mahallinde düzenlenecek denetleme tutanağı ile bildirilir. İl müdürlüğü veya müdürlükçe iki nüsha olarak tanzim edilen ve bir nüshası izin belgeli işletmeye bırakılan bu denetleme tutanağı ile işletmeye, tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için iki aylık süre verilir. Süre bitiminde yeniden yapılacak denetimlerde, bildirilen eksikliklerini gidermeyen işletmeler tutanakla tespit edilir.

(4) HT-DB işareti taşımaya rağmen, ahşap ambalaj malzemeleri üzerinde kabuk ihtiva ettiği tespit edilenler ya da ısıtılma işleminden geçmiş ve HT işaretini taşıyan ahşap ambalaj malzemesi; 3 cm'den az genişlikteki kabuk parçaları ile alanı 50 cm² den az kabuk parçaları hariç kabuk taşımamalıdır. Kabuksuz üretim yapmayan işletmeler tutanakla tespit edilir.

(5) Isıl işlem izin belgeli işletme sahipleri veya yetkilileri, kontrol görevlileri tarafından işletmede yapılacak her denetlemede; istendiğinde işletmesini denetlemeye açmak, kontrol görevlilerine kolaylık sağlamak, istenilen bilgi ve belgeleri kontrol görevlilerine doğru olarak vermek zorundadır. Aksine davranan işletmeler tutanakla tespit edilir.

(6) Yapılan ısıtılma işlemde, üç ahşap sıcaklık ölçerinden az ahşap sıcaklık ölçeri ile ısıtılma işlem yapanlar tutanakla tespit edilir.

(7) Isıl işlemi tekniğine uygun olarak yapmayanlar tutanakla tespit edilir.

(8) İzin belgeli işletmelerin yer değiştirmesi halinde; işletmenin yeni adresi adına, ilk ruhsatlandırmada istenilen bilgi ve belgeler tanzim edilerek, il müdürlüğü veya müdürlüğe başvurulur. Kontrol görevlilerince işletmede yapılacak ısıtılma işlem denemesi sonucunda düzenlenecek rapor ile birlikte Genel Müdürlüğe gönderilen rapor, bilgi ve belgelerin uygun bulunması halinde, izin belgesi yeni adres adına düzenlenir.

(9) Yıl içerisinde düzenlenen ve uygun olmayan hususları içeren denetleme tutanakları; birinci dönemde en geç haziran ayı içerisinde, ikinci dönemde ise en geç aralık ayı içerisinde, yetkili komisyona bildirilmek üzere Genel Müdürlüğe gönderilir.

Ahşap ambalaj malzemesi kullanıcıları

Madde 16 –

(1) ISPM-15 şartını arayan ülkelere yönelik, ihracatta kullanılan ahşap ambalaj malzemeleri, ISPM-15 işaretini taşır.

(2) Ahşap ambalaj malzemeleri kullanıcıları, ISPM-15 standardını şart koşan ülkelere yapılacak ihracat mallarında kullanılmak üzere, ahşap ambalaj malzemesi işleme izin belgesi sahibi işletmelerden veya izin belgeli işletmelerle sözleşme yapmış ihracata yönelik çalışan ahşap ambalaj malzemesi tedarikçilerinden ahşap ambalaj malzemelerini sağlar. İzin belgesi sahibi firmaların güncel isim, adres ve telefon listeleri, izin belgesi iptal edilen firmaların listesi ve ISPM-15 standartlarını şart koşan ülkeler listesi, Genel Müdürlüğün internet sitesinde yayımlanır.

(3) İzin belgeli ahşap ambalaj malzemesi üreticileri ile ahşap ambalaj malzemesi tedarikçileri ve kullanıcıları arasında Ek-9’da yer alan ISPM-15 sözleşmesi imzalanır. Ahşap ambalaj malzemesi kullanıcıları, bu malzemeleri tedarikçilerden karşılıyorsa tedarikçiler ile kullanıcılar arasında da Ek-9’da yer alan ISPM-15 sözleşmesi imzalanır. Tedarikçiler, işaretli ahşap ambalaj malzemesinin karantina şartlarını sağlamak zorundadır.

(4) ISPM-15 ahşap ambalaj malzemesi üreticileri, izin belgesi olmayan diğer ahşap ambalaj malzemesi üreticilerine ait, ihracata yönelik olarak tedarik edilen ve direkt olarak ihracatta kullanılacak olan ahşap ambalaj malzemesini, ısıtılardan geçirerek ISPM-15 işareti ile damgalayabilir; ancak bu işlemi yaptıranlar tarafından uygun karantina şartları sağlanır ve taraflar arasında Ek-9’daki ISPM-15 sözleşmesi imzalanır.

(5) Ahşap ambalaj malzemeleri kullanıcıları, ISPM-15 işaretli ahşap ambalaj malzemelerini tedarikçiden veya imalatçıdan teslim alınmasından sonra, malın yüklenmesinden ve gümrüklü sahaya taşınmasına kadar her safhadan sorumludur.

(6) Ahşap ambalaj malzemeleri kullanıcıları, ihracatta kullanılan ISPM-15 damgalı ahşap ambalaj malzemelerine ait ısıtılardan bilgisayar çıktılarını en az iki yıl süre ile saklar.

Otomasyon firmaları

Madde 17 –

(1) ISPM-15 şartlarına uygun ısıtılardan fırınlarını kuracak firmalar, yetkilendirilmek için Genel Müdürlükten izin alır.

(2) Isıtılardan fırını kurma izini alacak firmalar; işyeri açma ve çalışma ruhsatı, kapasite raporu, ticaret sicil gazetesi veya vergi levhası, teknik eleman bilgisi, imza sirküleri, ısıtılardan

işlem fırını ve kazan sistemi hakkında teknik bilgi, taahhütname ve dilekçe ile Genel Müdürlüğe başvurur. Başvurularda, örnek ısıtma işlem çıktıları da gönderilir.

(3) Başvurular yetkili komisyon tarafından incelenir. Gerek görülmesi hâlinde, ilgili firma ve imalathanesinde inceleme ve denetim de yapılır. Bilgi ve belgelerin uygun olması ve ısıtma işlem fırını kurma kapasitesinin bulunması hâlinde, başvuran firmalara, Genel Müdürlükçe ısıtma işlem fırını kurma izni verilir.

(4) Isıtma işlem fırını otomasyon sistemi, denge nemi veya bağıl nem sensörü kullanılarak iki yöntemle yapılır. Denge nemi kullanılarak yapılacak ısıtma işlemde; ısıtma işlem fırını içerisinde denge nemini ve hava sıcaklığını otomatik olarak ölçen sensörler kullanılabileceği gibi, limba tutucular yardımı ile denge nemini ölçen sensörler de kullanılabilir. Bağıl nem kullanılarak yapılan ısıtma işleminde ise, ortamın bağıl nemini ve ortam sıcaklığını otomatik olarak ölçen ahşap sıcaklık sensörleri kullanılır. Ayrıca bu yöntemde yeteri kadar ahşap nem sensörü de kullanılmak sureti ile denge nemi hesaplanır. Her iki yöntemde, ısıtma işlem boyunca ortamın denge nem değerleri %10,6 ile %12,7 arasında, bağıl nem değerleri ise %60 ile %83 arasında değişir. Isıtma işlem fırını içerisinde ortam sıcaklığını gösteren en az iki ortam sıcaklık sensöründen ortam sıcaklıkları kaydedilir. Ayrıca ısıtma işlem fırını yan duvarlarında veya tavan kısmında otomasyon sistemine bağlı olarak çalışan yeteri miktarda havalandırma tertibatı ve havalandırma bacaları bulunur. Fırın içerisinde nem oranının %83'ün üzerine çıkması ile havalandırma bacaları otomatik olarak açılarak ısıtma işlem fırını içerisindeki nem oranı düşürülür. Isıtma işlem fırını içerisinde bağıl nemin %60'ın altına düşmesi durumunda, nemlendirme sistemi otomasyona bağlı olarak çalışır ve ortam nemi yükseltilerek istenilen ortam nem değerleri elde edilir.

(5) İşin bırakılması veya ısıtma işlem fırını kurma şartlarının teknik olarak yerine getirilemediğinin denetimlerde tespiti ve bu raporun yetkili komisyon tarafından onaylanması hâlinde, firmaların ısıtma işlem fırını kurma izni Genel Müdürlükçe iptal edilir.

(6) Isıtma işlem fırını kurma izni alan firmalar, kurmuş buldukları ısıtma işlem fırınları ve kazan sistemi hakkında, ahşap ambalaj malzemesi işletmesindeki ısıtma işlem operatörüne gerekli teorik ve pratik eğitimi verir.

(7) Isıtma işlem fırını kurma izni alan firmalar, kurmuş oldukları ısıtma işlem fırınları ile ilgili olarak en az on yıl süreyle teknik ve yedek parça servisi vermek zorundadır. Ayrıca kurdukları ısıtma işlem fırınları ve otomasyon sistemlerini, yılda bir bakım ve kontrollerini yaparak, bu Yönetmelik şartlarına uygun ısıtma işlem yapılmasını sağlar.

(8) Isıl işlem fırını kurma izini alan firmaların güncel isim listesi ve iletişim bilgileri, Genel Müdürlüğün internet sitesinde yayımlanır.

(9) Isıl işlem fırını kurma izini alan firmaları, yılda bir defa Genel Müdürlükçe denetlenir.

Altıncı Bölüm

Çeşitli ve Son Hükümler

İzin belgesinin askıya alınması ve iptali

Madde 18 –

(1) Bu Yönetmelik şartlarında, ısıl işlemi tam olarak tekniğine uygun yapılmaması durumunda, işletmenin izin belgesi beş hafta süre ile askıya alınır.

(2) Ek-9'da yer alan ISPM-15 sözleşmesini imzalamayan işletmelerin izin belgesi beş hafta süreyle askıya alınır.

(3) Çeşitli sebeple yurt dışından Genel Müdürlüğe bildirim yapılan izin belgeli işletmelerin izin belgesi, yapılacak araştırma sonucunda kusurlu bulunması halinde dört hafta süreyle askıya alınır.

(4) Karantina şartlarına uymayan işletmelerin izin belgesi dört hafta süreyle askıya alınır.

(5) DB işareti taşımasına rağmen, ahşap ambalaj malzemeleri üzerinde kabuk tespit edilmesi ya da HT işaretini taşıyan ahşap ambalaj malzemesi için; 3 cm'den az genişlikteki kabuk parçaları ile alanı 50 cm² den az kabuk parçaları hariç, kabuklu üretim yapan işletmelerin izin belgesi üç hafta süreyle askıya alınır.

(6) Her ısıl işleminden geçen ahşap malzemesinin parti numarası; bu partideki ahşap ambalaj malzemelerine ait bilgisayar çıktılarına, irsaliye ve fatura örneklerine yazılır. Bu şartlara uymayan işletmelerin izin belgesi üç hafta süreyle askıya alınır.

(7) Üç ahşap sıcaklık ölçerinden az ahşap sıcaklık ölçerle ısıl işlem yapan işletmelerin izin belgesi, iki hafta süreyle askıya alınır.

(8) İşletmelerin fiziki mekân olarak adres değiştirmesi halinde durumunu il müdürlüğü veya müdürlüğe bildirmesi şarttır. İşletmenin yeni adresinde, izin belgesine esas denetim yapıp yetkili komisyonca izin verilinceye kadar, işaret basma yetkisi kullanılamaz ve bu süre zarfında işletmelerin izin belgesi askıya alınmış sayılır. Adres değişikliğini beyan etmeyen, beyan ettiği adreste bulunmayan veya işi bıraktığı tespit edilen işletmelerin izin belgesi iptal edilir.

(9) Isıl işleme altı aydan uzun süre ara veren işletmelerin izinleri, yazılı talebi halinde işletme temsilcisinin ısıl işleme başlamak istediği zamana kadar askıya alınır. Bu tür askıya

alma süresi üç yılı aşamaz. Üç yıldan fazla ısıtma işlemi yapmayan işletmelerin izin belgesi iptal edilir.

(10) İzin belgesi işletmenin kapatılması durumunda; işyeri sahibi, durumu il müdürlüğü veya müdürlüğe bildirmesi halinde, izin belgesi iptal edilir.

(11) Bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinde kontrol görevlilerince izin belgeli işletmelerde yapılan denetimlerde;

a) Denetleme sonucu tespit edilen eksiklikleri iki ay içerisinde yerine getirmeyen işletmeler,

b) İzin belgeli işletmelerde, kontrol görevlileri tarafından yapılacak her denetimde; işletmesini denetlemeye açmayan, denetime iştirak etmeyen, kontrol görevlilerine kolaylık sağlamayan, istenilen bilgi ve belgeleri kontrol görevlilerine vermeyen işletmeler,

c) 7 nci maddenin ikinci fıkrası (d) bendinde istenilen bilgi ve belgeleri eksik bulunan işletmelerin faaliyetleri, eksikliğin giderilmesi için askıya alınır. Askıya alma işlemi süresi her halde altı ayı geçemez. Bu süre sonunda anılan bilgi ve belgeleri tamamlamayan işletmeler,

ç) Bir yıl içerisinde ikiden fazla askıya alma yaptırımı alan işletmeler,

d) Uygunsuzluğu tutanakla tespit edilen izin belgeli işletmeler hakkında 19 uncu maddede belirtilen cezai yaptırımlar uygulanır.

(12) İzin belgesi iptal edilen işletmelerin izin belgeleri ve damga basma makinelerindeki işaret kalıpları müdürlük veya il müdürlüğünce teslim alınır.

(13) Ahşap ambalaj malzemesi işaretleme izin belgesi iptal edilen gerçek veya tüzel kişiler, iki yıl içerisinde tekrar izin belgesi almak için başvuruda bulunamaz.

(14) İzin belgesi askı ve iptali hariç olmak üzere, bu maddede yazılı idari yaptırımlar il müdürlüğünce uygulanır.

İdari yaptırımlar

Madde 19 –

(1) Bu Yönetmelik kapsamında; 15 inci madde hükümleri doğrultusunda kontrol görevlileri tarafından düzenlenen tutanaklara göre yetkili komisyonca, 18 inci madde hükümlerine göre verilen idari yaptırımlara rağmen uygunsuzluğu devam eden izin belgeli işletmelere ve ahşap ambalaj malzemelerini Bakanlıktan izinsiz olarak üretenler veya izinsiz olduğu halde bu Yönetmelikteki esaslara aykırı üretim yapanlar hakkında 5996 sayılı Kanununun 38 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi hükümleri uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

Madde 20 – (1) 4/12/2011 tarihli ve 28132 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ahşap Ambalaj Malzemelerinin Isıl İşleme Tabi Tutulması ve İşaretlenmesine Dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 21 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 22 – (1) Bu Yönetmeliği Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.

EK-3: BİTKİ KARANTİNASI YÖNETMELİĞİ

EK-7

BİTKİ SAĞLIK SERTİFİKASI

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI

MINISTRY OF FOOD, AGRICULTURE AND LIVESTOCK

1.İhracatçının adı ve adresi	2.BİTKİ SAĞLIK SERTİFİKASI		
3.Alicının beyan edilen adı ve adresi	4.Türkiye Bitki Koruma TeşkilatıBitki Koruma Teşkilatına		
6.Beyan edilen taşıma aracı	5.Menşei (Yer)		
7.Beyan edilen giriş yeri		Kayıt No.	
		Ürün Kodu	
8.Ayırt edici işaretler, Ambalaj adedi ve şekli Ürünün adı: Bitkinin botanik adı:	9.Beyan edilen miktar		
10. Bu sertifika yukarıda tanımlanan bitki, bitkisel ürünleri veya düzenlemeye tabi diğer maddelerin; uygun resmi prosedürler uyarınca incelenmiş ve/veya test edilmiş, ve ithal eden ülke tarafından belirlenen karantina zararlılarından ari olduğunu, ve ithal eden ülkenin, karantinaya tabi olmayan ancak düzenlenmeye tabi zararlıları da içeren, geçerli bitki sağlığı gerekliliklerine uygun, ve gerçekte diğer zararlılardan da ari olarak kabul edildiğini onaylamaktadır.			
11.Açıklama			
DEZENFESTASYON ve/veya DEZENFEKSİYON UYGULAMASI		18.Sertifikanın verildiği yer	
12.Mücadele şekli		Tarih	
13.Kullanılan ilaç	14.Süre ve ısı	Yetkili memurun Adı, Soyadı imzası	Teşkilatın Mühürü
15.Doz	16.Tarih		
17.İlave Bilgi			

EK-4: BİTKİ KARANTİNASI YÖNETMELİĞİ

Ek-9

(Değişik: RG-29/12/2013-28866)

BİLDİRİM FORMU

NOTIFICATION OF INTERCEPTION OF A CONSIGNMENT OR HARMFUL ORGANISM

(ZARARLI ORGANİZMA VEYA SEVKİYATI ENGELLEME BİLDİRİMİ)

1. CONSIGNOR (Gönderici) a. Name (İsim): b. Address (Adres): c. Country (Ülke):	2. INTERCEPTION FILE (Engelleme Dosyası) a. Reference number (Referans no): TR.../...../..... Requests for message to be sent to (dağıtım yapılacak kuruluşlar) b. Member States (Üye ülkeler) c. EPPO
3. CONSIGNEE (Alıcı) a. Name (İsim) : b. Address (Adres): c. Country (Ülke): d. Country + e. Place of destination: (Ülke ve varış yeri):	4. a. Plant Protection Organization of (Bitki Koruma Teşkilatı): b. to (gideceği Bitki Koruma Teşkilatı) 5. a. Country (ülke) + b. Place of export (İhraç eden yer): 6. a. Country (Ülke) + b. Place of origin (Malın menşei):
7. TRANSPORT a. Mode of transport (Taşıma şekli): b. Mean(s) of transport (Taşıma araçları): c. Identification(s) (Özellikleri): 8. Point of entry (Giriş yeri):	9. IDENTIFICATION OF THE CONSIGNMENT (Sevkiyatın tanımı) a. Type of document (Belgenin tipi): b. Document number (Belge no): c. Country (Ülke) + Place of issue (Hazırladığı yer): d. Date of issue (Hazırlanma tarihi):
10. DESCRIPTION OF THE INTERCEPTED PART OF THE CONSIGNMENT (Sevkiyatın engellenen kısmının tanımı) a. Type of package(s)/container(s): (Ambalajın/taşıyıcının çeşidi) b. Distinguishing mark(s) of	11. a. Net mass/volume/number of units in the consignment: (Sevkiyat içindeki malın net ağırlık / hacim/birim sayısı) b. Unit of measure : (Ölçü birimi)

<p>package(s)/container(s) : (Ambalaj/taşıyıcının ayırt edici işaretleri)</p> <p>c. Number(s) of package(s)/container(s): (Ambalaj/taşıyıcının sayısı)</p> <p>d. Plant, plant product or other object: (Bitki, bitkisel ürün veya diğer maddeler)</p> <p>e. Class of commodity: (Ticari malın çeşidi)</p>	<p>12. a. Net mass/volume/number of units of the intercepted part: (Engellenen kısmın net ağırlık/hacim/birim sayısı)</p> <p>b. Unit of measure: (Ölçü birimi)</p> <hr/> <p>13.a.Net mass/volume/number of units of the contaminated part: (Bulaşık kısmın net ağırlık/hacim/birim sayısı)</p> <p>b.Unit of measure: (Ölçü birimi)</p>
<p>14. REASON(S) FOR INTERCEPTION (Engelleme nedeni)</p> <p>a. Reason(s) (Neden(ler)):</p> <p>b. Scientific name of the harmful organism : (Zararlı organizmanın bilimsel adı)</p> <p>c. Extent of the contamination : (Bulaşmanın derecesi)</p>	
<p>15. MEASURES TAKEN (Alınan önlemler)</p> <p>a. Measures (Önlemler) :</p> <p>b. Extent of the measures (Önlemin kapsamı) : QUARANTINE IMPOSED (Uygulanan Karantina)</p> <p>c. Begin date: d. Anticipated end date: (Başlangıç tarihi) (Tahmini bitiş tarihi)</p> <p>f. Country (Ülke) +g. Place of quarantine (Karantina yeri) :</p>	<p>16. FREE TEXT (İlave bilgi)</p>
<p>17. INFORMATION ON THE INTERCEPTION (Engelleme hakkında bilgi)</p> <p>a. Place/check point (Kontrol noktası/yeri) :</p> <p>b. Official service (Resmi servis) :</p> <p>c. Date (Tarih) :</p>	<p>18. SENDER OF THE MESSAGE (Mesajı gönderen)</p> <p>a. Official service + b. Official stamp : (Resmi servis + resmi mühür)</p> <p>c. Person responsible for the file : (Dosyadan sorumlu kişi)</p> <p>d. Date (Tarih):</p> <p>e. İmza:</p>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Mehmet Rifat ALDAĞ
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 24.11.1985 / Konya
Medeni hali : Bekar
Telefon : 0 (538) 317 83 13
e-posta : mehmetrifat.aldag@tarim.gov.tr

Eğitim Derecesi Okul/Program Mezuniyet yılı

Lisans : Selçuk Üniversitesi / Bitki Koruma Bölümü 2009
Lise : Konya Cemil Keleşoğlu Lisesi 2004

İş Deneyimi, Yıl Çalıştığı Yer Görev

Şubat 2010 - Aralık 2011 : Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu,
Uzman

Aralık 2011- Halen : Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü,
AB Uzman Yardımcısı

Yabancı Dili : İngilizce

ETİK BEYAN

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- ✓ Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçlan bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehmet Rifat ALDAĞ

